

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİ VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ
OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE YARATICILIĞIN ÖNEMİNE VE
GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yeşim YILMAZ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Yakup YILDIRIM

Antalya, 2021

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalardan gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

Kasım, 2021

Yeşim YILMAZ

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim süresince, bilgisinin ışığında beni hep aydınlatan, bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan, desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, bu zorlu yolda bana hep rehberlik eden sadece akademik bilgileriyle değil, hayat tecrübesi ile de ders veren, çok değerli danışmanım, hocam Dr. Öğr. Üyesi Yakup YILDIRIM'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Başta hayatın anlamını ve tüm güzellikleri, iyiyi, doğruyu, fedakârlığı, sabırlı olmayı, olaylara pozitif bakmayı öğreten, desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, her zaman yanımda olan, çocuklarının en iyi yerlere gelmesi için canla başla uğraşan, emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim sevgili babam Kamil YILMAZ'a ve sevgili annem Esmâ YILMAZ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Her zaman kendisiyle gurur duyduğum, sevincimi üzüntümü rahatlıkla paylaşabildiğim, yüksek lisans sürecimde yanımda olan biricik kardeşim Dr. Ümmühan Hilal YILMAZ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Aziz Türk Milleti'nin güzel çocuklarına armağan olsun...

Psikolojik Danışman

Okul Öncesi Öğretmeni

Yeşim YILMAZ

ÖZET

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİ VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE YARATICILIĞIN ÖNEMİNE VE GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Yılmaz, Yeşim

Yüksek Lisans, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Yakup YILDIRIM

Kasım 2021, vii + 125 Sayfa

Bu araştırmada, okul öncesi dönemde yaratıcılığın önemi ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesine yönelik okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Okul öncesi dönemde yaratıcılığın ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesine yönelik yöntemler belirlemek ve çözüm önerileri üretmek amacıyla yapılan bu araştırmanın yönteminin desenlenmesinde, nitel araştırma desenlerinden, bütüncül çoklu durum desenli betimsel durum çalışması deseni kullanılmıştır (Yin, 2017).

Okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerinin alınmasında, nitel araştırma tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler, nitel veri analizi yöntemlerinden betimsel analiz ve içerik analizi birlikte kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu; 2020-2021 öğretim yılında Antalya ilinin Alanya ilçesinde anaokullarında ve anasınıflarında görev yapan 25 okul öncesi öğretmeni ve Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü 25 öğretmen adayı oluşturmuştur.

Elde edilen bulgulara göre, okul öncesi eğitimde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemine ilişkin görüşler arasında en çok; hayal gücü ve yaratıcılığın ilişkisi, çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade etmesini sağlaması ve iletişim becerisi kazanmasına yardımcı olması, çocuğun problem çözme becerilerini geliştirmesi ve neden sonuç ilişkisi kurmasına yardımcı olması, çocuğun farklı bakış açısı geliştirmesini sağlaması, çocuğun yaşamını etkilemesi ifade edilmiştir.

Okul öncesi eğitimde çocukların yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmek için neler yapmamız gerektiğine ilişkin görüşler arasında en çok; çocuğun soru sorabileceği ve kendini ifade edebileceği ortamların oluşturulması, yaratıcı ortamlar sunulması ve yapılandırılmamış etkinliklere yer verilmesi, çocukların merak duygularını artıracak farklı ortamlar, etkinlikler ve oyunlar tasarlanması, farklı materyaller sunulması ve çocuklardan yeni bir şeyler üretmelerinin istenmesi, kendilerini ve çevrelerini keşfetmelerine olanak tanınması, çocukların özgür bırakılması, çocuklara farklı materyaller ve ortamlar sunulması, çocukların özgün kendilerinin yapabilecekleri farklı etkinliklerin hazırlanması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlikler arasından en çok; sınıf dışı etkinliklere yer verilmesi, çocukların geziye götürülmesi, sanat etkinliği yapılması, drama etkinlikleri yapılması, matematik ve fen etkinlikleri yapılması, çocukların evde aileleri ile yapacakları etkinliklere önem verilmesi, farklı materyallerle çocukların özgün ürünler üretmelerinin sağlanması, Türkçe etkinliklerinde çocukların duygu ve düşüncelerini özgün bir şekilde ifade edebilmesinin sağlanması, yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış etkinliklere yer verilmesi, etkinliklerde farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması, drama ve oyun etkinlikleriyle çocukların kendini ifade edebilmesinin sağlanması gerektiğini ifade etmişlerdir.

2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın genel olarak çocukların yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşüncelerinin geliştirilmesinde olumlu katkı sunduğu ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim, yaratıcılık, yaratıcı düşünce

ABSTRACT

INVESTIGATION OF PRESCHOOL TEACHERS' AND TEACHER CANDIDATES' VIEWS ON IMPORTANCE AND IMPROVEMENT OF CREATIVITY IN THE PRESCHOOL PERIOD

Yılmaz, Yeşim

Master's, Department of Basic Education

Supervisor: Dr. Faculty Member Yakup YILDIRIM

November 2021, vii + 125 Pages

In this research, it is aimed to examine the opinions of preschool teachers and pre-school teacher candidates on the importance of creativity and the development of creative thinking in the preschool period.

The descriptive case study design with a holistic multiple-state pattern, one of the qualitative research designs, was used in the design of the method of this research, which was carried out in order to determine the importance of creativity and the development of creative thinking in the preschool period and to produce solutions (Yin, 2017).

A semi-structured interview form, one of the qualitative research techniques, was used to obtain the opinions of preschool teachers and pre-school teacher candidates. The obtained data were analyzed by using descriptive analysis and content analysis together from qualitative data analysis methods. The study group of the research; In the 2020-2021 academic year, 25 pre-school teachers working in kindergartens and kindergartens in Alanya district of Antalya province and 25 teacher candidates from Akdeniz University Education Faculty Pre-School Teaching Department formed.

According to the findings, among the views on the importance of creativity and creative thinking in preschool education; The relationship between imagination and creativity, enabling the child to express his/her feelings and thoughts and helping him/her gain communication skills, helping the child develop problem-solving skills and establishing a

cause-effect relationship, enabling the child to develop a different perspective, and influencing the child's life were expressed.

Among the views on what we should do to improve the creativity and creative thinking of children in pre-school education; creating environments where children can ask questions and express themselves, providing creative environments and including unstructured activities, designing different environments, activities and games that will increase children's sense of curiosity, presenting different materials and asking children to produce something new, allowing children to explore themselves and their environment, They stated that children should be freed, different materials and environments should be provided, and different activities should be prepared that children can do by themselves.

Among the activities carried out in and out of the classroom for the development of creativity and creative thinking in the preschool period, the most; including out-of-class activities, taking children on trips, doing art activities, drama activities, mathematics and science activities, giving importance to activities that children can do with their families at home, enabling children to produce original products with different materials, expressing children's feelings and thoughts in a unique way in Turkish activities. They stated that it is necessary to ensure that children can express themselves, to include unstructured and semi-structured activities, to use different methods and techniques in activities, and to enable children to express themselves through drama and game activities.

It was stated that the 2013 Pre-School Education Program contributed positively to the development of creativity and creative thinking of children in general.

Keywords: preschool education, creativity, creative thinking

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iv
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.5. Tanımlar	6
1.5.1 Yaratıcılık.....	6
1.5.2.Yaratıcı Düşünme	6
BÖLÜM II	7
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşünce.....	7
2.2. Yaratıcılığa Ait Zihinsel Süreçler.....	9
2.2.1.Algı	9
2.2.2.İmge.....	9
2.2.3.İmgelem	9
2.2.4.Mecaz	9
2.3.Yaratıcılığa İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar	9
2.3.1.Psikoanalitik Kuram.....	9
2.3.2.Hümanist Kuram.....	10
2.3.3.Gestalt Kuramı	10
2.3.4.Çoklu Zeka Kuramı.....	10
2.3.5.Çağrışım Kuramı.....	10
2.4.Çocuk ve Yaratıcılık	11
2.5. Öğretmen ve Yaratıcılık.....	15
2.6. MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programı	18

2.7. Yaratıcılığı Etkileyen Faktörler	19
2.8. Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcılığın Önemine ve Geliştirilmesine İlişkin Araştırmalar	21
2.8.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	21
2.8.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	28
BÖLÜM III	30
YÖNTEM.....	30
3.1.Araştırma Yöntemi	30
3.2.Çalışma Grubu	31
3.3.Verİ Toplama Teknikleri.....	33
3.3.1.Verilerin Toplanması ve Veri Toplama Aracı.....	33
3.3.2.Verİ Toplama Süreci ve Etik Prosedür	34
3.3.3.Verilerin Çözümlemesi	35
BÖLÜM IV	36
BULGULAR	36
4.1. Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerine İlişkin Bulgular	36
4.2. Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adaylarına İlişkin Bulgular	72
BÖLÜM V.....	98
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	99
5.1. Sonuç ve Tartışma	99
5.2.Öneriler	114
KAYNAKÇA	115
EKLER	121
Ek- 1. Bildirim Sayfası.....	121
Ek- 2 Etik Kurul Kararı.....	122
Ek-3. İmza Onay Sayfası.....	123
Ek- 4. Özgeçmiş Sayfası.....	124
Ek- 5. İntihal Raporu.....	125

BÖLÜM I

GİRİŞ

Okul öncesi dönemde yaratıcılığın önemi ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi amacıyla yapılan araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, araştırmanın sınırlılıkları ve tanımları yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Okul öncesi dönem, çocuğun doğduğu günden ilköğretime başladığı güne kadar geçen süreyi kapsayan ve çocukların daha sonraki hayatlarında önemli bir yer edinen, psikomotor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişiminin büyük ölçüde kazanıldığı, annenin, babanın ve okul öncesi eğitim kurumlarının verdiği eğitimle kişiliğin şekillendiği gelişim ve eğitim sürecidir (Aral, Kandır ve Yaşar, 2002).

0-6 yaş arasını kapsayan okul öncesi dönem, çocukların bilgi, beceri, alışkanlıklar kazandırılmasında ve geliştirilmesinde gelecek yıllara olan etkisi nedeniyle, yaşamın en kritik dönemidir. Okul öncesi dönem beyin gelişiminin ve sinaptik bağlantıların kurulma oranının en yoğun ve en hızlı yaşandığı dönemdir (MEB, 2013). Okul öncesi dönemde çocukların bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişimleri için beyin gelişimi çok önemli bir etkiye sahiptir.

Çocuklar; okul öncesi dönemde, yaşamlarının ilk altı yılında, çok hızlı bir şekilde büyürler ve gelişim alanlarında hızla ilerleme kaydederler (Özkan, 2016). Bu nedenle çocuğun kendini gerçekleştirmesinin ve toplumun üretken bir bireyi olabilmesinin önü açılmış olur. Zihin, okul öncesi dönem boyunca çok hızlı gelişim gösterir. Okul öncesi dönem çevresel etkilerden en çok etkilenilen dönemdir. Bu kapsamda çevre, okul öncesi dönemde yer alan çocuğu etkiler ve bu dönemdeki çocuklarında öğrenme motivasyonunun sağlanmasına yardımcı olur. Çocuğun keşfedebilmesi ve öğrenebilmesi, çocuğun çevresinin ne kadar destekleyici olduğuyula ve çocuğa ne gibi koşullar sunulduğuyula yakından ilişkilidir (MEB, 2013).

Hızla büyüyen yetkinleşen çocuk, kendi potansiyelini gerçekleştirerek, üretken bir birey olabilme yolunda ilerler. Çocuğun kendini geliştirmesinde yaratıcılık çok önemli bir

etkiye sahiptir. Yaratıcılık ve muhakeme becerileri bireylerin problem durumlarına farklı bakış açılarıyla bakmasını, yeni ürünler üretmesini, sebep sonuç ilişkisi kurarak karar vermesini sağlamaktadır (Yüksel, 2018). Yaratıcılığın gelişimi için; problem durumlarına karşı, yeni fikirler üretilerek, olaylara farklı bakış açılarıyla bakabilmek, bir olaya farklı çözüm yolları üretmek gereklidir. Yaratıcılığın gelişiminde farklı fikirlere saygılı olmakta önemlidir (Yenilmez ve Yolcu, 2007). Yaratıcılık verilen bilginin ötesine geçebilmektir. Geleneksel yolların dışına çıkarak, özgün bir şeyler yapabilmektir. Yaratıcılık, deneyimler yardımıyla, farkındalık sağlanarak problemlerin ve eksiklerin fark edilerek; problem durumlarına karşı yenilikçi, özgün çözümler üretme becerisidir (Onur, 2018). Yaratıcılık, çocuğun kendine güveninin olduğu, bağımsız olduğu, çevresini ve kendini geliştirebildiği, çevresine karşı sorumluluk sahibi olduğu, üretken ve duyarlı kişiliklere sahip oldukları, benzer veya farklı alanlar arasında bağlantı kurularak gelişir (San, 1979). Okul öncesi dönemdeki çocuklar, ortamdaki bir nesneyi kullanım amacı dışında kullanırken, bir probleme sıra dışı bir biçimde çözümde sunarken, motor becerilerini sergilerken, bir düşünürken, bir akranı ya da yetişkinle duygudaşlık kurarken veya diğer yaratıcı süreç gerektiren yaşantılarında, yaratıcı düşünme becerilerini aktifleştirebilirler (Torrance, 1981).

Çocukların duygu ve düşünceleri dikkatle dinlenmelidir (Kara ve Şençiçek, 2015). Okul öncesi dönemde çocukların kıyafetlerini, kendilerinin seçmesi istendiği gibi düzenleme gibi becerilerde çocuğa söz hakkı verilmelidir. Yaratıcılığı gelişen çocuk kendini tanıma fırsatı bulur, farkındalığı gelişir, özgür bir birey olur. Özsaygısı gelişir ve yeteneklerinin farkında olur.

Yaratıcılık, erken çocukluk döneminde üzerinde durulması gereken çocuğun gelişimini destekleyen yeteneklerdendir. Erken çocukluk dönemi, gelişimin en hızlı olduğu dönemdir. Erken çocukluk dönemindeki olumlu yaşantılar yaratıcılığın gelişimine yardımcı olmaktadır. Yaratıcılığı geliştirmek için erken yaşlardan başlanması gerekmektedir. Çocukların çevrelerini gözlemlemelerine fırsatlar verilmelidir. Çevresini gözlemleyen çocuk zamanla araştırmaya ve keşfetmeye başlayarak, yaratıcılığın gelişimi için zemin hazırlamaktadır. Erken çocukluk döneminde çocukların birbirinden farklı özellikleri vardır. Bu dönemde çocuklar sembollerle oynamaktan mutlu olmakta, hikâyeleri tamamlamakta, resimlere bakarak hikâyeler oluşturmakta bu da çocuğun yaratıcılığını geliştirmektedir. Yaratıcılığı gelişen çocuklar üst düzey becerilere geçebilmektedir. Çocuklar bilgi ve kavrama düzeyinden araştırma ve sentez düzeyine geçmektedirler. Yaratıcılık yeni fikirler üretmek,

olaylara farklı bakış açılarıyla bakabilme ve bir olaya farklı çözüm yolları üretebilme, verilen bilginin ötesine geçebilme, geleneksel yolların dışına çıkarak özgün bir şeyler yapabilmektir. Birçok araştırmada yaratıcılığın insan yaşamında çok önemli olduğuna değinilmiş ve okul öncesi dönemin yaratıcılığın gelişimi için yapıtaş olduğu belirtilmiştir. Yaratıcılığın önemi ve yaratıcılığın geliştirilmesine yönelik farkındalığın ve izlenen yöntemlerin mevcut durumuna ışık tutan bu çalışmada elde edilen bilgilerin, yaratıcılığın geliştirilmesine yönelik farklı çözüm önerilerini sunmaya imkân tanıyabileceği düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, okul öncesi eğitimde yaratıcılığın önemini, çocukların yaratıcılık becerilerini belirlemeyi ve yaratıcılığın geliştirilmesi için ne gibi çalışmalar yapılması gerektiği hakkında değerlendirmeler yapmaktır. Araştırma, okul öncesi dönemde yaratıcılığın önemi ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesine yönelik yöntemler belirlemek ve çözüm önerileri üretmek amacıyla yapılmıştır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul öncesi eğitimde yaratıcılık ve yaratıcı düşünce neden önemlidir?
2. Okul öncesi dönemde çocukların yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmek için neler yapmalıyız?
3. Okul öncesi dönemde çocukların yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmek için sınıf içi ve sınıf dışı yaptığınız etkinlikler nelerdir?
4. 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın çocukların yaratıcılıklarına ve yaratıcı düşüncelerinin gelişimine etkisi/katkısı nasıl olmuştur?

1.3. Araştırmanın Önemi

Yaratıcılık, insanların geçirdiği yaşantılardan yola çıkarak, yeni ürünler ortaya koyma sürecidir. Yaratıcılıkta zihnin tüm fonksiyonları etkileşim halindedir. Yaratıcı düşünme, insanların yenilikler arayarak, çeşitli buluşların ve yeni çözümlerin yer aldığı özgün düşüncelerin ortaya çıktığı, üretken bir düşünme biçimidir (Yenilmez ve Yolcu, 2007).

Yaratıcı çocuklar yetiştirmek için yaratıcı düşünceyi destekleyici ortamlar oluşturmamız gereklidir. İş birliği içerisinde, çocuklara güvenli bir ortam sağlanarak, bütün çocukların fikirlerine değer verilmelidir ve çocuklara fikirlerine değer verildiği

hissettirilmelidir. Farklı düşüncelere saygı gösterilerek, yenilikler ve öğrenmeler desteklenmelidir. Yaratıcı bireyler yetiştirmek için yaratıcı düşünceye, düşünce üretimine, yeniliğe, hoşgörüye, farklılıklara, saygıya yer verilmesi gerekir. Çocukların bütün gelişimleri açısından yaratıcılığın çok önemli yeri ve önemi vardır.

Okul öncesi eğitim; çocuğun doğduğu günden itibaren temel eğitime başladığı gün arasındaki yılları kapsayan ilk altı yıllık zaman dilimi ve çocukların sonraki yaşamlarında önemli rolü olan bütün gelişim alanlarının büyük ölçüde tamamlandığı, kişiliğin şekillendiği dönemdir. Yaratıcı yaşantılar yoluyla, çocukların potansiyelleri bir bütün olarak gelişir. Çocukların duyguları ve değerleri keşfetmesini, kendi kültürünü ve başkalarının kültürünü anlamasını, düşünmesini ve iletişim kurmasını sağlar (Çetingöz, 2012).

Eğitimin kalitesini artırmak, eğitim-öğretim sürecini etkilemektedir. Eğitim programları; yapılandırmacı kuram ve yaklaşımlar, çocuğun eğitim öğretim sürecinde aktif olarak rol almasını sağlayarak, çocuklara zengin bir çevre olanağı sunarak, çocukları araştırma ve keşfetmeye yönelterek yaratıcılığın gelişimine zemin hazırlamaktadır. Programların çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını göre hazırlanması ve öğretmenlerin çocuklara rehber olması, çocukların yaratıcılıklarını desteklemektedir.

Eğitim sürecine genel olarak bakıldığında zihinsel olarak başarılı bireyler daha çok desteklenmekte, ödüllendirilmekte ancak yaratıcılıkları göz ardı edilmektedir (Çakmak, 2010). Çocukları yaratıcı düşünceleri ve problem çözmeleri konusunda cesaretlendirmek, ödüllendirmek ve teşvik etmek çok önemlidir. Yaratıcı bir şekilde düşünmek, bu süreçte çocuklara örnek olmak ve çocukların gözlemleyerek öğrenmelerini sağlayabilmek için çocuklara model olmak çok önemlidir.

Çocukların yaratıcı düşünebilmeleri için çeşitli yollar sunmak çok önemlidir. Bazı çocuklar tek bir doğru yol olduğuna odaklandıkları için yaratıcılıklarını geliştirmeyerek, yaratıcılıklarını bastırmaktadır. Çocukların yaratıcı fikirlerini keşfetmelerini sağlayarak, kendi fikirlerini oluşturmaları için çocuklara fırsatlar sunulmalıdır.

Düşünen bireyler olarak çocukları yetiştirmemiz için de okul öncesi dönemdeki çocuklara çok fazla önem vermemiz ve onlara kendilerini geliştirecekleri farklı ortamlar sunarak araştırmalarını ve keşfetmelerini sağlamamız gerekmektedir. Etkinlik sırasında, öğretmenin etkinliklerle ilgili çocuklara soracağı betimleyici sorular, çocukları düşünmeye sevk edecektir. Düşünen çocuk hayata farklı açılardan bakacaktır. Hayata farklı açılardan ve çok boyutlu bir şekilde bakan çocuk ise ilerleyen süreçte üst düzey zihinsel beceriler

kazanabilir. Üst düzey zihinsel beceriler kazanan çocuklarda yaratıcı düşünce ve yaratıcılık gelişebilir.

İnsanları, diğer canlı varlıklardan ayıran en önemli özellik düşünebilme özelliğidir. İnsanlar düşünme özelliğini kullanarak, problem karşısında özgün çözümler bulabilmekte ve çevresine karşı sağlıklı iletişim kurabilmektedir. Düşünmek beynimizin içerisinde yer alan bilgileri kullanmamızı sağlamaktadır. Çocuklara düşünme becerileri büyükler yardımıyla öğretilmektedir (Semerci, 1999). Öğretmenler okullarda, çocukları merkeze alarak, onların düşüncelerini dinlemeli, onları koşulsuz bir şekilde kabul etmelidir. Kendini güvende hisseden, duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen çocukların, yaratıcı düşünceleri ve yaratıcılıkları gelişmektedir.

Çocuklar, öğrenme sırasında özgür düşünebilmeli ve özgün ürünler ortaya koyabilmelidir. Özgür düşünebilen çocuk, emir verici buyruklara karşı olmakta, güveni kendisinde aramakta ve bir konu hakkındaki seçimlerini kendisi yapabilmektedir (Semerci, 1999). Özgür düşünebilen bir çocuk meraklı, araştırmacı olmaktadır. Günümüz şartlarında çok yönlü düşünebilen, yaratıcı olabilen ve sorun çözebilen bireylere ihtiyaç vardır.

Geleneksel eğitim anlayışının yerini çağdaş eğitim anlayışı almasıyla birlikte, bilim ve teknolojiye meydana gelen değişim ve gelişmelerle birlikte öğretmene yeni görevler ve sorumluluklar eklenmiştir. Öğretmene yüklenen sorumluluklardan birkaçı şu şekildedir; çocuklarla sağlıklı iletişim kurma, çocuk merkezli eğitim anlayışını benimseyerek, çocuklara esnek bir öğrenme ortamı hazırlama ve öğrenme sürecinde meydana gelen problemlere karşı çözümler üretme şeklinde açıklanabilir (Semerci, 1999). Öğretmene verilen bu yeni sorumluluklar, çocuklarda farkındalık uyandırarak çocukların zamanla araştırmaya ve keşfetmeye yönelmesini, ilgi duymasını sağlayabilecektir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın çalışma grubu, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında ölçme aracının uygulandığı dönemde, Antalya ilinin Alanya ilçesindeki okul öncesi öğretmeni olarak görev yapan öğretmenlerle ve Akdeniz Üniversitesi okul öncesi 3. ve 4. Sınıf öğretmen adayları ile sınırlandırılmıştır. Elde edilen bilgiler, geliştirilen veri toplama aracındaki sorularla sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

1.5.1 Yaratıcılık

Torrance'ye göre yaratıcılık, sorunlara, yetersizliklere, bilgi eksikliğine, mevcut olmayan elemanlara, uyumsuzluklara karşı duyarlı olma, güçlükleri belirleme, çözümler bulma, tahmin yapma veya eksikliklerle ilgili hipotezler kurma ve bunları tekrar tekrar teste tabi tutma ve mümkünse onları değiştirme ve yeniden test etme ve ortaya çıkanları açıklamaktır.

1.5.2.Yaratıcı Düşünme

Yaratıcı düşünme, insanların hayal güçlerini kullanması ve bir problem durumunu kavrayarak farklı fikirler üretmesidir (Yıldırım, 2007).

Kale'ye göre; “Yaratıcı düşünme, sezgi yoluyla kavramak, tasarlamak, soru sormak, analiz ve sentezler yapmak, problem çözmek, eleştirmek, orijinal çözüm ve bilgi üretmek gibi düşünme süreçlerini kapsayan bir düşünme biçimidir.”

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde; yaratıcılığın ve yaratıcı düşüncenin tanımı, yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemi, çocuk ve yaratıcılık, öğretmen ve yaratıcılık, yaratıcılığı etkileyen faktörler, erken çocukluk döneminde yaratıcılık, yaratıcı düşüncenin gelişimi ve 2013 okul öncesi eğitim programına yönelik yapılmış çalışmaların özetleri yer almaktadır.

2.1. Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşünce

Yaratıcılık insan yaşamının her döneminde ihtiyaç duyduğu ve yararlandığı bir olgudur. Yaşamımızda çok büyük bir öneme sahiptir. Toplumun ilerleyebilmesi değişip, gelişebilmesi için yaratıcı insanlara ihtiyaç vardır. Günümüz şartlarında eskiye oranla insanların daha yaratıcı olması, iş bulmasına da yardımcı olmaktadır. Bireylerin eğitim seviyesi yükseldikçe yaratıcılıkları da artmaktadır. Gelişmek ve ilerlemek için, yaşamda yer edinebilmek için, kişilerin ilk önce ailede daha sonra ise okulda yaratıcı birey olmaya hazırlanması gerekmektedir. Öğretmen merkezli ve ezbere dayalı bir eğitim ortamında yaratıcılığı ve yaratıcı düşünme becerisini başarmak çok güçtür. Yaratıcılığın gelişimi için çocuk merkezli bir ortam gerekmektedir (Kara ve Şençiçek, 2015).

Bir toplumun ilerleyebilmesi için eğitimde öğretmenlerin ve öğrencilerin yaratıcılığa bakış açısı, o toplumun ilerlemesi açısından çok önemli bir yere sahiptir. Yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin gelişimiyle birlikte çeşitli buluşlar, üretime dönüşmekte ve toplumun ekonomik düzeyi yükselmektedir. Ekonomik düzeyi artan bir toplumunda yaşam kalitesi yükselmektedir. Üretici beceriler yönünden eksik kalan ve bunun sonucu olarak gelişmeyen bir toplumun da yaratıcılığının gelişmesi çok güç olmaktadır (Şahin, 2003).

Yaratıcı düşünen bireyler hızla değişen dünyaya uyum sağlayarak değişime açık bireyler haline gelmektedirler. Bir toplumun gelişmişlik düzeyi, toplumda yer alan insanların yaratıcılığı ve yaratıcı düşünme becerisi ile doğru orantılıdır. Bir ülkenin gelişmesi için her alanda üretime, yeniliğe, önem verilerek yaratıcılığın gelişimine yardımcı olunmalıdır (Çetin, Üstündağ, Kerimoğlu, Beyazıt, 2015).

Yaratıcılık, insanların belli bir zaman diliminde yaşanan olayların durumların birikimlerinden yararlanarak, farklı olayları veya objeleri bir araya getirerek yeni ürünler ortaya koymaktır. İlişkili olmayan durumlarla ilişki kurarak yeni ürünler oluşturmaktır. Yaratıcı düşünme, araştıran, sorgulayan, problemlere yeni farklı çözümler arayan, özgün bir şekilde duygu ve düşüncelerin ifade edilmesini sağlayan düşünme biçimidir (Yenilmez ve Yolcu, 2007).

Yaratıcılık duygu ve düşüncelerin özgür bir biçimde ifade edilmesidir. Yaşamımızda yaratıcılık kavramının net bir tanımı olmamakla birlikte bilim insanlarının ortak görüşte uzlaştığı nokta, yaratıcılığın farklı, özgün ürünler ortaya koymak veya var olan bir objeye bağlı olarak yaratıcılığın değerlendirilmesi şeklindedir (Erdoğan, 2006).

Yaratıcılık bireylerin doğuştan getirdiği bir özelliktir. İnsanların içinde yaşamını sürdürdüğü çevre, aile ortamı, okul, sosyal çevre yaratıcılığı etkilemektedir. Yaratıcılık uygun bir ortamda geliştirilebilen ve değişebilen bir özelliktir. Objelere farklı anlamlar yüklemek, değişik bakış açıları geliştirmek, özgün bir şekilde duygu ve düşünceleri ifade edilmesidir. Çocuklara uygun ortamlar sağlandığında, çocukların yaratıcılık becerilerinin gelişimi sağlanır (Çetin, Üstündağ, Kerimoğlu ve Beyazıt, 2015).

Yaratıcılık dünyamızı yeniden yapılandırma, yeni yaşantılar edinebilme, zihnimizde yeni düşünce şemaları oluşturma, gerçekliğe uygun bir şekilde yenilik katmadır (San, 1985).

Yaratıcılık yeni, orjinal bir ürün ortaya koymak, özgün bir şekilde bir problemi çözme süreci ve bireyin zekasını özgün bir şekilde kullandığı bilişsel bir yeteneğidir (Aslan, 2001).

Yaratıcılık, akıcı düşünme yeteneği, yeni, özgün bir ürün elde etme sürecidir (Ayvacıoğlu, 2010).

Yaratıcılığın gelişimi için değişik fikirlerin ve problem durumlarına yönelik farklı çözüm yollarının bulunması gerekir. Yaratıcı düşünmede mantıklı düşünmenin yanı sıra sezgisel ve imgesel düşünme de gereklidir. Ancak bu şekilde düşünüldüğü takdirde farklı, özgün düşüncelerden oluşur (Demirci, 2007).

Yaratıcı bireyler olabilmek için insanın, önce kendisine güven duyması, çalışacağı ortamlar hakkında bilgilere sahip olması, kimsenin etkisi altında kalmadan bağımsızca düşünmesi, alışılmış kuralların dışına çıkabilmesi, yeteneklerini ve özgürlüğünü kullanabilmesi gerekmektedir (San, 1985).

Okul öncesi dönemde yaratıcılığın gelişiminde aile ve çevre çok önemli bir yere sahiptir. Yaratıcılığın gelişiminde okul da çok önemlidir. Çocukların okulda desteklenmeleri,

geleneksel eğitimden çok, eleştirel düşünme şekli ve farklı bakış açıları geliştirmeleri ile mümkün olacaktır (Toprakçı, 2001).

2.2. Yaratıcılığa Ait Zihinsel Süreçler

Yaratıcılığa ait zihinsel süreçler; algılar, imge, simge ve mecaz olmak üzere 4'e ayrılmaktadır.

2.2.1.Algı

Duyu organlarının beyinde kaydetmiş oldukları uyarıcıların yorumlanmasına algı denilmektedir. Olayları durumları ve nesneleri kavramak için duyu organları kullanılmaktadır. Algı, var olan nesnelerin duyularla alınma sürecidir. Çocuklar algılarını ortaya koyarken bir duyu organı kullanır ancak yetişkinler birden çok duyu organlarını birleştirerek algı eylemini gerçekleştirmektedir (Çakmak, 2005).

2.2.2.İmge

Zihinde kendiliğinden canlanan duyumlardır. İmgeler, yaşamımızda gerçekleşen, olayları, durumları, nesneleri, zihnimizde somutlaştıran görüntülerdir (Çakmak, 2005).

2.2.3.İmgelem

Geçmiş yaşantılardan yola çıkarak; özgün, orijinal ürünler tasarımlar oluşturulmasıdır (Çakmak, 2005). Bir problem durumuna karşı orijinal çözüm üretme bir imgelemdir.

2.2.4.Mecaz

Gerçek anlamının dışına çıkmak şeklinde tanımlanabilir.

2.3.Yaratıcılığa İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar

2.3.1.Psikoanalitik Kuram

Psikoanalitik kuram, bireylerin davranışlarını sadece bilinçli süreçlerle açıklanamayacağı üzerinde durmuş, psikoloji biliminin bilinçaltı süreçleri incelemesi

gerektiğini savunmuştur. Bireylerin yaratıcılıklarının, bilinçaltına bastırıldığını ve eksiklik durumunda duyguların, aniden bilinç düzeyine çıktığını açıklamaktadır (Onur, 2018).

2.3.2.Hümanist Kuram

İnsanların yaşam kalitesine önem vermektedir. İnsanların geçmiş ve gelecekteki yaşantıları yerine, insanların o günkü yaşantıları ve düşünceleriyle ilgilenmektedir. Yaratıcılığın insan bilincinin bilinçli ve belli bir amaca yönelik kullanıldığında ortaya çıktığını savunmaktadır (Onur, 2018).

2.3.3.Gestalt Kuramı

Yaratıcı düşünme sürecinde problemler gözden geçirilmeli ve bütüncül olarak ele alınmalıdır. Problemi çözen birey, bütünü parçalarıyla ilişkili olduğunu düşünmeli ve bütüncül yaklaşmalıdır. Parçalar bir bütünün içinde anlam kazanır, parçaların tek başına bir anlamı yoktur (Sungur, 1992).

2.3.4.Çoklu Zeka Kuramı

Gardner'ın, çoklu zeka kuramında, çoklu zekanın özünde çok boyutluluk vardır. Her zeka alanına yönelik farklı materyallerin ortamda bulunmasının gerekli olduğunu vurgulayan kuramdır. Materyallerin kullanım alanlarının çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Çoklu zeka alanları; sözel-dilsel zeka, mantıksal-matematiksel zeka, görsel-mekansal-uzamsal-uzaysal zeka, kişilerarası-sosyal zeka, bedensel-kinestetik zeka, müzikal-ritmik zeka, içsel-kişisel zeka, doğa zekası şeklindedir (Tuğrul ve Duran, 2003).

2.3.5.Çağrışım Kuramı

Yaratıcılıkta, yaratıcı çözüm üç süreç yardımıyla çözülebilmektedir. Bu üç süreç; olumlu rastlantı, benzerlik ve aracılıktır.

- Olumlu Rastlantı: Çağrışım elemanları yan yana gelerek, yaratıcı düşünceyi ortaya çıkarır. Yeni ürünler, icatlar bu şekilde ortaya çıkmaktadır.
- Benzerlik: Çağrışım öğelerinin benzerliklerinin sonucunda oluşabilir.
- Aracılık: Çağrışım öğelerinin ortak öğeleri ortaya çıkarması sonucu yaratıcılığın meydana gelmesidir (Akçum, 2005).

2.4.Çocuk ve Yaratıcılık

Yaratıcılık merakla başlayan, keşfetme ile devam eden, denenmemiş yollarla ilerleyen, farklı bakış açıları ile şekillenen, bir üretim sürecidir. Eğitim-öğretim sürecinde çocuğun yaratıcı düşüncelerinin ortaya çıkması için, çocukların iyi tanınması gerekmektedir. Çocukların yaratıcı düşünme becerilerini ortaya çıkmasında, eğitim öğretim ortamı önemli bir yere sahiptir. Çocuklara uygun bir ortamın hazırlanması için de ailelerin ve öğretmenlerin çocuğu tanınması gerekmektedir. Ailelerin, çocuklarını sosyal bir ortam içerisinde gözlemlemeleri çocuklarını daha yakından tanımalarını sağlar. Ailelerin, çocuklarını sosyal bir ortamda daha yakından gözlemlemeleri için aile katılım çalışmalarında yer almaları, onlar için güzel bir fırsattır. Aile katılım çalışmalarında yer alan anne ve babalar çocuğu hakkında daha ayrıntılı bilgiye sahip olarak, çocuklarını sosyal ortam içinde yakından tanıma fırsatı edinirler (OBADER, 2013).

Okul öncesi dönemde çocuklara hazır resimleri boyatmak hiçbir şey kazandırmamakla birlikte çocuklar, resimleri boyarken dışına kaçırdıklarında özgüvenini kaybedebilmekte ve sanat etkinliklerini sevmemeye başlayabilmektedir. Çocukların, etkinlik süreçlerinde aktif olmaları sağlanmalıdır. Oyun etkinliğinde çocuk kuralları belirleyebilmeli, hatasını görebilmeli; düşünmeli, hatasını tekrarlamamak için önlem almalıdır. Çocuklar, etkinlikler içerisinde özgün fikirlerini belirleyerek, yaratıcılığını geliştirebilmelidir (Erdal ve Erdal, 2003).

Çocukların gelişim özelliklerini temel alan ve eğitim sürecinde çocuğun ilgi alanları dikkate alınarak hazırlanan ve ilerlemecilik eğitim felsefesine uygun olan bir program çocukların yaratıcılığının gelişimine yardımcı olmaktadır (Yenilmez ve Yolcu, 2007).

Yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesinde, çocukların akranları ile kurdukları sağlıklı bir iletişim de çok önemli bir yere sahiptir. Eğitim sürecinde öğretmen merkezli eğitim yaklaşımı, önemini kaybetmiştir. Çocuk merkezli eğitim yaklaşımı yaratıcılığı ortaya çıkararak gelişmeyi sağlamaktadır (Aslan ve Arslan Cansever, 2009).

Yaratıcılığın gelişmesini sağlayan okul öncesi eğitim veren okullarda, çocuklara değişik materyaller sunularak, çocuğun yaratıcılığı geliştirilmeye çalışılmalıdır (Türkmen, 2021).

Yaratıcılığı ve yaratıcı düşüncesi gelişen çocuklar, problem durumlarına karşı farklı çözüm yolları kullanarak duygu ve düşüncelerini ifade ederler. Yaratıcı düşünme becerisi gelişmiş bir çocuk akranları arasında lider durumuna geçerek, farklı oyunlar keşfeder.

Yaratıcılığı gelişmiş olan çocuk deney ve gözlem yapmaya meraklıdır (Kara ve Şençiçek, 2015).

Çocukların bir problemi çözümleyebilmeleri için, problem çözümü sırasında problemi kavramaları gerekmektedir. Çocukların bir olayın, bir durumun problem olduğunu anlayabilmeleri için, yaşantı geçirmeleri gerekmektedir. Örneğin, sanat etkinliği sırasında sulu boyanın fazla sulandırıldığını söyleyebilmesi için sulu boyanın nasıl kullanıldığını daha önce görmüş, bununla ilgili bir yaşantı geçirmiş olması, problem durumunu anlamasını sağlamaktadır. Problem durumuyla ilgili yaşantı geçirmemiş bir çocuk problemi anlayamaz ve kavrayamaz. Çocukların problem durumlarını çözebilmesi içinde merak etmesi ve araştırma yapması gereklidir (Senemoğlu, 1994).

Yaratıcılık desteklendikçe geliştirilebilir. Yaratıcılık hayatımızın ilk yıllarında en yüksek düzeye ulaşır. Yaratıcı düşünce karalamalarla başlayan bir süreçtir. Yaratıcılık ve yaratıcı düşünce fark edilmezse sönmeye başlar. Anne ve babalar çocuğun gelişiminde çok etkilidir ve gelişiminden sorumludur. Anne ve babalar çocuklarının hazırbulunuşluklarını fark etmeli, çocukların farklılıklara yeniliklere karşı ilgilerini, isteklerini gözlemlemeli ve bu konular üzerinde durmalıdır. Aile ortamında yaratıcılıkları desteklenen çocuklar, duygu ve düşüncelerini ifade ederken değişik çözüm yolları sunarlar, yeni oyunlar keşfederler, meraklı olurlar, gezi ve gözleme ilgi duydukları görülür (Kara ve Şençiçek, 2015).

Çocukların gelişimlerinin olumlu yönde olabilmesi için; bilişsel gelişimleri için, bilişsel uyarıcılara, dil gelişimlerinin desteklenmesi için dil etkileşimlerine, sosyal duygusal gelişimleri için ise deneyimlere ve zengin bir çevreye ihtiyaç duyulmaktadır. Çocukların sağlıklı bir şekilde büyüyeabilmeleri ve gelişimlerinin desteklenmesi için sağlıklı bir aile ortamına ve okul öncesi eğitimine ihtiyaç vardır (MEB, 2013).

Çocuğun gelişimi ve başarısı için ailenin çok önemli yeri ve işlevi vardır. Çocuğun gelişiminde anne ve babasıyla kurduğu nitelikli ve sağlıklı iletişim de çocuğun gelişimine katkı sağlamaktadır. Güven bağı kurulmuş bir ailede çocukların istekleri önemsenir ve ihtiyaçları zamanın da karşılanır. Anne ve babanın çocuğa karşı duyarlı olması çocukta öz değeri ve öz yetkinlik duygusunu geliştirir. Aile tutumları çocuğun gelişimini, başarısını ve toplumsal uyumunu etkilemektedir (MEB, 2013).

Çocuklar gününün büyük bir çoğunluğunu aileleriyle geçirirler. Aileler çocuklarının potansiyellerini ortaya koymaları için çocuklara uygun bir ortam hazırlama, onları motive etme, onları destekleyerek başarılarını arttıracak bir güce sahiptirler. Aileler çocuklarının

gelişimlerine ve başarılarına etkin olabilecekleri bu gücün farkında olmayabilirler. Çocuklarının gelişimlerine nasıl katkı yapacaklarını bilmeyen ailelere aile eğitimleri verilmelidir (OBADER, 2013).

Çocukların yaratıcılığının ve yaratıcı düşüncelerinin geliştirilmesinde aile büyük bir öneme sahiptir. Yaratıcılığı engelleyen durumlar arasında ailelerin eğitim durumlarına göre farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklara yönelik, anne ve babalara aile eğitimleri verilerek yaratıcılık ve yaratıcı düşünce hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanarak, çocuklara bu konuda yardımcı olmaları sağlanabilir (Dursun ve Ünüvar, 2011).

Aile eğitim çalışmalarıyla anne ve babalar çocuk gelişimi konusunda farkındalık kazanarak çocuklarının bilişsel, dil, sosyal-duygusal gelişimlerine destek olabilmektedirler. Gelişimi desteklenen çocukların yaratıcılıkları ve yaratıcı düşünce becerileri bu durumdan olumlu yönde etkilenmektedir.

OBADER (2013)' e göre aile eğitiminin amacı;

- Anne ve babalara okul öncesi eğitimin amacını ve önemini açıklamak,
- Çocukların okula alışmalarında anne ve babaların yardımcı olmalarını sağlamak,
- Anne ve babaların çocuklarının gelişimleri hakkında bilgi sahibi olmalarını, yaş gruplarına göre gelişim özelliklerini tanımalarını ve çocuklarına destek olmalarını sağlamak,
- Anne, baba ve çocuk arasında etkili iletişim kurulmasını sağlamak,
- Anne ve babaların çocukların davranış değişikliğini sağlamada yeni yol ve yöntemleri öğrenmelerini sağlamak,
- Anne ve babaların okulda verilen eğitime benzer tutum benimsemelerine yardımcı olmak,
- Anne ve babaların okulda verilen eğitime katılımlarını arttırmak.

Çocukların yaratıcı düşünce becerilerini, ailenin evde tutum ve davranışları okulda ise öğretmenlerin tutum ve davranışları etkilemektedir (Kara ve Şençiçek, 2015).

Kara ve Şençiçek (2015)' e göre çocuğun yaratıcılığını ve yaratıcı düşüncesini geliştirmek için aileye düşen görevler;

- Çocuklar etkinlikler sırasında serbest bırakılmalıdır.

- Çocukların hayal güçlerini kullanmaları engellenmemelidir.
- Çocuklara hayal güçlerini artıran pekiştireçler verilmelidir.
- Çocuklara açık uçlu sorular sorulmalıdır.
- Çocuğun çevresini tanımasına, gözlemlemesine olanak tanınmalıdır.
- Problemlerin çözümlerini çocuğun kendisinin bulması sağlanmalıdır.
- Çocuğa küçük sorumluluklar verilerek, çocuğun kendisine güven duyması sağlanmalıdır.
- Çocuğun duygu ve düşünceleri dikkatle dinlenmelidir.
- Çocuk bir etkinliğı yaparken yönlendirmek yerine ona açık uçlu sorular sorulmalıdır.

Yaşar ve Aral (2010)' a göre çocuklarda yaratıcılığı ve yaratıcı düşünce becerisini geliştirmek için yapılması gerekenler:

- Okul öncesinde çocukların yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşünmelerini geliştirmek için etkinliklerde farklı yöntem ve teknikler kullanılmalıdır.
- Çocukların yaratıcılıklarını geliştirmek için aile katılım etkinlikleri yapılmalıdır.
- Erken çocukluk döneminde çocuk ve ailenin birlikte yaratıcı etkinlikler yapabileceğı ortamlar oluşturulmalıdır.
- Eğitim seviyesi farklı olan anne-babalar için aile eğitimleri ve seminerleri düzenlenmelidir.

Türkmen (2021)' e göre çocuklarda yaratıcılığı ve yaratıcı düşünce becerisini geliştirmek için yapılması gerekenler:

- Etkinliklerde yaratıcılığı desteklemeye yönelik çalışmaların daha fazla yer verilmelidir.
- Sanat etkinliklerinde özgün çalışmalara yer verilmelidir.
- Sınıflarda çocukların ilgilerine göre materyaller olmalıdır ve ara ara ilgilerine göre değişikliğe gidilmelidir
- Merkezlere yeni merkezler dönüşümlü olarak eklenmelidir.
- Özgün çizimlere ağırlık verilmelidir.

Yuvacı (2017)' ya göre çocuklarda yaratıcılığı ve yaratıcı düşünce becerisini geliştirmek için yapılması gerekenler:

- Okul öncesi kurumlarda eğitim alan çocukların sınıf ortamları yaratıcılık açısından düzenlenmesi için okul müdürlükleri tarafından maddi yardım sağlanması gerekir.
- Öğretmenlerin yaratıcılık ve yaratıcı düşünmeye ilişkin bilgi sahibi olmaları açısından hizmet içi eğitimler veya seminerler düzenlenmelidir.
- Öğretmenler yaratıcı etkinlikler ve yaratıcı ortam düzenlemeye ilişkin birbirleri ile iyi örnekler üzerinde tartışmalı ve kendi aralarında atölye çalışmaları yapmalıdırlar.

Dursun ve Ünüvar (2011)' a göre çocuklarda yaratıcılığı ve yaratıcı düşünce becerisini geliştirmek için yapılması gerekenler:

- Anne ve babaların yaratıcılığın engelleri konusunda bilinçlenmeleri için aile eğitimleri, konferansları ve seminerleri düzenlenerek anne ve babaların yaratıcılık konusunda farkındalık kazanmaları sağlanmalıdır.
- Eğitim seviyesi düşük olan anne babaların bulunduğu okullarda aile eğitim seminerlerine yer verilerek yaratıcılığı engelleyen durumlara ilişkin bilgiler verilmelidir.
- Yaratıcılığı engelleyen durumlara ilişkin bilgiler anne ve babalara haber mektupları, duyuru panoları, bültenler, makale kutuları aracılığıyla ulaştırılmalıdır.

2.5. Öğretmen ve Yaratıcılık

Öğretmenler, yaşamımızda ilerleyebilmek için; bilgiyi kullanarak keşfedebilen, yeni ürünler üretebilen insanlar yetiştirmelidir. Yaratıcılığı ve yaratıcı düşünceyi geliştirmeleri için problem durumlarını farkına varmalarını sağlayarak, okuma, not alma vb. ögelere dikkat etmelidir. Çocukların motivasyonunun yüksek tutulmasını sağlamalıdır. Süreçte açık uçlu sorular sormalıdır. Çocuklara sorumluluk verirken, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını göz önüne alarak, hareket etmelidir. Öğretmenler demokratik ve özgür bir ortam oluşturarak, çocuklara yapıcı eleştiriler yapmalarını ve empati kurmalarını da sağlamalıdır. Öğretmenler etkinlik sürecinde drama, beyin fırtınası, deney, gezi gözlem, örnek olay, altı şapkalı düşünme, eleştirel düşünme vb. teknikleri kullanmalıdır (Kara ve Şençiçek, 2015).

İlerlemecilik eğitim felsefesiyle hazırlanan bir programın planlanmasında ve uygulanmasında öğretmenin yaratıcılık becerisi, öğretmenin niteliği, planlama ve uygulama becerisi çok önemli bir yere sahiptir. Bir programın bir etkinliğin çocukların gelişimlerine, ihtiyaçlarına ve ilgilerine göre bireyselleştirilebilir. Programın düzenlenip uygulanabilmesi sırasında öğretmenin yaratıcılığı büyük bir öneme sahiptir. Öğretmen eğitim-öğretim ortamını esnek bir şekilde düzenleyerek, demokratik bir yaklaşımla, öğrencilerinin ilgi ve isteklerini de dikkate alarak sürdürebilmelidir. Yaratıcı düşüncenin ve yaratıcılığın ortaya çıkabilmesi için, bir problemin çözülebilmesi için süreç gereklidir. Eğitim ve öğretim ortamı içerisinde çocuğa tanınan bu süreçte zaman kısıtlaması yapılmamalı ve farklı görüşlere açık olunması sağlanmalıdır. Yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin gelişimi esnasında öğretmenin çocuğa vereceği pekiştireç de önemli bir yer taşır. Yaratıcılığın gelişiminde araştırmanın ve sorgulamanın önemli bir yere sahip olduğu, çocuğa model olunarak aktarılmalıdır. Öğretmenin; çocuğa karşı tutumu, davranışı, çocuğun yaratıcılığının ve yaratıcı düşüncesinin gelişimi sırasında önemli bir role sahiptir. Çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade edememesi, motivasyonunun azalması, eleştiriye maruz kalması yaratıcılığının gelişimini engelleyen etmenlerdir (Yenilmez ve Yolcu, 2007).

Çocukların yaratıcılığının gelişiminde öğretmenin yaratıcı düşünceye sahip olması ve model olması gerekmektedir. Yaratıcı düşünce çocuğun eleştiriye maruz kalmadan; görüşlerini açıklayabildiği, rahat bir ortamda gerçekleşmektedir. Çocuk merkezli eğitim yaklaşımının olduğu, problem çözmeye önem verilen bir ortamda yaratıcılık gelişmektedir. Yaratıcı düşüncenin ön planda olması için çocuğun ilgi ihtiyaçlarına göre program bireyselleştirilerek uygulanmalıdır. Öğretmen esnek bir öğrenme ortamı hazırlamalıdır (Özerbaş, 2011).

Eğitim öğretim sürecinde çocuklar öğretmenin davranışlarını örnek alarak, çeşitli olaylar ve durumlar karşısında benzer tepkiler vermektedir. Model alınan öğretmen, problemler karşısında özgün çözüm yolları kullanmalı; olaylara, durumlara karşı esnek olmalı; olaylar, durumlar karşısında farklı bakış açıları geliştirerek, yeni fikirlerinde olabileceği konusunda çocuklara farkındalık sağlamaya çalışmalıdır (Özmuş, 2012).

Yaşamımızda araştırmacı ve keşfetmeyi seven bireyler yetiştirmenin temelleri, çocukluk döneminde gözlem becerilerini geliştirmekten geçmektedir. Yaşamımızda yer alan dijital çağ, problemlere farklı açılardan bakabilen, çevresine duyarlı bireyler yetiştirmekten geçmektedir (Senemoğlu, 1994).

Fen etkinlikleri çocukları araştırmaya ve keşfetmeye sevk eder. Okul öncesi dönemde fen etkinlikleri yaşamın çok önemli bir parçasıdır. Okul öncesi fen eğitimi, çocukların doğal araştırma ve merakları kullanılarak, çevrelerinde bilinmeyenleri kavramalarına, görebilmelerine yardımcı olmakla birlikte çocukların psikomotor, duygusal, sosyal ve bilişsel gelişmelerine de önemli katkı sağlayan eğitimidir (Elmas ve Kanmaz, 2015).

Fen etkinlikleri; araştırma, keşfetme ve yaratıcılık süreçlerini içermektedir. Fen etkinliklerinin etkili bir şekilde çocuklara aktarılması, öğretmenlerin yaratıcılık becerisiyle doğrudan ilişkilidir. Çocukların fen etkinliklerinde; bilimsel düşünme süreçlerini daha kolay öğrenebilmesi, öğretmenlerin kullandıkları yaratıcı yöntem ve tekniklerle şekillenmektedir. Fen eğitiminde yaratıcı etkinlikler ve materyaller kullanan öğretmenin sınıfında eğitim gören çocuklar eski bilgileriyle yeni bilgileri ilişkilendirerek ıraksak düşünebilmekte ve problem durumlarına farklı çözümler bulabilmektedir. Fen etkinliğinin yaratıcılık üzerine kurulduğu bir etkinlik sürecinde, çocuklar gözlem yapma fırsatı edinebilmekte, nesnelerle sınıflama ölçüm yapma, iletişim kurma vb. temel bilimsel süreç becerilerini daha kolay kazanabilmektedir (Ölçer ve Aşıkoğlu Özdemir, 2018).

Çocukların yaratıcılıklarını geliştirebilmek için, farklı fikirleri kabul eden, farklı, özgün buluşları yapma isteği uyandıran öğretmenlere ihtiyaç vardır. Öğretmen, yaratıcı ve yaratıcı düşünce becerisiyle çocuklara model olmalıdır (Senemoğlu, 1994).

Çocuklarda yaratıcılık ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmek için, sanat etkinliklerinde sanatçıların eserleri hakkında tartışma, konuşma ve sanatçıların eserleri hakkında farkındalık kazandırma çalışmalarına yer vermek gerekmektedir. Çocukların yaratıcılıklarını geliştirmek için sanat etkinliklerinde artık materyallerle oluşturacakları ürünler, müzik etkinliklerinde özgür yapacakları çalışmalar, Türkçe etkinliklerinde hikaye oluşturma çalışmaları, drama etkinlikleri, hareket etkinlikleri çok öneme sahiptir. Çocuklarda yaratıcılığın ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için en önemli etkenlerden birisi de çocuğun öğrenme öğretme ortamında kendini rahat ve özgür hissetmesidir. Bu konularda öğretmenin ve yetişkinlerin çocuklara rehber olması gerekmektedir (Senemoğlu, 1994).

Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme öğrenenin merkeze alındığı, bir probleme durumuna karşı farklı çözümlerin yer aldığı, geleneksel yöntemin dışına çıkıldığı, öğrenenin fikirlerinin değerli olduğu bir ortamda gerçekleşmelidir. Bir problem durumuna karşı birden fazla çözümün olması, o problem durumuna karşı yaratıcılığın ve yaratıcı düşüncenin kullanıldığının birer göstergesidir. Öğretmenin sunacağı esnek bir sınıf ortamı çocukların

araştırmasına ve keşfetmesine ortam hazırlar. Çocuklara sunulan eğitim, çocukların yaratıcı düşünmesine olanak sağlamaktadır. Yaratıcı düşünmesine olanak tanınan çocuk, kendini gerçekleştirmeye başlayarak, araştırmaya keşfetmeye yönelir ve yeni buluşlara ulaşması sağlanır.

2.6. MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programı

2013 okul öncesi eğitim programı okul öncesi eğitim alan çocuklara çok fazla öğrenme yaşantıları sunarak tüm gelişim alanlarında (bilişsel, dil, motor, sosyal duygusal ve öz bakım becerileri) gelişimlerini en üst düzeye çıkarmak ve okul öncesi dönemde yer alan çocukları ilkokula hazırlamak için geliştirilmiştir.

Okul öncesi eğitim programı çocukların gelişimlerini desteklerken, görülebilecek yetersizlikleri de önlemeyi amaçlamaktadır. Bu program destekleyici, önleyici aynı zamanda çok yönlü bir programdır.

Program tüm gelişim alanlarını geliştirmeyi temel aldığı için gelişimsel bir programdır.

Sarmal yaklaşım özelliği de taşıyan bu program, aynı kazanım ve göstergelerin ihtiyaç duyulduğunda, farklı etkinlikler aracılığıyla tekrar tekrar verilmesidir. Bu yaklaşım kazanımların pekiştirilmesini ve kalıcı olmasını sağlar.

Model olarak eklektik olan bu program, farklı model ve yaklaşımları içerisinde barındırır.

Çocuk merkezli olan bu program, eğitim sürecinde çocukların araştırmasına, sorgulamasına, üretmesine fırsat vermektedir. Çocukların etkinliklerine aktif katılmasını, yapacakları etkinliklerde ve materyal seçiminde özgürlük tanıyan bir programdır.

Program dengelidir. Program; çocuğun gelişimini çok yönlü destekler. Etkinlik sürecinde; gelişim alanlarının kazanım göstergelerin, aktif ve pasif etkinliklerin dengeli bir şekilde ayarlanması konusunda programda vurgu yapılmıştır.

Program oyun temellidir. Okul öncesi dönemde çocuklar oyun yoluyla öğrenir. Çocuk yaşadığı dünyayı oyun aracılığıyla tanır, kendisini oyun yoluyla ifade eder, oyun çocuğun yaşamında çok büyük bir öneme sahiptir.

Programda keşfederek öğrenme önceliklidir. Keşfederek öğrenmede çocuk etkinlik sürecine aktif katılır, öğrendiklerini transfer ederek yeni durumlarda kullanır.

Programda yaratıcılık ön plandadır. Program okul öncesi eğitim sürecinde çocuklara uygun bir ortam sağlandığında çocuğun kendini ifade etmesi için fırsatlar sağlar. Eğitim sürecinde çocukların bireysel farklılıkları göz önüne alınmalı, çocuklara farklı materyaller, farklı yöntem ve teknikler kullanılmalıdır. Program da yaratıcılık ayrı bir alan olarak ele alınmamış, kazanım ve göstergelerde değinilmiştir.

Programda aile eğitimi ve katılımının önemli olduğu vurgulanmıştır, ev ve okul arasındaki devamlılığı desteklemektedir.

Program günlük yaşam deneyimlerinden yararlanılmasını ve yakın çevre olanaklarının kullanılmasını teşvik eder. Hazır planların kullanılması okul öncesi eğitim programına aykırıdır. Bu programda kazanım ve göstergelerin kazandırılmasında konu merkezli bir eğitim yapılmaz. Kazanım göstergeler farklı etkinliklerde tekrar alınabilir.

Okul öncesi eğitim programında öğrenme merkezleri önemlidir. Öğrenme merkezleri, bireysel gereksinimleri karşılamak için, farklı materyallerle bölünmüş, çocukların küçük gruplar halinde oynayacakları oyun alanlarıdır. Çocukların özgür bir şekilde oynamalarını, özgürce yaşantı geçirmesini sağlayan öğrenme ortamlarıdır.

Programda değerlendirme süreci çok yönlüdür. Öğretmenin, programın ve çocuğun değerlendirilmesini sağlayarak, eksik olan bir yer varsa sonraki süreçlerde bu değerlendirme öğretmene yol gösterir.

Program rehberlik hizmetlerine önem vermektedir. Öğretmenin, rehber öğretmenle iş birliği içerisinde olarak, çocuğun gelişiminin desteklenmesi sağlanır (MEB, 2013).

2.7. Yaratıcılığı Etkileyen Faktörler

İnsanları diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerden biri düşünmedir. İnsanların düşünme özelliği yaratıcılığının gelişiminde en önemli etkenlerden bir tanesidir. Bir bireyin yaratıcılığı ne kadar çok desteklenirse o birey daha yaratıcı olma yolunda ilerlemeler kaydedebilir.

Ancak bir bireyin yaratıcılığı desteklenmediği takdirde bir bireyin değişik, özgün bir fikri oluşmayacaktır. Özgün ürünler yeni buluşlar ortaya koyamayan bireyler zamanla araştırma ve keşfetmeyi bırakabilirler. Bireylerin yaratıcılığını engelleyen etmenler içerisinde çevresel faktörler, aile faktörü, duygusal faktörler olabilir.

Çevresel faktörler içerisinde okul, çevre ve aile faktörü çocukların yaratıcı düşüncelerini etkileyebilir. Aile faktörü içerisinde ailenin eğitim düzeyi de çocukların yaratıcı düşüncelerini etkileyebilir.

Yuvacı (2017)'nin yapmış olduğu, 6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeylerinin öğretmenlerinin ve sınıf ortamlarının yaratıcılıklarına göre incelendiği çalışmada, okul öncesi kurumlarına devam eden annesi üniversite mezunu olan çocukların yaratıcılık düzeyi daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Annesi çalışan çocukların annesi çalışmayan çocuklara göre yaratıcılıkları daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada yaratıcılık gelişiminde aile faktörünün önemli olduğu anlaşılmaktadır. Aynı çalışmanın bulguları incelendiğinde, sınıf mevcudu 21 ve üzeri olan sınıflarda 1-15 kişilik sınıflardaki çocuklara göre çocukların yaratıcı düşünme becerilerinin daha yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Bu bulgudan yola çıkarak yaratıcılık gelişiminde okul ve çevrenin etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Yıldız ve Güney Karaman (2017)'in 60-66 aylık çocukların yaratıcı düşünme becerileri konulu yaptığı bir çalışmada çocukların cinsiyetleri ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı, yaratıcı düşünme becerisinin sosyoekonomik düzeyle ilişkili olduğu, sosyoekonomik düzey düştükçe yaratıcı düşünme becerisinin de düştüğü sonucuna varılmıştır. Ailenin eğitim durumunun da yaratıcı düşünme becerisi üzerinde etkili olduğu sonucuna da ulaşılmıştır. Annenin eğitim düzeyi yükseldikçe çocuklarında yaratıcı düşünme becerilerinin yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenin; çocuğa karşı tutumu davranışı, çocuğun yaratıcılığının ve yaratıcı düşüncesinin gelişimi için önemli bir role sahiptir. Çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade edememesi, motivasyonunun azalması, eleştiriye maruz kalması yaratıcılığının gelişimini engelleyen etmenlerdir (Yenilmez ve Yolcu, 2007).

Yenilmez ve Yolcu (2007)'nin yaptıkları çalışmada, çocuklara düşüncelerini söylemeleri için fırsat ve imkan verilmesi gerektiği, çocukların düşüncelerine saygı duyulması gerektiği ifade edilmiştir.

Özerbaş (2011)'in yaratıcı düşünme öğrenme ortamının akademik başarı ve bilgilerin kalıcılığa etkisine yönelik yaptığı çalışmada bireylerin hata yapma ve eleştirilme korkusunun yaratıcılığı engelleyen duygusal etmenler olduğunu açıklamıştır. Bireyin düşünme özgürlüğünün olmamasını, sabırsız ve aceleci olmasını, bağımlı olmasını, ön yargılarının olmasını, başarısız olma korkusunu ve motivasyon eksikliğinin olmasını yaratıcılığın gelişimini engelleyen duygusal etmenler olduğunu ifade etmiştir.

Aslan ve Arslan Cansever (2009)' in yaptıkları eğitimde yaratıcılığın kullanımına ilişkin öğretmen tutumlarına yönelik çalışmada, velilerden, okul yönetiminden ve sistemden kaynaklanan engellere değinilmiştir.

2.8. Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcılığın Önemine ve Geliştirilmesine İlişkin Araştırmalar

2.8.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

İşler ve Bilgin (2002)' in yaptığı çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılığa yönelik düşüncelerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Yapılan çalışmada Diakidoy ve Kanari (1999) tarafından geliştirilen anket Türkçeye çevrilerek kullanılmıştır. Çalışma Bursa ilinde gerçekleşmiştir. Araştırmaya Uludağ Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim gören 151'i kız, 54'ü erkek toplam 185 sınıf öğretmeni adayı katılmıştır. Bu çalışmanın bulguları incelendiğinde yaratıcılık hakkında öğretmen adaylarının görüşleri ile önceden yapılmış olan çalışmaların bulguları benzerlik göstermektedir. Öğretmen adaylarının %50'si yaratıcılığı “hayal gücünü kullanarak farklı bir şeyler düşünmek ve üretmek olarak” şeklinde ifade etmişlerdir. Yaratıcılığın her insana has olduğu ve bazı özel kişilere has olduğu konusunda öğretmen adayları çelişkili cevaplar vermiştir. Öğretmen adayları yaratıcılığın gelişiminde öğretmenin rolünün çok önemli olduğuna değinmişlerdir. Bilginin yaratıcılığı arttıracığı konusunda da öğrencilerin % 67'si olumlu katılım göstermiştir ve çalışmada bu sonuçlara ulaşılmıştır.

Yenilmez ve Yolcu (2007)' nun yaptığı araştırmada öğretmenin etkinlik sürecinde ve derslerdeki tutum ve davranışlarının, öğrencinin yaratıcı düşünmesine katkısını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma Eskişehir'in Sivrihisar ilçesinde gerçekleşmiştir. Araştırmaya ilköğretim okullarında çalışan 49 öğretmen katılmıştır. Verilerin toplanmasında, araştırmacılar tarafından geliştirilen “Öğretmen Davranışlarının Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişimine Katkısı” anketi kullanılmıştır. Öğretmenlerin cinsiyet, kıdem ve branşları açısından anlamlı fark söz konusu değilken, mezun oldukları kurumlar açısından farklılıklar bulunmuştur. Öğrencilerin yaratıcı düşünmesine katkısının kadın öğretmenlerde daha fazla olduğu görülmüştür ancak cinsiyetlere göre çok farklılık söz konusu değildir. 1 ile 10 yıllık kıdeme sahip öğretmenlerin 10 yıl ve üstü kıdeme sahip öğretmenlere göre, öğrencilerin yaratıcı düşünmelerine katkılarının anlamlı derecede daha fazla olduğu bulunmuştur. Bunun nedeni ise eğitimdeki yeni yönelimlerin, yeni yaklaşımlara karşı daha

bilgi sahibi olabildiklerine değinilmiştir. Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin tutum ve davranışlarının öğrencilerin yaratıcı düşüncelerine katkısının daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aslan ve Arslan Cansever (2009)' in yaptığı çalışmada eğitimde yaratıcılığın kullanımına yönelik öğretmenlerin tutum ve davranışlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma İzmir ilinde gerçekleşmiştir. Çalışmaya 4'ü kadın ve 3'ü erkek, toplam 7 sınıf öğretmeni katılmıştır. Veriler odak grup tekniği ile toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsi yaratıcılığın önemli olduğuna değinmiştir ve yaratıcılığı derslerinde kullanmaya özen gösterdiklerini belirtmişlerdir. Yaratıcılığı geliştirilmesi konusunda velilerden, okul yönetiminden ve sistemden kaynaklanan engellere değinmişlerdir.

Yaşar ve Aral (2010)' ın yaptığı araştırmada okul öncesi alan ve almayan çocukların yaratıcı düşünme becerileri incelenmiştir. Araştırma Ankara ilinin merkez ilçelerinde gerçekleşmiştir. Araştırmaya anasınıfında devam eden 6 yaş çocukları katılmıştır. Araştırmaya 210 çocuk katılmıştır. Araştırmada “Genel Bilgi Formu” ve Urban ve Jellen (1996) tarafından geliştirilen “Yaratıcı Düşünme- Resim Oluşturma Testi (YD-ROT)” kullanılmıştır. Okul öncesi eğitimi alan çocukların yaratıcı düşünme puanlarının okul öncesi eğitimi almamış çocukların puanlarından anlamlı derecede yüksek bulunmuştur.

Dursun ve Ünüvar (2011)' in yaptığı çalışmada okul öncesi eğitim döneminde yaratıcılığı engelleyen faktörlere ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmaya Antalya Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde bulunan okulöncesi eğitim kurumlarında çalışan 272 öğretmen ve çocukları bu okullara devam eden 493 ebeveyn katılmıştır. Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Öğretmenlerin, yaratıcılığın çocuktan, aileden, öğretmen ve okuldan kaynaklanan sebepler nedeniyle daha fazla engellendiği görüşünde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin mesleki tecrübelerinin okul öncesi dönemde yaratıcılığı engelleyen durumlar hakkında etkili olmadığı sonucuna varılmıştır. Anne ve babaların eğitim düzeylerinin çocuğun yaratıcılığı üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anne babaların okulöncesi dönemde yaratıcılığı engelleyen faktörlere ilişkin görüşlerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirtilmiştir.

Fırat Durdukoca ve Demir (2012)' in yaptığı araştırmada ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin yansıtıcı düşünme düzeylerini belirlemek; öğretmenlerin branş, kıdem, cinsiyetlerine göre farklılık olup olmadıklarını ve öğretilmekte bulunan niteliklerin yansıtıcı

öğretmen niteliklerine uygunluğu incelenmiştir. Yapılan araştırmada tarama yöntemi ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma Malatya ilinde gerçekleşmiştir. Araştırmaya ilköğretim okullarında çalışan Türkçe ve Matematik derslerini okutan 256 öğretmen katılmıştır. Araştırmaya katılan ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin yüksek oranda yansıtıcı düşünme becerilerine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Fakat öğretmenlerin branş, kıdem ve cinsiyetlerine göre yansıtıcı düşünme düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra ilköğretim de görev yapan öğretmenlerin nitelikleri ile yansıtıcı öğretmen niteliklerinin benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çetingöz (2012)' ün yaptığı çalışmada ana sınıfı öğretmenlerinin yaratıcı etkinlikler planlamaya ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma İzmir ilinin Buca ilçesinde gerçekleşmiştir. Çalışmaya 2 tanesi lisans ve 2 tanesi ön lisans mezunu olmak üzere 4 tane ana sınıfı öğretmeni katılmıştır. Çalışmada açık uçlu sorulardan oluşan bir görüşme formu kullanılmıştır. Ana sınıfı öğretmenlerinin yaratıcı etkinlikler planlamalarına yönelik görüşlerin incelendiğinde, sanat etkinlikleri sırasında artık materyallerle çalıştıklarını, kukla yaptıklarını, yeni tasarımlar oluşturduklarını, müzik etkinlikleri için ritim araçları yaptıklarını, Türkçe etkinliklerinde yarım bırakılan hikayeyi tamamlattıklarını, resim kartlarından hikayeler oluşturduklarını vurguladıkları belirtilmiştir. Ana sınıfı öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde genel olarak alan yazında belirtilen yaratıcı etkinlikler planlama içeriği ile benzer bir görünüm sergilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldırım (2014)' ın yaptığı çalışmada 5 yaş çocuklarıyla uygulanan yaratıcı problem çözme (YPC) etkinliklerinin çocukların yaratıcılığına etkisini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Çalışma iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın birinci aşamasında, Amerika Birleşik Devletleri New York Eyaletine bağlı Yaratıcılık Araştırmaları Merkezi'nde görev yapan beş öğretim üyesi ve bu merkezde eğitim almış beş uygulayıcı ile görüşme yapılmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasında ise, ön test-son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Çalışmanın ikinci aşaması Eskişehir de bulunan bir anaokulunda gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın ilk aşamasında veri toplama aracı olarak Öğretim Üyesi Görüşme Formu ve Öğretmen Görüşme Formu-1 kullanılmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasında verileri toplamada Torrance Yaratıcı Düşünme Testi (TYDT) Şekilsel A ve B formları, YPC gözlem formu, video kayıtları ve araştırmacı günlüğü kullanılmıştır. Çalışmada okul öncesi dönemde yer alan çocuklara uygulanabilmesi için, YPC etkinliklerinin sahip olması gereken

temel özellikler; eğitim ortamının esnek olması ve yaratıcılığı desteklemesinin gerekmesi, etkinliklerin çocukların yaşına ve gelişim düzeyine uygun olması, bu süreçte soru sormanın önemli olması, etkinliklerin basit ve eğlenceli olması, etkinliklerde ağırlıklı olarak oyuna yer verilmesi, YPÇ etkinliklerinin uygulamalarında ailenin ve okulun katılımının gerekmesi şeklindedir. Çalışmanın bulgularında, deney grubunun ve kontrol grubundan son test yaratıcılık toplam puanlarının anlamlı derecede yüksek olduğu belirtilmiştir. Çalışmanın sonucunda uygulanan YPÇ etkinliklerinin deney grubu üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Özkan (2016)' ın okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri belirlenmiş ve öğretmenlerin yaratıcılık gelişimine ve okul öncesi eğitim programına yönelik görüşleri ve uygulamaları doğrultusunda değerlendirmeler yapılmıştır. Yaratıcılığı geliştiren ve engelleyen faktörlerin, öğretmen, aile, çevre ve uyaranlar olduğu; özgürlük, cinsiyet, zekâ ve kalıtımın yaratıcılığı geliştiren, yaşantı, sosyo-ekonomik düzey ve kısıtlı zamanın engelleyen faktörler arasında yer aldığı belirlenmiştir ve 2012 okul öncesi eğitim programının yaratıcılığı olumlu etkilediği, öğrenme merkezlerinde çocukların aktif olabildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Yuvacı (2017)' nın yaptığı çalışmada, 6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeylerinin öğretmenlerinin ve sınıf ortamlarının yaratıcılıklarına göre incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada Kayseri ilinin Melikgazi, Kocasinan, Talas ilçelerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada öğretmen ve çocuklarla ilgili bilgileri toplamak için “Demografik Bilgi Formu”, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan “Yaratıcı Sınıf Ortamı Ölçeği”, araştırmacı tarafından Türkçeye uyarlaması gerçekleştirilen “Hibrit Yaratıcılık Testi” ve öğretmenlerin yaratıcılık düzeyleri 29 maddeden oluşan “Ne Kadar Yaratıcısınız Ölçeği” kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan çocukların yaratıcılık düzeyini öğrenmek için Hibrit Yaratıcılık Testi çocuklara uygulanmıştır. Okul öncesi eğitim kurumunda devam eden çocukların yaratıcı düşünme becerisinin orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların yaratıcı düşünme becerisinde cinsiyet dağılımlarına göre farklılık gözlemlenmemiştir. Okul öncesi kurumlarına iki yıldır devam eden çocukların okul öncesi kurumlarına bir yıldır devam eden çocuklara göre yaratıcılık düzeyleri yüksek çıkmıştır. Okul öncesi kurumlarına devam eden annesi üniversite mezunu olan çocukların yaratıcılık düzeyi daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Annesi çalışan çocukların, annesi çalışmayan çocuklara göre, yaratıcılıkları daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Babalarının mesleklerine göre yaratıcı düşünme becerilerinde farklılık gözlemlenmemiştir. Öğretmenlerin kıdemlerine göre çocuklardaki

yaratıcı düşünme becerilerinde farklılaşma tespit edilmiştir. 0-5 yıllık kıdeme sahip öğretmenlerin çocuklarında yaratıcı düşünme becerisi daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sınıf mevcuduna göre de çocukların yaratıcı düşünme becerilerinin farklılaştığı tespit edilmiştir. Sınıf mevcudu 21 ve üzeri olan sınıflarda 1-15 kişilik sınıflardaki çocuklara göre çocukların yaratıcı düşünme becerilerinin daha yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır.

Yıldız ve Güney Karaman (2017)' in yaptığı çalışmada 60-66 aylık çocukların bakış açısı alma ve yaratıcı düşünme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma Ankara ilinin Altındağ, Çankaya, Çubuk, Etimesgut, Sincan ve Yenimahalle ilçelerinde gerçekleşmiştir. Çalışmaya okul öncesinde eğitim gören 60-66 aylık 90 çocuk katılmıştır. Çalışmada “Demografik Bilgi Formu”, “Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Şekil Testi A Formu” ve “Bakış Açısı Alma Testi” kullanılmıştır. Araştırma nicel bir çalışmadır ve tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda çocukların cinsiyetleri ile yaratıcı düşünme becerileri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yaratıcı düşünme becerisinin sosyoekonomik duruma göre fark ortaya çıkmıştır. Sosyoekonomik düzey düştükçe çocukların yaratıcılık becerilerinin düştüğü gözlemlenmiştir. Annenin eğitim durumunun çocukların yaratıcı düşünme becerisinde önemli olduğu görülmüştür. Üniversite mezunu olan annelerin çocuklarının yaratıcılık puanlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Karlıdağ (2018)' in yaptığı araştırmada, öğretmenlerin yaratıcılık kavramına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya 6 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda yaratıcılık okul öncesi öğretmenlerince özgün bir ürün oluşturma süreci olarak ifade edilmiştir. Farklı materyaller kullanmanın, etkinlikler sırasında açık uçlu sorular sormanın yaratıcılığın gelişimi konusunda önemli olduğu ve hayal gücünün genişlemesini sağlayan etkinlikler yapmanın çocuğun yaratıcılık gelişimine olumlu yönde katkısı olduğunu ulaşılmıştır. Okul öncesi öğretmenleri oyun, sanat, dramatizasyon ve yaratıcı dans etkinliklerinin yaratıcılığın gelişiminde önemli bir yerinin olduğuna değinmişlerdir. Öğrenme merkezinde farklı materyallerin kullanılması ve yeni öğrenme ortamlarının oluşturulması da yaratıcılık gelişiminde önemli olduğu belirtilmiştir. Anne ve babanın yaratıcılık konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması, çocuğa uygun bir ortamın hazırlanmaması yaratıcılığı engelleyen etmenler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yüksel (2018)' in yaptığı araştırmada okul öncesi eğitime devam eden çocuklara uygulanan yaratıcılık eğitim programının, çocukların yaratıcılıklarına ve işitsel muhakeme

becerilerine etkisini incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda yaratıcılık programının çocukların yaratıcılıklarını ve işitsel muhakeme becerilerinin gelişmesine olumlu etki ettiği ve bu etkinin kalıcı olduğu ortaya konulmuştur.

Karadayı (2018)' nın yaptığı araştırmada okul öncesi dönemde yaratıcılık eğitiminin yaratıcılık performansı, zihinsel işlevler ve duygu düzenleme becerilerine etkisi incelenmiştir. Araştırmada çocukların daha yaratıcı olmaları için bir program hazırlanmıştır ve hazırlanan programın yaratıcılığı geliştirmede çocukların bilişsel ve duygusal gelişimlerini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçer ve Aşıkoğlu Özdemir (2018)' in yaptıkları çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılık düzeyleri ile 60-72 aylık çocukların fen öğreniminin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışmaya 20 okul öncesi öğretmeni ve 150 çocuk katılmıştır. Veriler, “Kişisel Bilgi Formu”, “Yaratıcılık Açısından Bireyin Kendini Değerlendirme Ölçeği” ve Fen Öğreniminin Değerlendirilmesi testi ile toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılık açısından bireyin kendini değerlendirmesi ölçeği toplam puan ortalamaları ile 60-72 aylık çocukların fen öğreniminin değerlendirilmesi testi toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ve öğretmenin yaratıcılığının çocukların fen öğrenimini anlamlı derecede yordadığı görülmüştür.

Tuğluk ve Özkan (2019)' ın yaptığı çalışmada MEB 2013 okul öncesi eğitim programının 21. yüzyıl becerileri açısından analizinin yapılması amaçlanmıştır. Çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın verileri “Uzman Görüş Formu” ile 15 akademisyen, görüşleri alınarak toplanmıştır. Akademisyenlerin görüşlerine göre, bilişsel gelişim alanında yer alan toplam 21 kazanımdan 5 kazanımın ve toplam 113 göstergeden 18 göstergenin 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Akademisyenlerin görüşlerine göre, programda motor ve öz bakım alanlarında 21. Yüzyıl becerilerine yönelik kazanım ve göstergelerin yer almadığı tespit edilmiştir. Sosyal duygusal kazanımlarının 7' sinin bilişsel gelişim alan kazanımlarının 5'inin ve dil alanında ise 4'ünün 21. Yüzyıl becerilerine yönelik olduğu belirtilmiştir. 21.yy becerilerinin en çok bilişsel ve sosyal duygusal alanda olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özer ve Yıldırım Polat (2019)' ın yaptıkları araştırmada okul öncesi dönemde yaratıcılığı geliştirmeye yönelik farklı sosyoekonomik düzeydeki ebeveyn deneyimleri incelenmiştir. Ebeveynlerin öğrenim düzeyi fark etmeksizin çocuklarıyla yaratıcılığı geliştirmede benzer etkinlikler yaptıkları ancak düşük sosyoekonomik düzeydeki

ebeveynlerin olan imkanlarını kullanarak daha yaratıcı davrandıkları, yüksek sosyoekonomik düzeydeki ebeveynlerin ise çocuğu ile üretmek yerine hazır almaya daha meyilli oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Güven ve Karasulu Kavuncuoğlu (2020)' nun yaptığı çalışmada okul öncesi dönem çocukların yaratıcılık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya 60-72 ay aralığında olan 47 kız, 45 erkek, toplam 92 çocuk katılmıştır. Veriler “Torrance Yaratıcı Düşünme Testi” ve “Problem Çözme Becerisi Ölçeği” ile toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda, çocukların yaratıcılık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çocukların yaratıcılık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasında cinsiyet değişkenine ve okul öncesi eğitime devam süresi değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

Türkmen (2021)' in yaptığı araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin görsel sanat ve yaratıcılık alanlarına yönelik görüşleri incelenmiştir. Araştırma Muş ili ve Bulanık ilçesinde gerçekleşmiştir. Araştırmaya 8'i erkek 92'si kadın olmak üzere 100 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu ile toplanmıştır. 20 sınıfta da gözlem yapılmıştır. Gözlem sırasında, sınıflarda bulunan merkezlerdeki materyaller ve sınıf içerisindeki sanat etkinlikleri incelenmiştir. Çalışma nitel bir çalışmadır ve tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılık ve sanat alanında bilgi sahibi oldukları, okul öncesi öğretmenleri yaratıcılığın önemi, yaratıcılığı engelleyen durumlar, sanatın önemi konusunda bildiklerini etkinliklerde uyguladıklarını belirtmişlerdir. Sınıfta yapılan gözlem sonucunda sınıflarda sanat merkezlerinin yer aldığı ancak materyal olarak yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kaza (2021)' nın yaptığı çalışmada Montessori eğitimi ile okul öncesi eğitim programı uygulanan okul öncesi öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, İzmir ilinde Montessori eğitimini uygulayan bir okul öncesi eğitim kurumunda ve Muş ilinde MEB OÖEP'yi uygulayan özel okul öncesi eğitim kurumunun anasınıfında eğitim gören toplam 40 çocuk katılmıştır. Veriler Aslan (1999) tarafından Türkçeye uyarlanan “Torrance Yaratıcı Düşünce Testi” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılarak toplanmıştır. Yapılan çalışmada Montessori Eğitimi'nin okul öncesi çocuklarının yaratıcı düşünme becerilerine katkı sağladığı ve MEB Okul Öncesi Eğitim Programına göre akıcılık, orijinallik, başlıkların soyutluğu ve zenginleştirme becerilerine göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bayındır (2021)' ın yaptığı çalışmada, okul öncesi öğretmen adaylarının çoklu zeka alanları ile yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma Bursa ilinde gerçekleşmiştir. Çalışmaya Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören toplam 489 öğrenci katılmıştır. Veriler, kişisel bilgi formu, Çoban (1999) tarafından Türkçe' ye uyarlanan "How Creative Are You?" (Ne Kadar Yaratıcısınız?) yaratıcılık ölçeği, Saban (2001) tarafından, bireylerin çoklu zekâ alanlarını keşfetmeleri amacıyla geliştirilen, likert tarzı bir ölçek olan Çoklu Zekâ envanteri ile toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda okul öncesi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören birinci öğretim olan öğrencilerin yaratıcılık puanlarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Birinci öğretim öğrencilerinin bütün zeka alanlarında puanlarının yüksek olduğuna ulaşılmıştır. Çalışmada okul öncesi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin “Ne kadar yaratıcısınız?” ölçeği puanlarının; cinsiyet, yaş grubu, öğrenim türü, bulunduğu sınıf, okul öncesi öğretmen adayının sahip olduğu kardeş sayısı ve kardeş sıralaması, anne-baba öğrenim durumu, anne ve baba yaşı, anne ve baba mesleği, öğretmen adayının sanat, spor, vb. aktiviteler ile uğraşma durumuna göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaratıcılık puanları ile çoklu zekâ türleri arasında pozitif yönlü ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Birinci ve ikinci öğretimde öğrenim gören öğrencilerin yaratıcılık ve çoklu zeka alanı puanları farklı çıkmış olup birinci öğretimde öğrenim gören öğrencilerin yaratıcılık ve çoklu zekâ alanlarının puanları daha yüksek çıkmıştır. Sanat ve spor ile ilgilenme durumu ve anne veya babası sağ olmayan çocukların yaratıcılık ve çoklu zekâ alan puanlarının daha yüksek çıktığına ulaşılmıştır.

2.8.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Michel ve Dudek (1991) yaptığı çalışmada anne ve çocuk ilişkisinin çocuğun yaratıcılığına olan etkisi incelemiştir. Çalışmaya 31 tane anne ve 31 tane çocuk katılmıştır. Çalışmada Torrance Yaratıcı Düşünme Testleri, Aile İlişkileri Testi ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Çocukların yaratıcı düşünme düzeylerini Torrance Yaratıcı Düşünme Testleri tarafından değerlendirilmiştir. Bu sırada 31 anneye yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Annelerin çocuklarıyla olan ilişki düzeyleri Aile İlişkileri Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Yaratıcılık düzeyi yüksek olan çocukların anneleri, yaratıcılık düzeyi normal veya düşük çocukların annelerine göre çocuklarıyla duygusal olarak

daha az ilgilendikleri görülerek aşırı koruyucu tutumlarının da daha az olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dobbins (2009) yaptığı çalışmasında öğretmenlerin öğrencilerin yaratıcılık becerilerini geliştirmeleri için neler yapmaları gerektiğini bilip bilmediklerini saptamak amaçlanmıştır. Çalışma da öğretmenlere yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışmaya 10 öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerin, öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmek için neler yapmaları gerektiğini bildiklerini ancak öğretmenlerin zamanlarının fazla olmamasından ve derslerin, etkinliklerin hedeflerine ulaşma zorunluluğu olduğu için yaratıcılığın çok kullanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Fryer ve Collings (1991) yaptıkları araştırmada, öğretmenlerin yaratıcılık hakkındaki görüş ve düşüncelerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu; İngiltere ve İskoçya’da yer alan 1028 akademisyen ve öğretmendir. Araştırmada Torrance Yaratıcılık Testleri kullanılmıştır. Öğretmenlerin ve akademisyenlerin yaratıcılıklarına yönelik görüş ve düşüncelerini belirlemek amacıyla; öğretmenlere ve akademisyenlere Torrance Yaratıcılık Testleri uygulanmıştır. Öğretmenlere ve akademisyenlere göre; yaratıcılık insanların kendini ifade etmesi, hayal gücü ve orijinallik olarak tanımlanmıştır. Araştırmaya katılımcıların %50’si ıraksak düşünme olarak da ifade etmişlerdir. Katılımcıların çoğu yaratıcılığın geliştirilebileceğini bazıları ise doğuştan geldiğini ifade etmişlerdir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Okul öncesi dönemde yaratıcılığın önemi ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi amacıyla yapılan araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın yöntemi ile ilgili bilgilere yer verilmektedir. Araştırmanın yöntemi kapsamında; araştırma modeli, çalışma grubunun belirlenmesi, veri toplama aracının geliştirilmesi, veri toplama aracının uygulanması, veri toplama süreci, verilerin analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1.Araştırma Yöntemi

Araştırma, okul öncesi dönemde yaratıcılığın önemi ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesine yönelik yöntemler belirlemek ve çözüm önerileri üretmek amacıyla yapılan nitel araştırma desenlerinden, bütüncül çoklu durum desenli betimsel bir durum çalışmasıdır (Yin, 2017).

Durum çalışmaları amaçlarına göre; betimleyici, yorumlayıcı ya da değerlendirme olarak sınıflandırılabilir. Bütüncül çoklu durum desenli betimsel durum çalışmaları ise, birden fazla durumun bulunduğu ve her durumun kendi içerisinde bütüncül bir perspektifle ele alınarak durumların bütün ayrıntılarıyla müdahale edilmeden karşılaştırıldığı birden fazla durumun üzerine yoğunlaşıldığı araştırmalardır (Yin, 2017).

Araştırmada öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının okul öncesi dönemde yaratıcılığın önemi ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesiyle ilgili; duygularını, düşüncelerini, algılarını ortaya koymak ve görüşlerinin daha detaylı, derinlemesine incelenmesi amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında nitel araştırma tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır.

Araştırmanın amacına ulaşması için geniş kapsamlı bir literatür taraması yapılarak, araştırmanın amacı ve sınırlılıkları çerçevesinde konunun kavramsal yapısı ortaya konulmuştur. Daha sonra araştırmanın amacına uygun veri toplama aracı hazırlanmasına, araştırmanın çalışma grubundaki okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerine başvurulmasına; böylece okul öncesi dönemde yaratıcılığın önemi ve

okul öncesi dönem çocuklarında yaratıcılığın önemini ve yaratıcılığın gelişimine yönelik farkındalıklarının ve izledikleri yöntemlerin saptanmasının mevcut duruma ışık tutacak bu bilgiler ışığında yaratıcılığın gelişimine yönelik farklı çözüm önerilerine yönelik değerlendirme yapmak hedeflenmiştir.

3.2.Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu; 2020-2021 öğretim yılında Antalya ilinin Alanya ilçesinde anaokullarında ve anasınıflarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri ile Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü 3. ve 4. sınıf öğretmen adayları oluşturmuştur. Bu özellikleri taşıyan ve araştırmanın çalışma grubunda yer alan 25 (yirmi beş) okul öncesi eğitimi öğretmeni ile 25 (yirmi beş) öğretmen adayı gönüllülük ve ulaşılabilirlik ilkeleri doğrultusunda araştırmaya dahil edilmiştir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının, Yaratıcılık, Okul Deneyimi ve/veya Öğretmenlik Uygulaması derslerini almış olmaları durumuna dikkat edilmiştir. Araştırmada dikkat edilen önemli hususlardan bir tanesi de veri toplama aracında yer alan sorulara okul öncesi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının deneyimlerine ve uygulamalara yönelik samimi bir şekilde cevaplar vermelerini sağlamaktır. Bu nedenle araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının sayıca çokluğundan ziyade, öğretmen ve öğretmen adaylarının kendi görüşlerini sağlıklı bir biçimde yansıtabilmelerini ön planda tutmak amaçlanmıştır.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile ilgili demografik bilgiler tablo halinde sunulmuştur (Bkz. Tablo 3.1.).

Tablo 3. 1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemleri ile ilgili bilgiler

	Mesleki Kıdem (yıl)			
	1-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16 yıl ve üstü
Öğretmen 1				x
Öğretmen 2		x		
Öğretmen 3			x	
Öğretmen 4			x	
Öğretmen 5			x	
Öğretmen 6			x	
Öğretmen 7				x
Öğretmen 8	x			
Öğretmen 9	x			
Öğretmen 10			x	
Öğretmen 11			x	
Öğretmen 12				x
Öğretmen 13		x		
Öğretmen 14			x	
Öğretmen 15		x		
Öğretmen 16			x	
Öğretmen 17		x		
Öğretmen 18		x		
Öğretmen 19	x			
Öğretmen 20				x
Öğretmen 21	x			
Öğretmen 22		x		
Öğretmen 23				x
Öğretmen 24				x
Öğretmen 25	x			

3.3. Veri Toplama Teknikleri

3.3.1. Verilerin Toplanması ve Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken ilgili literatür taramasının yanı sıra 2013 MEB Okul Öncesi Eğitim Programı ve ilgili mevzuattaki konuyla ilgili kısımlar da incelenmiştir. Ardından; anaokulu ve anasınıflarında görev yapan bazı okul öncesi öğretmenleri ve uzmanlarla yapılan görüşmelerde, araştırmanın alt amaçları tartışılarak; mevcut durum ile olması gereken durumun neler olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. İlgili literatürdeki teorik bilgiler ve yapılan görüşmeler sonunda, araştırmanın amacı olan okul öncesi dönemde yaratıcılığın önemi ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesine yönelik öğretmen ve öğretmen adaylarının görüşlerinin belirlenmesi amacıyla veri toplama aracı hazırlanmıştır. Hazırlanmış olan veri toplama aracına, uzman görüş ve eleştirileri dikkate alınarak öğretmenlerin önerilerine yönelik açık uçlu soruların yer aldığı bölümler de eklenmiştir. Pandemi sürecinden dolayı öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının görüşleri online yöntemlerle alınmıştır. Öğretmenlere ve öğretmen adaylarına konu ve amaç açıklandıktan sonra içlerinden gönüllü olanlara online yöntemlerle görüşme formları gönderilerek veri toplama aracında yer alan soruları cevaplamaları talebinde bulunulmuştur. Formu doldururken kendi deneyimlerine vurgu yapmaları ve oluşturacakları çözüm önerilerinde yaptıkları ya da yapacakları uygulamaları da dikkate almaları gerektiği üzerinde önemle durulmuştur. Veri toplama aracının birinci bölümünü, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının kişisel bilgileri; ikinci bölümünü, okul öncesi dönemde yaratıcılığın ve yaratıcı düşüncenin önemi; üçüncü bölümünü okul öncesi dönemde çocukların yaratıcılığını ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmek için neler yapılması gerektiği; dördüncü bölümünde yaratıcılığı ve yaratıcı düşüncüyü etkileyen sınıf içi ve sınıf dışı uygulamaların neler olduğu yer almıştır. Beşinci bölümde ise 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın çocukların yaratıcılıklarının ve yaratıcı düşüncelerinin gelişimi açısından katkısına ilişkin okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmen adaylarının önerileri oluşturmuştur.

Görüşmeler, yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmamış görüşme ve yarı-yapılandırılmış görüşme olarak 3 şekilde gruplandırılmaktadır (Berg, 1998). Bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinden ve okul öncesi öğretmen adaylarından elde edilen veriler araştırma kapsamında geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Formda okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmen adaylarının okul

öncesi dönemde yaratıcılığın önemi ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesiyle ilgili nasıl bir yol izlediklerine yönelik açık uçlu sorular yer almaktadır.

Tablo 3. 2. *Formun geliştirilmesi için izlenen basamaklar*

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Hazırlanırken İzlenen Basamaklar

Aşama 1: Yarı yapılandırılmış görüşme formu 4 soru ile yapılandırılmıştır.

Aşama 2: Görüşme formu nitel araştırmalar konusunda deneyimli 3 uzmana incelettirilmiştir. Uzmanların görüşleri doğrultusunda madde ifadeleri değiştirilmiştir. Yenilenen görüşme formları uzmanların incelenmesi için tekrar uzmanlara gönderilmiştir.

Aşama 3: Pilot uygulama için 3 öğretmene görüşme formunda yer alan sorular sorularak anlaşılabilen ifadelerle ilgili bazı düzeltmeler yapılmıştır. Araştırmacılar tarafından görüşme formunda yer alan 4 açık uçlu sorunun görüşme ilkelerine uyup-uymadığı test edilmiştir.

Aşama 4: Pilot çalışmadan sonra anlaşılabilen ifadelerin anlaşılabilir hale getirilmesi için, nitel araştırmalar konusunda deneyimli üç uzmana görüşme soruları incelettirilmiştir.

Aşama 5: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu' na son hali verilerek araştırmada kullanılacağı duruma getirilmiştir.

3.3.2. Veri Toplama Süreci ve Etik Prosedür

Veri toplama sürecinde, öğretmen ve öğretmen adaylarının görüşme formlarını doldururken bir takım kriterler dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

1. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğretmenlere ve öğretmen adaylarına Flick (2006)'in de önerdiği gibi öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının istekleri doğrultusunda, kendilerini daha rahat ifade edebilecekleri yerlerde görüşme formlarında yer alan soruları cevaplamaları istenilmiştir. Görüşmeler sırasında öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının üçüncü bir kişi tarafından rahatsız edilmemelerine özen gösterilmesi belirtilmiştir.
2. Pandemi sürecinden dolayı öğretmenlerle ve öğretmen adayları ile birebir olarak görüşme gerçekleştirilemeyeceği için öğretmenlere görüşme formları online yöntemlerle gönderilmiştir.
3. Görüşme formlarını doldurmaya başlamadan önce, araştırma sorularını içtenlikle cevaplamaları için her bir öğretmene ve öğretmen adayına araştırmada kod isim kullanılacağı, kendi isimlerinin kesinlikle kullanılmayacağı belirtilmiştir.

4. Pilot görüşmelerden elde edilen veriler araştırmanın nihai bulgularına dahil edilmemiştir.

Araştırma öğretmenlere ve öğretmen adaylarına görüşme formu kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerin araştırma sorularını içtenlikle cevaplamaları için isimleri ve öğretmenlerin görev yaptıkları okullar gizli tutulmuştur ve her katılımcıya kod isim verilmiştir. Raporlaştırmada kullanılan kodlamalarda kısaltmalar, Öğretmen 1 (Okul öncesi öğretmeni 1), Öğretmen 2 (Okul öncesi öğretmeni 2), Öğretmen adayı 1 (Okul öncesi öğretmen adayı 1), Öğretmen adayı 2 (Okul öncesi öğretmen adayı 2) şeklinde yapılmıştır.

3.3.3.Verilerin Çözümlemesi

Görüşme formları okul öncesi öğretmenleri ve öğretmen adayları tarafından doldurulduktan sonra yazıya dökülmüştür. Görüşmeler sırasında, görüşme formunda yer alan sorulara öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının verdikleri cevaplar hiçbir düzeltme yapılmadan görüşme formuna sırasıyla yazılmıştır. Verilerin analizini kolaylaştırmak için araştırmacılar tarafından her bir satıra birer satır numarası verilmiştir. Yapılan dökümlerden sonra araştırmanın amaçları doğrultusunda incelenmiştir. Araştırma verilerinin çözümlemesinde; betimsel analiz ve içerik analizi tekniklerinden birlikte yararlanılmıştır. İçerik analizinden elde edilen analiz sonuçlarına göre temalar oluşturulmuştur. Oluşturulan temalar bulgular kısmında maddeler halinde sunulmuş ve her temanın sonuna tema ile ilgili katılımcılardan elde edilen verilerin karşılaştırılabilmesi için okul öncesi eğitim programı ve mevzuatta yer alan bilgiler eklenmiştir. Yapılan çalışmanın güvenilirliğinin sağlanması amacıyla bulgular kısmında “doğrudan alıntılara” yer verilmiştir.

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için deşifre güvenilirliği ve kodlama güvenilirliği alınmıştır. Araştırmanın deşifre edilen verilerinin %25’lik bir kısmı nitel araştırma konusunda deneyimli bir uzman tarafından deşifre edilerek karşılaştırma yapılmıştır. Ayrıca araştırmanın, başka uzman tarafından da araştırmanın tüm verileri yeniden kodlanmış ve kodlama güvenilirliği elde edilmiştir. Yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda kodlama güvenilirliği %93 olarak bulunmuştur. Üzerinde anlaşılmayan kodlar araştırmaya dâhil edilmemiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin ve okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının araştırma sorularına ilişkin bulgularına yer verilmiştir. Bulgular ve kategoriler, ana ve alt temalar çerçevesinde katılımcıların direkt ifadelerine de yer verilerek açıklanmıştır.

4.1. Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerine İlişkin Bulgular

Tema 1. Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşüncenin Önemi

Birinci tema olan “Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşüncenin Önemi” başlıklı temaya ait öğretmen görüşleri doğrultusunda elde edilen alt temalar; *hayal gücü ve yaratıcılık ilişkisi, çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade etmesini sağlar ve iletişim becerisi kazanmasına yardımcı olur, çocuğun problem çözme becerilerini geliştirir ve neden sonuç ilişkisi kurmasına yardımcı olur, çocukların kelime hazinesini geliştirir, her çocuğun özel olduğunu hissetmesini sağlar, çocuğun kendini gerçekleştirmesini sağlar, merak ve keşfetme duygusu kazandırır ve bilimsel çalışmaların önünü açar, çocuğun farklı bakış açısı geliştirmesini sağlar, çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlar, çocuğun sosyal beceri gelişimine olumlu katkı sağlar*, şeklinde tablo 4. 1.' de sırayla sunulmuştur.

Tablo 4. 1. Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitimde çocukların yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemine yönelik görüşlerin dağılımı

Tema 1: Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşüncenin Önemi	f	%
Alt Temalar		
Hayal gücü ve yaratıcılık ilişkisi.	7	28
Çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade etmesini sağlar ve iletişim becerisi kazanmasına yardımcı olur.	6	24
Çocuğun problem çözme becerilerini geliştirir ve neden sonuç ilişkisi kurmasına yardımcı olur.	6	24
Çocukların kelime hazinesini geliştirir.	2	8
Her çocuğun özel olduğunu hissetmesini sağlar.	1	4
Çocuğun kendini gerçekleştirmesini sağlar.	1	4
Merak ve keşfetme duygusu kazandırır ve bilimsel çalışmaların önünü açar.	5	20
Çocuğun farklı bakış açısı geliştirmesini sağlar.	4	16
Çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlar.	3	12
Çocuğun sosyal beceri gelişimine olumlu katkı sağlar.	2	8

Tablo 4. 1. incelendiğinde, görüşleri alınan okul öncesi öğretmenlerinin, okul öncesi eğitimde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemine yönelik görüşleri arasında en çok; hayal gücü ve yaratıcılık ilişkisi, çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade etmesini sağlar ve iletişim becerisi kazanmasına yardımcı olur, çocuğun problem çözme becerilerini geliştirir ve neden sonuç ilişkisi kurmasına yardımcı olur, merak ve keşfetme duygusu kazandırır ve bilimsel çalışmaların önünü açar, çocuğun farklı bakış açısı geliştirmesini sağlar, çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlar, şeklinde kategorilere değindikleri söylenebilir.

Tablo 4. 1. incelendiğinde, görüşleri alınan okul öncesi öğretmenlerinin, okul öncesi eğitimde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemine yönelik görüşleri arasında en az; çocukların kelime hazinesini geliştirir, her çocuğun özel olduğunu hissetmesini sağlar, çocuğun kendini gerçekleştirmesini sağlar, çocuğun sosyal beceri gelişimine olumlu katkı sağlar, şeklinde kategorilere değindikleri söylenebilir.

Birinci Temaya İlişkin Alt Temalar

- **Hayal gücü ve yaratıcılık ilişkisi**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 2, öğretmen 4, öğretmen 9, öğretmen 13, öğretmen 14 ve öğretmen 25 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemini hayal gücü ve yaratıcılık ilişkisi, şeklinde belirtmişlerdir.

Öğretmen 1 konu ile ilgili olarak “*Yaratıcı düşünce hayal gücünü kullanma. Hayal gücünün sınırsız olduğu bu dönem yaratıcılık ve yaratıcı düşünme becerilerini arttırmak için kaçırılmaması gereken dönemdir. Yaratıcılık pek çok çocuk için altı yaşına kadar zirvesini yaşar.*” şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen 2 “*Okul öncesi dönemde olan çocukların sınırsız hayal güçleri vardır.*” demiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen 4 “*Çocukların hayal gücünü geliştirme*” demiştir. Öğretmen 9 “*Bu dönemde çocukların hayal güçleri ve yaratıcılıkları daha gelişmiş ve ön planda olduğu için yaratıcılığın kritik dönemi diyebiliriz.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 13 “*Önemlidir çünkü çocuğun hayal gücünü en etkili kullanabildiği yıllardır ilerleyen yıllarda beynin yaratıcılık görevinde bulunan bölge gelişmeyi bırakır yani yaş ilerledikçe yaratıcılık gücümüz körelir bu yüzden okul öncesi dönemde yaratıcılık önemlidir.*” demiştir. Öğretmen 14 “*Okul öncesi dönemi hayal gücünün ve zihinsel becerilerin sınırsız olduğu bir dünyadır. Bu dünyayı geliştirmekse çocuğa yaratıcı düşünceyi katmakla başlar.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 25 “*Yaratıcı düşünme hayal gücünün kullanılmasını içerir.*” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade etmesini sağlar ve iletişim becerisi kazanmasına yardımcı olur**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 5, öğretmen 14, öğretmen 19, öğretmen 22 ve öğretmen 23 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemini çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade etmesini sağlar ve iletişim becerisi kazanmasına yardımcı olur, şeklinde belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 1 “*İletişim becerileri kazanma.*” demiştir. Öğretmen 5 “*İnsan kişiliğinin temellerinin atıldığı bu dönemde çocukların farklı duygu ve düşüncelerini açığa çıkarılması sağlanır, her çocuğun özel olduğunu anlaması ve farkını görmesi, kendi gibi olmasını sağlamak için önemlidir.*” demiştir. Öğretmen 14 “*Pek çok çocuk için yaratıcılık altı yaşından önce zirvesini yaşar ve daha sonra okullaşmanın başlaması ve çoğunluğa uymanın başlamasıyla gittikçe azalır. Okul öncesi eğitim kendini yaratıcı bir şekilde gösterebilmek duyguları ifade etmek ve bu duyguların üzerinden çalışmak ve bunları anlamak için birçok fırsat sunar.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 19 “*Kendini ifade etmeyi öğrenmesi için önemlidir.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 22 “*İş birliği yaparak iletişim becerisi geliştirmeyi.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 23 “*Yaratıcı düşünceye sahip olan çocukların iletişim becerileri de gelişim göstermektedir.*” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocuğun problem çözme becerilerini geliştirir ve neden sonuç ilişkisi kurmasına yardımcı olur**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 4, öğretmen 8, öğretmen 16, öğretmen 23 ve öğretmen 25 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemini çocuğun problem çözme becerilerini geliştirir ve neden sonuç ilişkisi kurmasına yardımcı olur, şeklinde belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 1 “*Yaratıcı düşünce ile problemleri belirleme ve çözme gibi yeterlilikler de sağlanır. Özellikle bilişsel gelişim ve hayal gücünün sınırsız olduğu bu dönem yaratıcılık ve yaratıcı düşünme becerilerini arttırmak için kaçırılmaması gereken dönemdir. Yaratıcılık pek çok çocuk için altı yaşına kadar zirvesini yaşar. Daha sonra geliştirilmezse yavaş yavaş azalmaya başlar.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 4 “*Problem çözmeleri ve hemen kavrama için önemlidir.*” şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen 8 “*Problemlere özgün çözümler bulabilmeleri için yaratıcı düşünmenin geliştirilmesi önemli.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 16 “*Bilginin çok hızlı gelişip, değiştiği bir çağda yaşıyoruz. Bu yüzden toplumun bu değişim hızını yakalayabilecek, aktif,*

düşünen, yaratan, sorun çözen ve kendini sürekli yenileyebilen bireylere ihtiyaç duyuyoruz. Ben de bir öğretmen olarak yaratıcı düşünme becerilerine sahip bireyler yetiştirmek istiyorum.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 23 “Neden-sonuç ilişkisi kurmayı kavratılabilmek yeteneklerini keşfedebilmesinde son derece destekleyici rol oynar. Yaratıcı düşünceye sahip olan çocukların iletişim, problem çözme, uygulama, yönerge takip, kendiliğinden projeye başlama ve sürdürebilme becerileri de gelişim göstermektedir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 25 “Problemleri belirlemenin ve çözenin yorumlamasını sağlar.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocukların kelime hazinesini geliştirir**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1 ve öğretmen 15 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemini çocuğun kelime hazinesini geliştirir, şeklinde belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 1“Çocukların kelime hazinelerini geliştirir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 15 “Çocuklar yeni kelime hazinelerini geliştirir, kelimeleri durumlarla ve olaylarla ilişkilendirmeyi öğrenir.” şeklinde ifade etmişlerdir.

- **Her çocuğun özel olduğunu hissetmesini sağlar**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 5 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemini çocuğun her çocuğun özel olduğunu hissetmesini sağlar, şeklinde belirtmiştir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 5 “Her çocuğun özel olduğunu anlaması ve farkını görmesi, kendi gibi olmasını sağlamak için önemlidir.” şeklinde ifade etmişlerdir.

- **Çocuğun kendini gerçekleştirmesini sağlar**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 3 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemini çocuğun kendini gerçekleştirmesini sağlar, şeklinde belirtmiştir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 3 “0-6 yaş insan hayatının temellerini oluşturan en önemli dönemimizdir. Ne kadar çok bilgi edinirsek ve bu bilgiyi yaratıcı bir şekilde kullanırsak o kadar kendini gerçekleştirmiş bireyler oluruz. Farklı bakış açıları geliştirmek, yeni bir şeyler üretmek hem okul hayatımızda hem mesleki hayatımızda yenilikçi, girişken, araştıran geliştiren bireyler olmamızı sağlar.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Merak ve keşfetme duygusu kazandırır ve bilimsel çalışmaların önünü açar**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 6, öğretmen 7, öğretmen 14 ve öğretmen 25 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemini çocuğun merak ve keşfetme duygusu kazandırır ve bilimsel çalışmaların önünü açar, şeklinde belirtmiştir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 1 *“Yaratıcılık ile matematik ve bilimsel düşünme becerileri”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 6 *“Merak, keşfetme duygusunun en yoğun olduğu dönem. Bu dönemde desteklenmeyen, ket vurulan her şey gibi yaratıcılık da sönebilir.”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 7 *“Çünkü yaratıcılık bilimsel çalışmaların önünü açar. Okul öncesi dönem çocuğun yaratıcı düşünmesinde en çok zaman ve olanak bulduğu dönemdir. Çocuğun bu dönemde yaşadıkları ilerideki yaşamına şekil verir.”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 14 *“Bu dünyayı geliştirmekse çocuğa yaratıcı düşünceyi katmakla başlar. Bu nedenle çocuğun merakla etrafını incelediği, yeni şeyler öğrenmek için gözlem yapmaya açık olduğu okul öncesi dönemde, okulun vereceği eğitim büyük önem taşır.”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 25 *“Çünkü yaratıcılık matematik ve bilimsel düşünme gibi bilişsel becerileri öğretmeye yardımcı olur.”* şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocuğun farklı bakış açısı geliştirmesini sağlar**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 3, öğretmen 8, öğretmen 11 ve öğretmen 18 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemini çocuğun farklı bakış açısını geliştirmesini sağlar, şeklinde belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 3 *“Farklı bakış açıları geliştirmek, yeni bir şeyler üretmek hem okul hayatımızda hem mesleki hayatımızda yenilikçi, girişken, araştıran geliştiren bireyler olmamızı sağlar.”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 8 *“Çocukların özgün hedefler koyabilme özgün ürünler ve hizmetler üretebilmeleri için.”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 11 *“Kalıplardan çıkmak farklı bakış açıları geliştirmek ve üretmek adına önemlidir. Yoksa basmakalıp aynı şeyler üzerinden gider.”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 18 *“Okul öncesi eğitimin temeli yaratıcılığa da dayanır. Birey olabilme yönünde farklı bakış açıları geliştirme açısından önemlidir.”* şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlar**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 14, öğretmen 17 ve öğretmen 22 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemini çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlar şeklinde belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 14 “Okul öncesi eğitimde serbest oyun çocukların yaratıcı öğrenme süreçlerinin çok değerli bir parçasıdır. Kum, su, oyun hamuru, kıl, çamur mutfaklarında oynama fırsatları çocuklara duysal deneyimler yaşatır.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 17 “0-6 çocuklarda karakter ve kişilik gelişiminin temellerinin atıldığı süreçtir. Bu yüzden çocuklar akranlarıyla birlikte yaparak yaşayarak öğrenmeli.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 22 “Deney ve gözlem yaparak bilişsel becerilerinin gelişimine olumlu katkılar sağlamaktadır.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocuğun sosyal beceri gelişimine olumlu katkı sağlar**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 2 ve öğretmen 15 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemini çocuğun sosyal becerilerine olumlu katkı sağlar şeklinde belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 2 “Yaratıcılık bu yaş çocuklar için sosyal bir eylemdir. Okul öncesi dönemde olan çocukların sınırsız hayal güçleri vardır. Bu hayal güçlerini yaratıcılıkla bütünleştirdikleri zaman çocuğa başkalarına dikkat etmeyi öğretir, aynı zamanda verme ve alma ve iş birliği gibi sosyal kuralların anlaşılmasını geliştirir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 15 “İş birliği gibi sosyal kuralların anlaşılmasını geliştirir.” şeklinde ifade etmiştir.

Bu temayla ilgili MEB’in 2019-2023 Stratejik Planı’nın amaç ve hedeflerine ilişkin genel görünümü içerisinde yer alan üçüncü amaçta; “Okul öncesi eğitim ve temel eğitimde öğrencilerimizin bilişsel, duygusal ve fiziksel olarak çok boyutlu gelişimleri sağlanacaktır.” maddesi dikkat çekmektedir. Bu madde kapsamında hedef 2’ de “Öğrencilerimizin bilişsel, duygusal ve fiziksel olarak çok boyutlu gelişimini önemseyen, bilimsel düşünme, tutum ve değerleri içselleştirebilecekleri bir temel eğitim yapısına geçilerek okullaşma oranı artırılabilecektir.” ve hedef 3’ te “Temel eğitimde okulların niteliğini artıracak yenilikçi uygulamalara yer verilecektir.” şeklinde hedefle yer verilmiştir. Bu hedef kapsamında ihtiyaçlar içerisinde; “Okul bahçelerinin öğrencilerin çok yönlü gelişimini destekleyecek şekilde tasarlanması ve dersler ile ders dışı etkinliklerin kültürel kazanımlarla desteklenmesi” yer almaktadır. Bu hedef ve yer verilen ihtiyaç yaratıcılığın önemi ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri arasında da en çok; hayal gücü ve yaratıcılık ilişkisi, çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade etmesini sağlar ve iletişim becerisi kazanmasına yardımcı olur, çocuğun problem çözme becerilerini geliştirir ve neden sonuç ilişkisi kurmasına yardımcı

olur, merak ve keşfetme duygusu kazandırır ve bilimsel çalışmaların önünü açar, çocuğun farklı bakış açısı geliştirmesini sağlar, çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlar, şeklinde ifadeler yer almıştır. MEB'in 2019-2023 Stratejik Planı'nda yer verilen bu amaç ve hedefler, okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini desteklemektedir.

Dikici (2001)' ye göre; “Yaratıcılık insanların sürekli yararlandığı bir şeydir, günlük hayatımızın vazgeçilmez bir parçasıdır. Hayatın karmaşık sorunlarıyla başa çıkmak, toplumun yeni buluş ve icatlarla ilerlemesini sağlamak için yaratıcı bireylere ihtiyaç vardır.” şeklinde yaratıcılığın ve yaratıcı düşüncenin önemine vurgu yapmıştır. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri arasında da en çok çocuğun problem çözme becerilerini geliştirir ve neden sonuç ilişkisi kurmasına yardımcı olur, merak ve keşfetme duygusu kazandırır ve bilimsel çalışmaların önünü açar, çocuğun farklı bakış açısı geliştirmesini sağlar, çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlar şeklinde ifadeler yer almıştır. Dikici (2001)' nin bu çalışması, okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini desteklemektedir.

Tema 2. Okul Öncesi Dönemde Çocukların Yaratıcılıklarını ve Yaratıcı Düşüncelerini Geliştirmek İçin Yapılması Gerekenler

İkinci tema olan “Okul Öncesi Dönemde Çocukların Yaratıcılıklarını ve Yaratıcı Düşüncelerini Geliştirmek İçin Yapılması Gerekenler” başlıklı temaya ait öğretmen görüşleri doğrultusunda elde edilen alt temalar; *çocuğun soru sorabileceği ve kendini ifade edebileceği ortamlar oluşturmamız, yaratıcı ortamlar sunulmalı ve yapılandırılmamış etkinliklere yer vermeliyiz, çocuk tiyatrolarına ve yaratıcı drama etkinliklerine yer vermeliyiz, çocuklara açık uçlu sorular sorarak yaratıcı düşünmelerine sevk etmeliyiz, çocukların merak duygularını artıracak farklı ortamlar, etkinlikler ve oyunlar tasarlamalıyız, farklı materyaller sunmalıyız ve çocuklardan yeni bir şeyler üretmelerini istemeliyiz, kendilerini ve çevrelerini keşfetmelerine olanak tanımalıyız, oyun yöntemi ile çocukların iç dünyalarına girip çocukların ihtiyaçlarını fark etmeliyiz, çocukların problem çözme yeteneklerini geliştirmeliyiz, aile içerisinde çocuğa çeşitli sorumluluklar vermeliyiz, çocukların kelime dağarcıklarını geliştirmeliyiz, çocukları belirli kalıplara sokmamalıyız, bireysel farklılıklara özen göstermeliyiz, oyun etkinliklerine yer vermeliyiz, dikkat ve kodlama çalışmalarına yer vermeliyiz,* şeklinde tablo 4. 2.' de sırayla sunulmuştur.

Tablo 4. 2. *Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi dönemde çocukların yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmek için yapılması gerekenlere yönelik görüşlerin dağılımı*

Tema 2: Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşüncenin Geliştirilmesi	f	%
Alt Temalar		
Çocuğun soru sorabileceği ve kendini ifade edebileceği ortamlar oluşturmalıyız.	15	60
Yaratıcı ortamlar sunulmalı ve yapılandırılmamış etkinliklere yer vermeliyiz.	9	36
Çocuk tiyatrolarına ve yaratıcı drama etkinliklerine yer vermeliyiz.	3	12
Çocuklara açık uçlu sorular sorarak yaratıcı düşüncelerine sevk etmeliyiz.	7	28
Çocukların merak duygularını artıracak farklı ortamlar etkinlikler ve oyunlar tasarlamalıyız.	9	36
Farklı materyaller sunmalıyız ve çocuklardan yeni bir şeyler üretmelerini istemeliyiz.	9	36
Kendilerini ve çevrelerini keşfetmelerine olanak tanımalıyız.	8	32
Oyun yöntemi ile çocukların iç dünyalarına girip çocukların ihtiyaçlarını fark etmeliyiz.	1	4
Çocukların problem çözme yeteneklerini geliştirmeliyiz.	2	8
Aile içerisinde çocuğa çeşitli sorumluluklar verilmelidir.	2	8
Çocukların kelime dağarcıklarını geliştirmeliyiz.	3	12
Çocukları belirli kalıplara sokmamalıyız.	6	24
Bireysel farklılıklara özen göstermeliyiz.	3	12
Oyun etkinliklerine yer vermeliyiz.	1	4
Dikkat ve kodlama çalışmalarına yer vermeliyiz.	1	4

Tablo 4. 2. incelendiğinde, görüşleri alınan okul öncesi öğretmenleri içerisinde okul öncesi eğitimde çocukların yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmek için yapılması gerekenlere yönelik okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri arasında en çok; çocuğun soru sorabileceği ve kendini ifade edebileceği ortamlar oluşturmalıyız, yaratıcı ortamlar sunulmalı ve yapılandırılmamış etkinliklere yer vermeliyiz, çocuklara açık uçlu sorular sorarak yaratıcı düşüncelerine sevk etmeliyiz, çocukların merak duygularını artıracak farklı ortamlar, etkinlikler ve oyunlar tasarlamalıyız, farklı materyaller sunmalıyız ve çocuklardan yeni bir şeyler üretmelerini istemeliyiz, kendilerini ve çevrelerini keşfetmelerine olanak tanımalıyız, çocukları belirli kalıplara sokmamalıyız, şeklinde kategorilere değindikleri söylenebilir.

Tablo 4. 2. incelendiğinde, görüşleri alınan okul öncesi öğretmenleri içerisinde okul öncesi eğitimde çocukların yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmek için yapılması gerekenlere yönelik okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri arasında en az; çocuk

tiyatrolarına ve yaratıcı drama etkinliklerine yer vermeliyiz, oyun yöntemi ile çocukların iç dünyalarına girip çocukların ihtiyaçlarını fark etmeliyiz, çocukların problem çözme yeteneklerini geliştirmeliyiz, aile içerisinde çocuğa çeşitli sorumluluklar verilmelidir, çocukların kelime dağarcıklarını geliştirmeliyiz, bireysel farklılıklara özen göstermeliyiz, oyun etkinliklerine yer vermeliyiz, dikkat ve kodlama çalışmalarına yer vermeliyiz, şeklinde kategorilere değindikleri söylenebilir.

İkinci Temaya İlişkin Alt Temalar

- **Çocuğun soru sorabileceği ve kendini ifade edebileceği ortamlar oluşturmalıyız**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 2, öğretmen 3, öğretmen 5, öğretmen 7, öğretmen 9, öğretmen 11, öğretmen 12, öğretmen 13, öğretmen 14, öğretmen 15, öğretmen 16, öğretmen 21, öğretmen 23 ve öğretmen 25 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocuğun soru sorabileceği ve kendini ifade edebileceği ortamlar oluşturmamız gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen 1 konu ile ilgili olarak “*Yaratıcılık çocuğun güvenle kendini ifade edebileceği, merakını ortaya koyabileceği ortamlarda gelişir.*” şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen 2 “*Çocukların kendilerini ifade edebilecekleri ortamlar oluşturulmalıdır.*” demiştir. Öğretmen 3 “*Bir nesneyi her öğrencinin farklı şekillerde tanımlamasını sağlayabiliriz.*” demiştir. Öğretmen 5 “*Öncelikle çocukların kendilerini ve çevrelerini keşfetmelerine, soru sormalarına uygun ortamlar hazırlanmalı.*” şeklinde ifade etmişlerdir. Öğretmen 7 “*Oyun dışında sohbet saatlerinde kendilerini ifade etmelerine ve soru sormalarına olanak sağlanmalı.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 9 “*Çocuğun fikirlerini rahatlıkla sunması için iletişim de güven sağlanmalıdır. Çocuğun farklı fikirlerini dinlemeli ve fırsatlar vermeliyiz.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 11 “*Çocukların çalışmalara daha aktif katılmaları düşüncelerini mümkün olduğunca uygulamalarına deneme yanılma yapmalarına fırsat vermek gerekir.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 12 “*Çocukları çok fazla baskılamamak ve birçok konuda söz hakkı vermek gerekiyor.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 13 “*Eğitimin merkezine çocuğu koymalıyız fikir alışverişleri ya da beyin fırtınası yapılabilir çocuğun kendisini keşfetmesini sağlamalıyız.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 14 “*Öğretmenin ve ebeveynin inisiyatifinin kullanıldığı bir sistem, hayal gücünü ve yaratıcılığı engeller ve çocuğun özgün ve özgür bir birey olmasını da engeller. Bu sebeple çocuğun seçimlerini kendi yapabileceği fikir üretebileceği bir sınıf ortamı oluşturulmalı.*” şeklinde

ifade etmiştir. Öğretmen 15 “Çocuklara ayrıca açık uçlu sorular da sorularak kendini ifade etmeleri desteklenmelidir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 16 “Keşiflerini yaparken onları kalıplara sokmamalıyız.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 21 “Aileler çocuklarının sevinçlerini ve heyecanlarını mutlulukla karşılamalı, her sordukları soruya bıkmadan cevap vermeli ve verilen cevaplarla ilgili tahminlerde bulunmalarını sağlamalıdır.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 23 “Kendilerini ifade edecekleri ortamlar düzenlenmelidir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 25 “Kendini yaratıcı bir şekilde gösterebilmek duyguları ifade etmek ve bu duyguların üzerinden çalışmak ve bu duyguları anlamak için birçok fırsat sunar.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Yaratıcı ortamlar sunulmalı ve yapılandırılmamış etkinliklere yer vermeliyiz**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 2, öğretmen 3, öğretmen 8, öğretmen 9, öğretmen 14, öğretmen 15, öğretmen 19 ve öğretmen 20 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocuğa yaratıcı ortamlar sunulmalı ve yapılandırılmamış etkinliklere yer vermeliyiz şeklinde belirtmişlerdir.

Öğretmen 1 konu ile ilgili olarak “Ucu açık sanat, müzik, hareket ve dans etkinlikleri yaratıcı ifadeyi besler. Resimli kitapların resimlerine bakarak kendi hikayelerini oluşturabilmelerine fırsat sağlanmalıdır. Yapboz, blok gibi bazı oyunlarla çocuklar hayal güçlerine göre yeni nesneler oluşturabilirler. Yoğurma maddeleriyle çalışma ve hayalindeki nesneleri oluşturmak eğlenerek yaratıcı beceriler kazanmasına etkili olacaktır.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 2 “Kendi ürünlerini kendileri tasarlayabilecekleri bir olanak sağlanmalıdır.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 3 “Farklı materyaller sunup yeni bir şeyler üretmelerini isteyebiliriz. Ya da aynı ürünleri farklı zamanlarda sunup her seferinde farklı bir şeyler üretmelerini bekleyebiliriz.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 8 “Yapılandırılmamış etkinliklere yeterli düzeyde yer vermeliyiz.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 9 “Farklı özelliklerdeki materyalleri içermelidir. Ortamdaki materyalleri belirli sürede değiştirmeliyiz.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 14 “Yaratıcılığı destekleyen davranışların izlenmesi gerekir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 15 “Kendilerinin inşa edebilecekleri, kendi ürünlerini kendileri tasarlayabilecekleri bir olanak sağlanmalıdır. Bunlar; çamur, kil, kum, su, doğal ağaç dalları, artık materyaller olabilir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 19 “Artık materyaller sunarak bir şeyler üretmelerine teşvik edebiliriz.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 20 “Çeşitli malzemeler vererek serbest çalışmalarını sağlayabiliriz.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocuk tiyatrolarına ve yaratıcı drama etkinliklerine yer vermeliyiz**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 4 ve öğretmen 19 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocuk tiyatrolarına ve yaratıcı drama etkinliklerine yer vermeliyiz şeklinde belirtmişlerdir.

Öğretmen 1 konu ile ilgili olarak “Çocuk tiyatroları da yaratıcılığı destekleyen etkinliklerden dair.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 4 “Drama çalışmaları.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 19 “Drama çalışmaları yapılabilir.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocuklara açık uçlu sorular sorarak yaratıcı düşüncelerine sevk etmeliyiz**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 2, öğretmen 12, öğretmen 13, öğretmen 15, öğretmen 18 ve öğretmen 22 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocuklara açık uçlu sorular sorarak yaratıcı düşüncelerine sevk etmeliyiz şeklinde belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 1 “Çocuklara doğru ya da yanlış cevap beklemeksizin açık uçlu sorular sorulması gerekir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 2 “Çocuklara açık uçlu sorular sorulmalıdır.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 12 “Çocuklara bol bol soru sormak.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 13 “Fikir alışverişleri ya da beyin fırtınası yapılabilir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 15 “Çocuklara ayrıca açık uçlu sorular da sorularak kendini ifade etmeleri desteklenmelidir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 18 “Açık uçlu sorular.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 22 “Açık uçlu sorular sorarak yaratıcı düşünmeye sevk edebiliriz.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocukların merak duygularını artıracak farklı ortamlar etkinlikler ve oyunlar tasarlamalıyız**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 2, öğretmen 5, öğretmen 9, öğretmen 10, öğretmen 14, öğretmen 15, öğretmen 18 ve öğretmen 22 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocukların merak duygularını artıracak farklı ortamlar, etkinlikler ve oyunlar tasarlamalıyız şeklinde belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 1 “Yaratıcılık çocuğun, güvenle kendini ifade edebileceği, merakını ortaya koyabileceği ortamlarda gelişir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 2 “Yaratıcı düşünmeyi keşfetmeleri için merak duygularını öncelikle arttıracak etkinlikler ve oyunlar tasarlanmalıdır.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 5 “Uyaranları daha

zengin tutup keşfetmesini sağlanmalı.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 9 “Farklı özelliklerdeki materyalleri içermelidir. Çocuğu farklı ortamlar ile de karşılaştırmalıyız.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 10 “Çocuklara merak duygularını geliştirecek ortamlar sunmalı. Oyun ortamları sunarak merak duygularını tetiklemeli ve yaratıcılıklarını deneyimlemeleri için fırsat vermeliyiz.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 14 “Öğretmenin ve ebeveynin inisiyatifinin kullanıldığı bir sistem, hayal gücünü ve yaratıcılığı engeller ve çocuğun özgün ve özgür bir birey olmasını da engeller. Bu sebeple çocuğun seçimlerini kendi yapabileceği fikir üretebileceği bir sınıf ortamı oluşturulmalı.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 15 “Çocukların merak duygularını arttıracak etkinlikler hazırlanmalıdır. Kendilerinin inşa edebilecekleri, kendi ürünlerini kendileri tasarlayabilecekleri bir olanak sağlanmalıdır.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 18 “Öğrenme ortamı çeşitliliği” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 22 “Sınıfta veya evde kullanacağımız kil, çamur, kum havuzu, ağaç dalları, deniz kabukları, kozalaklar, kuklalar gibi çocuklarda merak uyandıracak ve farklı duysal deneyimler yaşatabilecek malzemeler kullanarak pek çok etkinlik yapabiliriz.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Farklı materyaller sunmalıyız ve çocuklardan yeni bir şeyler üretmelerini istemeliyiz**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 2, öğretmen 3, öğretmen 5, öğretmen 9, öğretmen 15, öğretmen 18, öğretmen 19, öğretmen 20 ve öğretmen 23 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için farklı materyaller sunmalıyız ve çocuklardan yeni bir şeyler üretmelerini istemeliyiz şeklinde belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 2 “Çocukların özgün ürünler oluşturmalarını desteklemeliyiz.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 3 “Farklı materyaller sunup yeni bir şeyler üretmelerini isteyebiliriz. Ya da aynı ürünleri farklı zamanlarda sunup her seferinde farklı bir şeyler üretmelerini bekleyebiliriz.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 5 “Uyaranları daha zengin tutup keşfetmesini sağlanmalı.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 9 “Farklı özelliklerdeki materyalleri içermelidir. Ortamdaki materyalleri belirli sürede değiştirmeliyiz.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 15 “Kendilerinin inşa edebilecekleri, kendi ürünlerini kendileri tasarlayabilecekleri bir olanak sağlanmalıdır. Bunlar; çamur, kil, kum, su, doğal ağaç dalları, artık materyaller olabilir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 18 “Öğrenme ortamı çeşitliliği.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 19 “Artık materyaller sunarak bir şeyler üretmelerine teşvik edebiliriz.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 20 “Çeşitli malzemeler

vererek serbest çalışmalarını sağlayabiliriz.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 23 “Zenginleştirilmiş içerikli öğretim programları ve sınıf ortamlarıyla materyaller sunulmalıdır.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Kendilerini ve çevrelerini keşfetmelerine olanak tanımalıyız**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 5, öğretmen 6, öğretmen 7, öğretmen 10, öğretmen 11, öğretmen 13, öğretmen 14 ve öğretmen 16 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için kendilerini ve çevrelerini keşfetmelerine olanak tanımalıyız şeklinde belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 5 “Öncelikle çocukların kendilerini ve çevrelerini keşfetmelerine, soru sormalarına uygun ortamlar hazırlanmalı.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 6 “Doğal ortamda serbest oyunlar sırasında gözlemlemek.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 7 “Serbest zaman etkinlikleri önemli zamanlardır. Bu zamanlarda çocukların istediklerini yapmalarına izin verilmeli.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 10 “Onların keşfetmesi, üretmesi için yönlendirme yapmadan izlemeliyiz, çoğunun ilgisi neler fırsat verildiğinde neler yapabiliyor? Çocuk dünyayı oyunla keşfeder.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 11 “Mümkün olduğunca uygulamalarına deneme yanılma yapmalarına fırsat vermek gerekir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 13 “Çocuğun kendisini keşfetmesini sağlamalıyız çocuk aktif öğrenci pozisyonunda olmalı.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 14 “Çocuğun çevreye ilgisinin başladığı ilk çocukluk döneminde elleyle ve dokunarak öğrendiği unutulmamalı ve desteklenmelidir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 16 “Kendilerini çevrelerini keşfedecek uygun ortamlar hazırlamalıyız.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Oyun yöntemi ile çocukların iç dünyalarına girip çocukların ihtiyaçlarını fark etmeliyiz**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 5 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için oyun yöntemi ile çocukların iç dünyalarına girip çocukların ihtiyaçlarını fark etmeliyiz şeklinde belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 5 “Oyun yöntemi ile onların iç dünyasına girip ihtiyaçlarını fark edilmeli.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocukların problem çözme yeteneklerini geliştirmeliyiz**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 6 ve öğretmen 14 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocukların problem çözme yeteneklerini geliştirmeliyiz şeklinde belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 6 “*Bir problem durumu ile karşılaşacakları uyarılar ile karşı karşıya getirebiliriz.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 14 “*Problem çözme yeteneğini geliştirmek.*” şeklinde ifade etmiştir.

- **Aile içerisinde çocuğa çeşitli sorumluluklar verilmelidir**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 12 ve öğretmen 14 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için aile içerisinde çocuğa çeşitli sorumluluklar verilmelidir şeklinde belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 12 “*Çeşitli ev işlerinde görev vermek el becerisi gerektiren çalışmalar yaptırmak faydalı olacaktır.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 14 “*Öncelikle ailede yeni doğandan başlayarak okul çağına kadar sorumluluk, öz saygı, öz benlik gelişimlerine dikkat edilmesi gerekir.*” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocukların kelime dağarcıkları geliştirmeliyiz**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 3 ve öğretmen 17 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocukların kelime dağarcıklarını geliştirmeliyiz şeklinde belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 1 “*Resimli kitapların resimlerine bakarak kendi hikayelerini oluşturabilmelerine fırsat sağlanmalıdır.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 3 “*Bir hikayeyi yarım bırakarak her öğrencinin farklı bir şekilde tamamlamasını isteyebiliriz.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 17 “*Bol bol hikayeler kitaplar okuyarak, onların iç dünyalarını, kelime dağarcığı geliştirmeliyiz.*” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocukları belirli kalıplara sokmamalıyız**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 7, öğretmen 12, öğretmen 14, öğretmen 15, öğretmen 16 ve öğretmen 21 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocukları belirli kalıba sokmamalıyız şeklinde belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 7 “*Bu zamanlarda çocukların istediklerini yapmalarına izin verilmeli. Onları kısıtlamamalı.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 12 “*Çocukları çok fazla baskılamamak ve birçok konuda söz hakkı vermek gerekiyor.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 14 “*Öğretmenin ve ebeveynin inisiyatifinin kullanıldığı bir sistem, hayal gücünü ve yaratıcılığı engeller ve çocuğun özgün ve özgür bir birey olmasını da engeller. Bu sebeple çocuğun seçimlerini kendi yapabileceği fikir üretebileceği bir sınıf ortamı oluşturulmalı.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 15 “*Yaratıcı düşünmeyi keşfetmeleri için merak duygularını öncelikle arttıracak etkinlikler ve oyunlar tasarlanmalıdır.*”

Kendilerinin inşa edebilecekleri, kendi ürünlerini kendileri tasarlayabilecekleri bir olanak sağlanmalıdır.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 16 “Bu keşiflerini yaparken onları kalıplara sokmamalıyız.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 21 “Çocukları belirli kalıpların içerisine koymamak ve gereksiz sınırlamalar yapmadan çocukların belirli ölçülerde canların istediği gibi davranmalarına izin vermek bu konuda etkili olabilir diye düşünüyorum. Mesela okula giderken çocuk istediği kıyafetleri giyebilmeli, istediği resmi yapabilmeli ve istediği oyunları sınırlama olmadan oynayabilmelidir.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Bireysel farklılıklara özen göstermeliyiz**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 21, öğretmen 22 ve öğretmen 23 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için bireysel farklılıklara özen göstermeliyiz şeklinde belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 21 “Öğretmenler de çocukların bireysel farklılıklarının farkında olmalı, çocukların cabalarına saygı duyarak yaptıkları etkinlikleri desteklemeli ve mükemmeliyetçi tutumdan kaçınmalıdırlar.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 22 “Öncelikle en kolay çocukların ilgi alanlarını keşfedip, iletişim anlamında onlara açık uçlu sorular sorarak yaratıcı düşünemeye sevk edebiliriz.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 23 “Öncelikle öğrencilerimizi tanıyarak yeteneklerini keşfetmek ve tüm gelişim alanlarını destekleyen etkinliklerle kendilerini ifade edecekleri ortamlar düzenlenmelidir.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Oyun etkinliklerine yer vermeliyiz**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 4 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için oyun etkinliklerine yer vermeliyiz şeklinde belirtmiştir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 4 “Eğitici oyunlara yer vermeliyiz” şeklinde ifade etmiştir.

- **Dikkat ve kodlama çalışmalarına yer vermeliyiz**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 4 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için dikkat ve kodlama çalışmalarına yer vermeliyiz şeklinde belirtmiştir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 4 “Kodlama çalışmaları. Dikkat çalışmaları.” şeklinde ifade etmiştir.

Bu temayla ilgili Dikici (2001); “Resim eğitimi birçok insanın yorumladığı gibi bireylerin güzel resim yapması yoluyla onu ileride ressam yapmayı amaçlamaz. Bu eğitim çocukların yaratıcılık gücünü geliştirmeyi, karşılaştıkları sorunları yepyeni bir biçimde

çözümlemeyi öğrenmelerini amaçlar. Sanat eğitimi ile bireylerin tasarlayabilme yeteneğinin geliştirilmesi, yaratıcı, kendine güveni olan, estetik beğeni düzeyi yüksek gençler yetiştirmek eğitimin amacı olmalı, bu amaca ulaşıldığı zaman aynı niteliklere sahip uygar bir toplum da yaratılmış olacaktır. Yaratıcı bireylerin yetiştirilmesinde en büyük yükü, belki de sanat eğitimi dersleri yüklenecektir. Resim iş dersleri sadece öğrencinin hayal gücünü geliştirmez, aynı zamanda onların yaratıcılıklarını da geliştirir. Öğrencilerin kendilerini rahatça ifade edebildikleri bir resim dersi ortamı oluşturulmalıdır. Gördüğünü aynen resmeden değil, düşündüğünü resmeden bir resim eğitimi anlayışı yerleştirilmelidir. Derslerde hayal gücünün kullanımına yönelik konular işlenmeli, öğrenciler hayal etmeye ve düşünmeye yönlendirilmelidir” şeklinde yaratıcılığı ve yaratıcı düşünceyi geliştirmek için neler yapılması gerektiğine yönelik vurgu yapmıştır. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri arasında; yaratıcı ortamlar sunulmalı ve yapılandırılmamış etkinliklere yer vermeliyiz, çocukların merak duygularını artıracak farklı ortamlar, etkinlikler ve oyunlar tasarlamalıyız, farklı materyaller sunmalıyız ve çocuklardan yeni bir şeyler üretmelerini istemeliyiz, kendilerini ve çevrelerini keşfetmelerine olanak tanımalıyız, çocukların problem çözme yeteneklerini geliştirmeliyiz, şeklinde ifadeler yer almıştır. Dikici (2001)' nin bu çalışması, okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini desteklemektedir.

Bu tema kapsamında Ömeroğlu ve Turla (2001); “Değişik dokularda ve renklere kumaş toplar, dolgu bebekler, mobiller hazırlanmalı bebek büyüdükçe ona ait eşya ve oyuncaklarının bulunduğu tehlikelerden uzak oynamaya ve yaratmaya elverişli bir fiziksel çevre düzenlenmelidir. Seçilecek oyuncaklar onun duyularına hitap ederken, yaş ve gelişim düzeyine uygun olmalı, yapılandırılmış oyuncaklar yerine kendi kendine yapıp bozarak, takarak, üst üste koyarak oynayabileceği ve yeni ürünler yaratabileceği nitelikte olmalıdır.” şeklinde vurgu yapmışlardır. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri arasında; yaratıcı ortamlar sunulmalı ve yapılandırılmamış etkinliklere yer vermeliyiz, çocukların merak duygularını artıracak farklı ortamlar, etkinlikler ve oyunlar tasarlamalıyız, farklı materyaller sunmalıyız ve çocuklardan yeni bir şeyler üretmelerini istemeliyiz, bireysel farklılıklara özen göstermeliyiz, oyun etkinliklerine yer vermeliyiz, şeklinde ifadeler yer almıştır. Ömeroğlu ve Turla (2001)' nın bu çalışması, okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini desteklemektedir.

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda, yaratıcılık; programın genel özellikleri arasında “Yaratıcılığın Geliştirilmesi Ön Plandadır” şeklinde ifade edilmiştir. MEB (2013)' de

“Çocukların öğrenme gereksinimleri ve öğrenme stillerine uygun ortamlarda kendilerini farklı yollarla ve özgün bir biçimde ifade etmeleri için gerekli olan fırsatlar yaratılmalıdır. Bu amaçla öğrenme sürecinde farklı materyaller, farklı yöntem ve tekniklerle çocukların bireysel farklılıkları desteklenmelidir.” şeklinde ifade edilerek yaratıcılığın geliştirilmesi için nelerin önemli olduğu vurgulanmıştır. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri arasında; çocuğun soru sorabileceği ve kendini ifade edebileceği ortamlar oluşturmamız, yaratıcı ortamlar sunulmalı ve yapılandırılmamış etkinliklere yer vermeliyiz, çocukların merak duygularını artıracak farklı ortamlar, etkinlikler ve oyunlar tasarlamamız, farklı materyaller sunmalıyız ve çocuklardan yeni bir şeyler üretmelerini istemeliyiz, şeklinde ifadeler yer almıştır. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan bu ifade, okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini desteklemektedir.

Bu tema kapsamında OBADER (2013)' de; “Oyuncaklar çocukların yaşına uygun olmalıdır. Pahalı ve elektronik oyuncaklardan ziyade çocukların yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini geliştirici oyuncaklar tercih edilmelidir.” şeklinde ifade yer almaktadır. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri arasında; yaratıcı ortamlar sunulmalı ve yapılandırılmamış etkinliklere yer vermeliyiz, çocukların merak duygularını artıracak farklı ortamlar, etkinlikler ve oyunlar tasarlamamız, farklı materyaller sunmalıyız ve çocuklardan yeni bir şeyler üretmelerini istemeliyiz, şeklinde ifadeler yer almıştır. OBADER (2013)' de yer alan bu ifade, okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini desteklemektedir.

OBADER (2013)' de “Çocukların oynama, eğlenme, görme, duyma, dokunma yoluyla tanıma ve keşfetme gereksinimlerini karşılar. Duygu ve düşünce dünyalarını besler, yaratıcılık ve hayal dünyalarını geliştirir.” şeklinde ifade yer almaktadır. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri arasında; çocuğun soru sorabileceği ve kendini ifade edebileceği ortamlar oluşturmamız, yaratıcı ortamlar sunulmalı ve yapılandırılmamış etkinliklere yer vermeliyiz, çocukların merak duygularını artıracak farklı ortamlar, etkinlikler ve oyunlar tasarlamamız, farklı materyaller sunmalıyız ve çocuklardan yeni bir şeyler üretmelerini istemeliyiz, şeklinde ifadeler yer almaktadır. OBADER (2013)' de yer alan bu ifade, okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini desteklemektedir.

OBADER (2013)' de “Resimli çocuk kitapları; çocukların hayal güçlerini geliştirir.” şeklinde yer almaktadır. Çocukların kendileri ve çevrelerinde olup bitenleri fark etmelerini

sağlar. Gözlem yeteneklerini geliştirerek keşfetme olanağı sunar. Çocukların dil, bilişsel ve sosyal-duygusal gelişimlerine katkıda bulunur.” şeklinde ifade yer almaktadır. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri arasında; çocuğun soru sorabileceği ve kendini ifade edebileceği ortamlar oluşturmalıyız, farklı materyaller sunmalıyız ve çocuklardan yeni bir şeyler üretmelerini istemeliyiz, kendilerini ve çevrelerini keşfetmelerine olanak tanımalıyız, çocukları belirli kalıplara sokmamalıyız, şeklinde ifadeler yer almaktadır. OBADER (2013)' de yer alan bu ifade, okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini desteklemektedir.

Tema 3. Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşüncenin Geliştirilmesi İçin Sınıf İçinde ve Sınıf Dışında Yapılan Etkinlikler

Üçüncü tema olan “Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşüncenin Geliştirilmesi İçin Sınıf İçinde ve Sınıf Dışında Yapılan Etkinlikler” başlıklı temaya ait öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda elde edilen alt temalar; *çocuklara açık uçlu sorular sorarak çocuğun kendi ifade etmesini sağlamak, sanat etkinliklerine yer vermek ve standart etkinliklerin dışına çıkmak, farklı materyallerle çocukların özgün ürünler üretmelerini sağlamak, Türkçe etkinliklerinde çocukların duygu ve düşüncelerini özgün bir şekilde ifade edebilmesini sağlamak, yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış etkinliklere yer vermek, etkinliklerde farklı yöntem ve teknikler kullanmak, drama ve oyun etkinlikleriyle çocukların kendini ifade edebilmesini sağlamak, fen ve matematik etkinliklerine yer vermek, sınıf dışı etkinliklere yer vermek, çocuk yogasına yer vermek, çocukların akran ve çevreleriyle iletişimini geliştiren oyun etkinlikleri hazırlamak, çocukların gelişim düzeylerine uygun akıl ve zeka oyunlarına yer vermek, çocukları oyun içerisinde veya dışarısında gözlemlemek, çocuklara rehber olmak ve çocukları bir kalıba sokmamak, çocukların farklı hobilerinin olmasını sağlamak, sınıfta kum havuzu etkinliğine yer vermek, müzik etkinliklerine yer vermek, çocukların evde aileleri ile yapabilecekleri etkinliklere önem verilmelidir, şeklinde tablo 4. 3.' te sırayla sunulmuştur.*

Tablo 4. 3. *Okul Öncesi Öğretmenlerinin, Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşüncenin Geliştirilmesi İçin Sınıf İçinde ve Sınıf Dışında Yapılan Etkinliklere Yönelik Görüşlerin Dağılımı*

Tema 3: Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşüncenin Geliştirilmesi İçin Sınıf İçinde ve Sınıf Dışında Yapılan Etkinlikler	f	%
Alt Temalar		
Çocuklara açık uçlu sorular sorarak çocuğun kendini ifade etmesini sağlamak.	6	24
Sanat etkinliklerine yer vermek ve standart etkinliklerin dışına çıkmak.	8	32
Farklı materyallerle çocukların özgün ürünler üretmelerini sağlamak.	10	40
Türkçe etkinliklerinde çocukların duygu ve düşüncelerini özgün bir şekilde ifade edebilmesini sağlamak.	9	36
Yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış etkinliklere yer vermek.	10	40
Etkinliklerde farklı yöntem ve teknikler kullanmak.	9	36
Drama ve oyun etkinlikleriyle çocukların kendini ifade edebilmesini sağlamak.	9	36
Fen ve matematik etkinliklerine yer vermek.	5	20
Sınıf dışı etkinliklere yer vermek.	11	44
Çocuk yogasına yer vermek.	2	8
Çocukların akran ve çevreleriyle iletişimini geliştiren oyun etkinlikleri hazırlamak.	1	4
Çocukların gelişim düzeylerine uygun akıl ve zeka oyunlarına yer vermek.	1	4
Çocukları oyun içerisinde veya dışarısında gözlemlemek.	4	16
Çocuklara rehber olmak ve çocukları bir kalıba sokmamak.	2	8
Çocukların farklı hobilerinin olmasını sağlamak.	1	4
Sınıfta kum havuzu etkinliğine yer vermek.	1	4
Müzik etkinliklerine yer vermek.	3	12
Çocukların evde aileleri ile yapabilecekleri etkinliklere önem verilmelidir.	23	92

Tablo 4. 3. incelendiğinde, görüşleri alınan okul öncesi öğretmenleri içerisinde okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinliklerden en çok; çocuklara açık uçlu sorular sorarak çocuğun kendini ifade etmesini sağlamak, sanat etkinliklerine yer vermek ve standart etkinliklerin dışına çıkmak, farklı materyallerle çocukların özgün ürünler üretmelerini sağlamak, Türkçe etkinliklerinde çocukların duygu ve düşüncelerini özgün bir şekilde ifade edebilmesini sağlamak, yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış etkinliklere yer vermek, etkinliklerde farklı yöntem ve teknikler kullanmak, drama ve oyun etkinlikleriyle çocukların kendini ifade edebilmesini sağlamak, fen ve matematik etkinliklerine yer vermek, sınıf dışı etkinliklere yer

vermek, çocukları oyun içerisinde veya dışarısında gözlemlemek, çocukların evde aileleri ile yapabilecekleri etkinliklere önem verilmelidir, şeklinde kategorilere değindikleri görülmektedir.

Tablo 4. 3. incelendiğinde, görüşleri alınan okul öncesi öğretmenleri içerisinde okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinliklerden en az; çocuk yogasına yer vermek, çocukların akran ve çevreleriyle iletişimini geliştiren oyun etkinlikleri hazırlamak, çocukların gelişim düzeylerine uygun akıl ve zeka oyunlarına yer vermek, çocuklara rehber olmak ve çocukları bir kalıba sokmamak, çocukların farklı hobilerinin olmasını sağlamak, sınıfta kum havuzu etkinliğine yer vermek, müzik etkinliklerine yer vermek, şeklinde kategorilere değindikleri görülmektedir.

Üçüncü Temaya İlişkin Alt Temalar

- **Çocuklara açık uçlu sorular sorarak çocuğun kendini ifade etmesini sağlamak**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 2, öğretmen 8, öğretmen 12, öğretmen 15 ve öğretmen 25 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak, çocuklara açık uçlu sorular sorarak çocuğun kendini ifade etmesini sağladıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmen 1 konu ile ilgili olarak “*Sınıf içi ve sınıf dışı etkinlikler birkaç etkinlikle sınırlı değildir yaratıcılık için. Okul öncesi eğitimde her etkinlik yoluyla yaratıcılık geliştirilebilir. Öğrenme merkezlerinde oyunda çocuğu serbest bırakarak, ama dışarıdan gözlemleyerek, yeri geldiğinde oyunlarına katılıp açık uçlu sorular sorarak gerçekleştirilmektedir.*” şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen 2 “*Okul içinde ve dışında etkinlikler sırasında açık uçlu sorular sorarak kendini ifade etmesini sağlarım.*” demiştir. Öğretmen 8 “*Çocukların fikirleri sormak açık uçlu sorular sorma bu konuda model olmak yaratıcı düşünceyi takdir etmek. Sınıf dışında gezi gözleme yer vermek ve sonrası gördükleri öğrendikleri hakkında sohbet etmek*” demiştir. Öğretmen 12 “*Çocuğun yaratıcılığını geliştiren onu düşünmeye ve soru sormaya yönelten sohbete dayalı etkinlikler.*” şeklinde ifade etmişlerdir. Öğretmen 15 “*Okul dışında yapılan gezilerde gözlem becerilerini ön planda kalması için açık uçlu sorular sorarak yaratıcı cevap için desteklerim.*” demiştir. Öğretmen 25 “*Çocuklara doğru ya da yanlış cevap beklemeksizin açık sorular sorulmalı.*” şeklinde ifade etmiştir.

- **Sanat etkinliklerine yer vermek ve standart etkinliklerin dışına çıkmak**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 2, öğretmen 10, öğretmen 12, öğretmen 13, öğretmen 14, öğretmen 19, öğretmen 21 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak, sanat etkinliklerine yer verilmesi gerektiğini, standart etkinliklerin dışına çıkılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 1 *“Sanat etkinliklerinde kalıplaşmış etkinliklerden çok farklı nesneler oluşturabilecek etkinlikler gerçekleştirmektedir. Kağıt katlama çalışmalarında farklı katlama şekilleri çıkmasına olanak sağlamaktadır. Yoğurma maddeleri ile elle şekil verilecek çalışmalar yapılmakta, kalıba fazla yer verilmemektedir. Özellikle artık materyallerle çalışmalara yer verilmekte kendi ürünlerini oluşturmaları hedeflenmektedir.”* demiştir. Öğretmen 2 *“Sanat etkinliklerinde farklı materyaller kullanarak özgün ürünler üretmeleri sağlanmalıdır.”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 10 *“Serbest resim çalışmaları”* olarak belirtmiştir. Öğretmen 12 *“Özellikle sanat etkinlikleri”* olarak belirtmiştir. Öğretmen 13 *“Genellikle yaratıcılıklarını ortaya çıkardıkları en iyi sanat etkinlikleri oluyor örneğin mevsimleri öğretiyorsam çocuğa dışarıdan topladığımız yaprakları dalları kumu taşı daha sonra sınıf içerisinde onlarla istedikleri şekilde birleştirip resim yapabiliyorlar aynı şekilde yılbaşı için kapı süsü yaptığımızda da bu tekniği kullanıyorum”* olarak belirtmiştir. Öğretmen 14 *“Sanat etkinlikleri çocukları duygu ve düşüncelerini zenginleştirici, özgürlük duygusunu geliştirici, özgüven ve özsaygı sağlayıcı bir etkinliktir. Aynı şekilde yapılan çalışmalarda; sanat eğitiminin etkili bir vurgulama, özgür ve yaratıcı düşünceye yönelme ve olumlu kişilik gelişimine katkı sağladığı bulunmuştur.”* olarak belirtmiştir. Öğretmen 19 *“Sanat çalışmaları”* olarak belirtmiştir. Öğretmen 21 *“Sınıf içerisinde yapılacak bir serbest resim çalışması, sanatsal faaliyetler”* olarak belirtmiştir.

- **Farklı materyallerle çocukların özgün ürünler üretmelerini sağlamak**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 2, öğretmen 3, öğretmen 7, öğretmen 13, öğretmen 14, öğretmen 15, öğretmen 20, öğretmen 21, öğretmen 22 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak, farklı materyallerle çocukların özgün ürünler üretmelerini sağlamak gerektiğini belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 1 “*Sanat etkinliklerinde kalıplaşmış etkinliklerden çok farklı nesneler oluşturabilecek etkinlikler gerçekleştirmektedir. Kağıt katlama çalışmalarında farklı katlama şekilleri çıkmasına olanak sağlamaktadır. Yoğurma maddeleri ile elle şekil verilecek çalışmalar yapılmakta, kalıba fazla yer verilmemektedir. Özellikle artık materyallerle çalışmalara yer verilmekte kendi ürünlerini oluşturmaları hedeflenmektedir.*” demiştir. Öğretmen 2 “*Sanat etkinliklerinde farklı materyaller kullanarak özgün ürünler üretmeleri sağlanmalıdır.*” demiştir. Öğretmen 3 “*Hobi kutusu yapıyoruz. Evde ödev olarak verilen hobi kutusuna evdeki artık malzemelerden biriktirerek okula getiriyorlar. Sonra da onlarla özgün çalışma yapılıyor.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 7 “*Etkinlik için malzeme ve ortam hazırlanmalı.*” olarak belirtmiştir. Öğretmen 13 “*Mevsimleri öğretiyorsam çocuğa dışarıdan topladığımız yaprakları dalları kumu taşı daha sonra sınıf içerisinde onlarla istedikleri şekilde birleştirip resim yapabiliyorlar.*” şeklinde belirtmiştir. Öğretmen 14 “*Okul öncesi eğitimde serbest oyun çocukların yaratıcı öğrenme süreçlerinin çok değerli bir parçasıdır. Kum, su, oyun hamuru, kil, çamur mutfaklarında oynama fırsatları çocuklara duysal deneyimler yaşatır.*” olarak belirtmiştir. Öğretmen 15 “*Sanat etkinliklerinde kumaş, kozalak, dal parçaları gibi doğal materyaller ile yaratıcılarına bağlı ürünler oluşturmalarını sağlarım.*” olarak belirtmiştir. Öğretmen 20 “*Artık malzemelerle serbest çalışmalar.*” olarak belirtmiştir. Öğretmen 21 “*Artık materyal çalışmaları*” olarak belirtmiştir. Öğretmen 22 “*Doğada bulduğum ilginç malzemeleri sınıfıma getirip oyunlaştırıyorum deniz taşı, odun parçaları yapraklar, meşe palamutu...*” olarak belirtmiştir.

- **Türkçe etkinliklerinde çocukların duygu ve düşüncelerini özgün bir şekilde ifade edebilmesini sağlamak**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 2, öğretmen 4, öğretmen 11, öğretmen 15, öğretmen 18, öğretmen 19, öğretmen 20, öğretmen 23 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak, Türkçe etkinliklerinde çocukların duygu ve düşüncelerini özgün bir şekilde ifade edebilmesini sağlamak gerektiğini belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 1 “*Türkçe dil etkinliklerine çok önem verilmekte, hikaye öncesi parmak oyunu, tekerleme, bilmeceler, hikaye öncesi etkinliklerde her çocuk söz hakkı almakta, kendileri de tekerleme, bilmeceler üretmektedir. Hikayeler, masallar anlatılırken bazen yarım bırakılmakta ve onlardan kendi düşüncelerine göre tamamlamaları istenmektedir.*” demiştir. Öğretmen 2 “*Hikayenin sonunu çocukların getirmesini isterim.*”

demmiştir. Öğretmen 4 “*Hikaye tamamlama ve anlatma, eksik tamamlama vb yaptırdıklarımındandır.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 11 “*Türkçe dil etkinliğinde hikayeyi resimlerle yorumlama hikayenin akışını değiştirme*” olarak belirtmiştir. Öğretmen 15 “*Çocuğun kendi düşündüğü hikayenin sonunu anlatmasını sağlarım.*” şeklinde belirtmiştir. Öğretmen 18 “*Hikaye oluşturma.*” şeklinde belirtmiştir. Öğretmen 19 “*Hikaye ve masal anlatımı.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 20 “*Kendilerinin tekerleme uydurmaları.*” şeklinde belirtmiştir. Öğretmen 23 “*Türkçe dil etkinlikleri*” olarak ifade etmiştir.

- **Yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış etkinliklere yer vermek**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 2, öğretmen 3, öğretmen 4, öğretmen 8, öğretmen 11, öğretmen 15, öğretmen 18, öğretmen 20 ve öğretmen 25 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak, yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış etkinliklere yer vermek gerektiğini belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 1 “*Türkçe dil etkinliklerine çok önem verilmekte, hikaye öncesi parmak oyunu, tekerleme, bilmeceler, hikaye öncesi etkinliklerde her çocuk söz hakkı almakta, kendileri de tekerleme, bilmeceler üretmektedir. Hikayeler, masallar anlatılırken bazen yarım bırakılmakta ve onlardan kendi düşüncelerine göre tamamlamaları istenmektedir. Sanat etkinliklerinde kalıplaşmış etkinliklerden çok farklı nesneler oluşturabilecek etkinlikler gerçekleştirmektir.*” demmiştir. Öğretmen 2 “*Hikayenin sonunu çocukların getirmesini isterim.*” demmiştir. Öğretmen 3 “*Evde ödev olarak verilen hobi kutusuna evdeki artık malzemelerden biriktirerek okula getiriyorlar. Sonra da onlarla özgün çalışma yapılıyor.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 4 “*Hikaye tamamlama ve anlatma, eksik tamamlama vb yaptırdıklarımındandır.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 8 “*Açık uçlu etkinlikleri bol bol uygulamak*” olarak belirtmiştir. Öğretmen 11 “*Türkçe dil etkinliğinde hikayeyi resimlerle yorumlama hikayenin akışını değiştirme*” şeklinde belirtmiştir. Öğretmen 15 “*Çocuğun kendi düşündüğü hikayenin sonunu anlatmasını sağlarım.*” şeklinde belirtmiştir. Öğretmen 18 “*Hikaye oluşturma.*” şeklinde belirtmiştir. Öğretmen 20 “*Kendilerinin tekerleme uydurmaları.*” şeklinde belirtmiştir. Öğretmen 25 “*Açık uçlu materyaller açık uçlu materyalleri Örnek vermek gerekirse Kuklalar ağaç dalları küçük küçükler yapraklar insan ve hayvan figürleri büyük kumaşlar ve küçük kumaş parçaları ve kozalaklar*” şeklinde belirtmiştir.

- **Etkinliklerde farklı yöntem ve teknikler kullanmak**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 3, öğretmen 6, öğretmen 8, öğretmen 9, öğretmen 16, öğretmen 18, öğretmen 21, öğretmen 22 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinliklerde farklı yöntem ve teknikler kullanmak gerektiğini belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 1 *“Hikayeler kitaptan okuma ya da bilgisayardan dinleme şeklinde anlatılmasının yanında kukla ile maske ile de anlatılmaktadır.”* demiştir. Öğretmen 3 *“İstasyon çalışması yapıyoruz. Her masaya bir malzeme koyuyoruz. İsteyen istediği istasyona giderek istediği malzemeyi alarak istediği bir şeyi yapabiliyor.”* demiştir. Öğretmen 6 *“STEM temelli farklı disiplinlerin bir arada yer aldığı, bütünleştirilmiş çalışmalara yer veriyorum.”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 8 *“Sınıf içinde oyun drama scamper beyin fırtınası gibi teknikleri kullanıyorum.”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 9 *“Sınıf içerisinde stem eğitimleri yapılabilir.”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 16 *“Onları araştıran, düşündüklerini üretebilecekleri etkinliklerle tanıştırdım. (Stem etkinlikleri, kodlama, algoritma, geri dönüşüm, ekoloji ve doğa etkinlikleri, Minik Mucit ve İcatları, drama ve orff etkinlikleri, sesli masallar, oyunlar, scamper etkinlikleri vb.).”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 18 *“Stem+ a etkinlikleri.”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 21 *“Scamper çalışmaları.”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 22 *“Bol bol kitap okuyorum, gökyüzünde yıldızlarla konuşuyorum, yağmurlu havalarda ışıkları kapatıp gök gürültüsü dinleyip şimşek çaktığında alkış yapıyorum.”* şeklinde ifade etmiştir.

- **Drama ve oyun etkinlikleriyle çocukların kendini ifade edebilmesini sağlamak**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 2, öğretmen 9, öğretmen 11, öğretmen 14, öğretmen 15, öğretmen 18, öğretmen 19, öğretmen 22 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak, drama ve oyun etkinlikleriyle çocukların kendini ifade edebilmesini sağlamak gerektiğini belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 1 *“Drama etkinlikleri sıklıkla gerçekleştirilmekte, çocukların kendilerini ifade etmeleri sağlanmaktadır.”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 2 *“Yaratıcı drama etkinliklerine yer veririm.”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 9 *“Yaratıcı drama çalışmaları yapılabilir.”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 11 *“Yaratıcı drama etkinlikleri yapılabilir.”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 14 *“Okul öncesi eğitimde serbest*

oyun çocukların yaratıcı öğrenme süreçlerinin çok değerli bir parçasıdır.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 15 “Yaratıcı drama sayesinde kendilerini ifade edebilecekleri neden-sonuç ilişkisi kurabilecekleri bir konu ile desteklerim.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 18 ve öğretmen 19 “Drama çalışmaları.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 22 “Büyük yaş grubunda yaratıcı drama etkinliklerine daha fazla ağırlık veriyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Fen ve matematik etkinliklerine yer vermek**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 4, öğretmen 10, öğretmen 21, öğretmen 22 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak, fen ve matematik etkinliklerine yer vermek gerektiğini belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 1 “*Sık sık deneyler ve matematik etkinliklerine yer verilmektedir.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 4 “*Fen ve doğa çalışmaları*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 10 “*Her boy ve ebatta düğmelerle örüntü, nesnelerin uzunluklarının ölçümü, eşleştirme, sıralama, karşılaştırılması. Bahçede fen ve doğa çalışmaları, yaprakları taşları incelemeleri keşfetmeleri için ortam sunmak.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 21 “*Deney etkinlikleri*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 22 “*Fen ve doğa etkinliklerinde deney yapmalarına bunları sınıfta arkadaşlarına anlatmalarına fırsat veriyorum.*” şeklinde ifade etmiştir.

- **Sınıf dışı etkinliklere yer vermek**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 2, öğretmen 5, öğretmen 8, öğretmen 9, öğretmen 14, öğretmen 15, öğretmen 18, öğretmen 19, öğretmen 21, öğretmen 23 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak, sınıf dışı etkinliklere yer vermek gerektiğini belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 1 “*Sınıf dışında korona nedeniyle şu anda yapılmasa da tiyatro etkinlikle, doğa gezileri, müze gezileri... gibi etkinliklerle yaratıcılıkları geliştirilmeye çalışılmaktadır.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 2 “*Okul bahçesinde yapılabilecek etkinliklere yer veririm.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 5 “*Birlikte tiyatro sinema müze gezisi yapılabilir.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 8 “*Sınıf dışında gezi gözleme yer vermek ve sonrası gördükleri öğrendikleri hakkında sohbet etmek.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 9 “*Doğa etkinlikleri yapılabilir. Bilim merkezine gezi düzenlenebilir. Müze de etkinlikler düzenlenebilir.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 14 “*Her okulun sahip olduğu iç dinamikler, bulunduğu çevreye göre farklılık gösterebilir. Bu sebeple, okullarda*

uygulanen ders dışı etkinlikler bölgesel farklılıklara göre zenginleştirilmeli, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda organize edilmelidir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 15 “Okul dışı etkinliklerde doğal ortam gezileri, yeni keşifler yapabileceğimiz ortamlara geziler düzenlerim.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 18 “Doğa ve çevresel etkinlikler.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 19 “Müze ve gezi faaliyetleri.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 21 “Sınıf dışı ise bahçe etkinlikleri, gözlem gezileri yapılarak etkinlikler yapılabilir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 23 “Sınıf dışı etkinlikler doğa ve kültürel geziler, incelemeler, üretim yerlerinin gezilmesi ve edinilen tecrübelerin sınıfa aktarılarak uygulamaların yapılması, öğrencilerin yaparak-yaşayarak öğrenmelerine fırsat verilmesi olarak sınıflayabiliriz.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocuk yogasına yer vermek**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 2, öğretmen 15 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak, çocuk yogasına yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 2 “Çocuk yogasına yer veririm.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 15 “Çocuk yogası ile yaratıcı düşünme becerilerini bedenlerini kullanarak ifade etmelerini sağlarım.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocukların akran ve çevreleriyle iletişimni geliştiren oyun etkinlikleri hazırlamak**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 5 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak, çocukların akran ve çevreleriyle iletişimni geliştiren oyun etkinlikleri hazırlamak gerektiğini belirtmiştir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 5 “Arkadaşları ve çevresindekilerle iletişim kurabilmeleri için oyunlar hazırlanabilir. Akranlarıyla zaman geçirmesi sağlanabilir.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocukların gelişim düzeylerine uygun akıl ve zeka oyunlarına yer vermek**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 9 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak, çocukların gelişim düzeylerine uygun akıl ve zeka oyunlarına yer vermek gerektiğini belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 9 “*Akıl ve zeka oyunları belirli rutinler de yapılabilir.*” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocukları oyun içerisinde veya dışarısında gözlemlemek**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 6, öğretmen 7, öğretmen 22 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak, çocukları oyun içerisinde veya dışarısında gözlemlemek gerektiğini belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 1 “*Öğrenme merkezlerinde oyunda çocuğu serbest bırakarak, ama dışarıdan gözlemleyerek, yeri geldiğinde oyunlarına katılıp açık uçlu sorarak gerçekleştirilmektedir.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 6 “*Sınıf içinde serbest oyun vaktinde bireysel ya da grup oyunlarında oyuna katılıyorum. Okul bahçesinde oyun ve gözleme dayalı etkinlikler planlıyorum.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 7 “*Gözlem yapılmalı. Çocuğun da gözlem yapmasına olanak sağlanmalı.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 22 “*Sorun gördüğüm yerde gözlem yapıyorum oyun esnasında.*” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocuklara rehber olmak ve çocukları bir kalıba sokmamak**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 7 ve öğretmen 17 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinliklerde, çocuklara rehber olmak ve çocukları bir kalıba sokmamak gerektiğini belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 7 “*Sınıf içinde öğretmen rehberliğinde bir Kalıba bağlı kalmadan serbest ve esnek hareket etmesine izin verilmeli.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 17 “*Kalıplaşmış etsinler yerine yaratıcılıklarını zenginleştiren bütünleştirici etkinlik planları hazırlamak.*” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocukların farklı hobilerinin olmasını sağlamak**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 14 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında, çocukların farklı hobilerinin olmasını sağlamak gerektiğini belirtmiştir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 14 “*Öğrencilerin yaşam boyu becerileri ile yaratıcı yönlerinin geliştirilmesi ve farklı hobilere sahip olmalarının sağlanması nitelikli bir eğitimin gereğidir.*” şeklinde ifade etmiştir.

- **Sınıfta kum havuzu etkinliğine yer vermek**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 22 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde yapılan etkinlik olarak, sınıfta kum havuzu etkinliğine yer vermek gerektiğini belirtmiştir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 22 “*Kum terapisi yapıyorum. Sınıfımda bir köşede kum havuzum ve oyuncaklarım var her gün çocukların kullanımına izin veriyorum.*” şeklinde ifade etmiştir.

- **Müzik etkinliklerine yer vermek**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 20, öğretmen 21, öğretmen 23 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak, müzik etkinliğine yer vermek gerektiğini belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 20 “*Müzik eşliğinde serbest danslar. Serbest şarkı söyleme.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 21 “*Ritim çalışmaları.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen 23 “*Müzik etkinlikleri.*” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocukların evde aileleri ile yapabilecekleri etkinliklere önem verilmelidir**

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 3, öğretmen 4, öğretmen 5, öğretmen 6, öğretmen 7, öğretmen 8, öğretmen 10, öğretmen 11, öğretmen 12, öğretmen13, öğretmen 14, öğretmen 15, öğretmen 16, öğretmen 17, öğretmen 18, öğretmen 19, öğretmen 20, öğretmen 21, öğretmen 22, öğretmen 23, öğretmen 24 ve öğretmen 25 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak, çocukların evde aileleri ile yapabilecekleri etkinliklere önem vermesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen 1 konu ile ilgili olarak “*Yaratıcılığı desteklemek için çocukların farklı boyalarla resim yapmasına, boya çalışmaları yapmalarına, çamurla oynamasına, bahçede, çimenlerde yuvarlanmasına izin vermelidirler. Kirlenecek, kirletecek diye bu etkinlikleri yapmamazlık yaratıcılığı engeller. Bu etkinlikleri yaptırmalıdır. Etkinlikler sırasında sınırlamalar getirip, çocuğa fazla karışmamalıdır. Çocuklar kendi özgün ürünlerini oluşturabilsinler. Evde deneyler yapılmalı suyla, köpükle oyunlar oynanmalı, yapbozlardan etkinlikler, artık materyallerle çalışma fırsatları verilmeli, drama etkinlikleri yapılmalı, oyunlarında yer yer onlara eşlik edilmelidir. Mutfak etkinlikleri de yaratıcılıklarını arttırması a olanak sağlar. Bu fırsatları aileler evde vermelidir. Doğa gezileri, tiyatro, müze çeşitli tarihi yerlerin gezileri çocukların yaratıcılıklarına katkı sağlar. Aileler sık sık bunları*

gerçekleştirmelidirler. Çocuk için evde bir sanat köşesi oluşturmaları yaratıcılıklarını gelişimi için.” şeklinde ifade etmiştir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 3 “Aileler çocuklarına bilindik hikayelerin başını söyleyerek devamını yaratıcı bir şekilde değiştirmelerini isteyebilir. Evdeki farklı oyuncaklardan yeni bir oyun kurmaları aileler tarafından desteklenebilir. İstenirse her etkinliğin içerisine yaratıcı dokunuşlar eklenebilir.” demiştir.

Öğretmen 4 “Doğa keşifleri, kalem ve çatal -kaşık ile dikkat oyunları, eksik bulma oyunları, hikaye okuma, oyun oynama yapılabilir.” demiştir.

Öğretmen 5 “Yaş seviyesine uygun akıl zeka oyunu oynanabilir. Atlas, eğlenceli oyun kitapları incelenebilir. Gezi yapılabilir. Ortak ürün oluşturabilecekleri oyunlar oynanabilir.” demiştir.

Öğretmen 6 “Aileleri ile birlikte minik gezintiler ve bu gezi sırasında gözlemlmelerini-fark etmelerini istediğim noktaları vurguladığım detaylı etkinlik planları hazırlıyorum. Ev içerisinde basit sorumluluklar vermek, günlük bir problem durumundan bahsetmek yeterli olur.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 7 konu ile ilgili olarak “Ev işlerinde sorumluluk verilmeli. Çocuğun sorular sormasına fırsat verilmeli. Onu dinlemeli. Birlikte doğa gezilerine çıkılmalı.” şeklinde ifade etmiştir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 8 “Öncelikle aileler yaratıcı düşünmeyi geliştirecek iletişim konusunda ve bunun önemi konusunda bilgilendirilme akabinde aile ile yapılan bir sohbet bir araştırma bir gezi gözlem her biri bu amaçla kullanılabilir” demiştir.

Öğretmen 10 “Bu etkinliklerin sınırı yok her tehlikesiz materyal etkinlik olabilir. Yapılandırmadan, çocuğa keşfedeceği ortamlar hazırlamak. Beraber hazırlanacak yoğurma maddeleri. Etkileşimli kitap okuma. Neden-sonuç ilişkisi kurabileceği deneyler (evdeki malzemelerle)” demiştir.

Öğretmen 11 “Çocuk merkezli çalışmalar yapmak gerekir. Bu demek değildir ki her şeye çocuk karar verecek. Öncelikle ne yapıyorsa yapsın çocukla etkili iletişim kuracak göz teması kuracak ve önemseyecek. Her şeyi hazır vermek yerine farklı problem durumları yaratmalı. Çözüm yolları bulma deneme yanılma beyin fırtınası yapmalıdır.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 12 “Evde günlük hayat becerilerine önem verilmelidir. Çocuğa evde ufak tefek işler yaptırılmalıdır. Aile ile birlikte sohbet edilmeli çocuğa evdeki her türlü artık

malzemelerden etkinlik, şeklinde yorumlar yapılmamalı. Evde aile ile yapılacak sanat ve drama etkinlikleri yaratıcı düşüncelerin gelişmesine katkı sağlayabilir.” şeklinde ifade etmiştir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen 13 “Öncelikle ailelere çocuklarının gelişim dönemlerini öğretmemiz gerek çünkü aileler çocuklarının hangi yaşta nasıl bir gelişim gösterdiğini bulunduğu dönemde neler öğreneceklerini bilmedikleri için çocuğa bir katkıda bulunamıyorlar. Çocuk için ailesi ile yaptığı bütün etkinlikler onun yaratıcılığına katkısı bulunmaktadır. Örneğin evde hep birlikte mutfakta yemek hazırlamak gibi çocuğa yemeğin süslemesini vermek bile çocuğun yaratıcı düşünmesine katkısı olacaktır.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 14 “Bence aileyle yapılabilecek birçok etkinlik bulunmakta. Öncelikle çocuğa uygun bir oyun ortamı oluşturulmalı, oyuncalar problem çözme ve yapılandırmaya yönelik seçilmeli ki yaratıcı düşünmesi bu sayede gelişsin. Evde bir diğer şey ise sanat etkinliği çocuğa bugün bir şey tasarlayalım gibi sorular ile çocuğa düşündürücü sorular sorulup sanat etkinliği yapılabilir. Ve geri dönüşüm malzemeleriyle farklı fikirler üretebilir. Müzik etkinlikleri de Çocuğun erken yaşta müziğe yanıt vermesi, onu yaratıcılığa yönlendirmede önemli bir etkidir. Aileyle birlikte ritimli oyunlar oynanabilir. Hayali Öykü Oluşturma ile çocuklar kendilerine öykü okunmasından hoşlandıkları gibi kendileri de öykü oluşturmaktan hoşlanırlar.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 15 “Ebeveynlerin öncelikle teknolojik ürünlere (tablet, telefon, televizyon) kısıtlama getirmeleri gerekmektedir. Çocuklara karşı aşırı tutucu davranışlardan kaçınılmalı. Alışılmamış sorulara saygılı davranılmalıdır. Problem çözme becerileri desteklenmeli çocukların risk alması sağlanmalıdır. Zengin uyarıcılar ile kendini çeşitli yollarla ifade etmesi desteklenmelidir. Bulundukları ortamda kütüphane, müze gibi geziler düzenlenmelidir.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 16 “Doğa etkinlikleri (deniz kabuğu, taş, yaprak, dal, kamp vb.) Geri dönüşüm etkinlikleri (çoraplar kuklalar, atıklardan yapılan eğitici oyuncaklar ya da oyunlar vb.) Ayrıca farklı kuşakların birbiri ile etkileşimi, birlikte oynanan oyunlar hatta birlikte yapılan yiyecek ve hazırlıklar vb farklı düşünme, bakışıcısı geliştirme, problem çözme, algoritma mantığını anlama vb becerileri geliştirmesine katkı sağlayan etkinliklere önem verilmelidir.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 17 “*Ailelere kesinlikle boyama yapmamaları gerektiğini vurgulayarak. Bol bol kitap okumaları oradaki hikaye karakterlerini resmedebileceklerini, drama vb etkinlikler yapabileceklerini söyleyebiliriz. Çocuklarla bol bol konuşarak iletişim kurmaları gerektiği söylenebilir.*” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 18 “*Yaratıcı Oyun etkinlikleri, Yaratıcı drama, Stem etkinlikleri.*” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 19 “*Hikaye okumalarına, yapılandırılmamış oyuncaklara önem verilmelidir.*” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 20 “*Çocukların evde de serbest resim yapmalarına, Mutfakta yardım etmesine, İsteddiği spor dalında çalışmalar yapmasına izin verilmeli.*” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 21 “*Aileler çocuklarını evde gerçekleşen tüm etkinliklere çocuğu tehlikeye sokamayacak şekilde dahil etmelidirler. Mesela ev alışverişi listesi hazırlama, akşam yemeğinde ne yapılacağına dair fikir alma, çocuğu zorlamayacak şekilde yapılan yemeklere yardımcı olmasını destekleme, ev temizliğinde ufak destekler vermesini sağlama gibi çocuğun yaşadığı evde bir birey olduğunun ve söz sahibi olduğunun farkına varmasını sağlamanın yaratıcılıklarını destekleyeceğini düşünüyorum. Ayrıca çocukları parka götürmek, onlarla deneyler yapmak, kumdan kaleler yapmak, legolarla değişik şekiller oluşturmak, sulu boya çalışmaları yapmak da evde yapılacak etkinlikler içerisinde sayılabilir.*” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 22 “*Çocukların yaratıcılığını geliştirmek için ne çok pahalı oyuncaklara ne de çok pahalı kurslara gerek olmadığını düşünüyorum. En kolayı yaş ve gelişim seviyelerine uygun hikaye kitapları okuyabilirler. Yönlendirme yapmadan açık uçlu sorularla hem dil gelişimine hem de yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlayabilirler. Hafta sonu ailecek yapacakları bir gezi de topladıkları doğada buldukları malzemelerle bir tablo yapabilirler. Evdeki tencereleri kullanarak hadi gel önce bunlarla kendi müziğimizi yapalım sonra yemek yapalım diyerek tencere ve kaşıklarla kendi şarkılarını yazabilirler. Haydi birlikte yatağını toplayalım ama bak bu çarşaf bugün seninle oyun oynamak istiyor ben casper hayalet olup şimdi seni yakalayacağım diyerek hem günlük yaşam becerileri kazandırabilir hem de işi oyunlaştırarak aslında pek çok alanda çocuklarına destek olabilirler. Çocuklara oyun yoluyla düzeni disiplini sorumluluk almayı doğru iletişim kurmayı hayal kurmayı kazandırabiliriz. Bunun için günlerce etkinlik hazırlamaya, tonlarca paraya ihtiyaçları yok. Çocuklar her an yeni şeyler öğrenmeye açık ve daima hevesli ve ilgililer yeter ki anne baba olarak bilinçli*

olalım. Okul öncesi dönemin önemini bilelim. Çocuklarımızı eleştirmek yerine onlardan yakınmak yerine önce kendi davranışlarımızla konuşmalarımızla onlara örnek olalım. İşte o zaman bütün olumsuzluklar yerini güzelliklere bırakacaktır. Çocuklarımızın yaratıcılığını evde de geliştirmek istiyorsak öncelikle doğru iletişim kanalını bulmalıyız. Çocuklarımızla iletişimimizi güçlendirmeliyiz. Bunu da ancak ilgiyle ve anlayışla başarabiliriz. Çocuklarımızı tableten bilgisayardan uzak tutmayı da başarabilmeliyiz tabii ki. Günümüzün en önemli problemi. Maalesef, bizler çocuklarımızı tableten bilgisayardan uzaklaştırmayı başarabildiğimiz ölçüde yaratıcılıklarını geliştirebiliriz. Tabi bu konu çok uzun ve başka bir başlık altında değerlendirilir.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 23 “Aileler evde çocukların birer birey olduklarını kabullenip, çocuklarının ilgi ve yeteneklerine göre kabaca hazırlanmış bir program dahilinde hedefler belirleyerek basitten zora, bilinenden bilinmeyene doğru adımlar takip ederek okuldaki programı pekiştirir nitelikte öğretmenlerle iş birliği yaparak zengin içeriklerle uygulamalara fırsat veren yaşamla ilişkilendirilmiş etkinlikler yapabilirler.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 24 “Özellikle mutfakta esnek davranmalı, her türlü ev işi etkinliklerinde çocuğu dahil etmek.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 25 “Kum, su, oyun hamuru, kil, çamur mutfaklarında oynama fırsatları verilirse, duysal deneyimler yaşatır ve merak uyandırır. Ayrıca çocukların dokuları keşfetmeleri, ince motor becerileri geliştirmeleri, el- göz koordinasyonu geliştirmeleri.” şeklinde ifade etmiştir.

Bu tema kapsamında OBADER (2013)' de; “Çocuğun eğitimi, kurum ve aile arasında paylaşılan bir sorumluluktur. Anne babalar çocuğun eğitime ne kadar erken katılırlarsa çocuğun kazanımları da o oranda artacaktır. Anne babaların eğitime katılımı, kurum ve ev arasındaki devamlılığı da sağlayarak kazanılan bilgi ve becerilerin pekiştirilmesinde ve eğitimde sürekliliğin sağlanması sonucunda başarının artmasında etkilidir.” şeklinde yer alan ifade de çocukların aile bireyleriyle etkinlikler yapmalarının önemine yer verilmiştir. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri arasında; çocukların evde aileleri ile yapabilecekleri etkinliklere önem verilmelidir, şeklinde ifade yer almaktadır. OBADER (2013)' de yer alan bu ifade, okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini desteklemektedir.

Ömeroğlu ve Turla (2001); “Aile ile birlikte yürütülen yaratıcı okulöncesi eğitim programı; çocuğun daha yaratıcı, ileriye görebilen, yeni ürünler yaratabilen ve çevresini kendi

amaçları için yönlendirebilen özerk bir birey olarak yetişmesine katkı sağlayacaktır.” şeklinde belirtmişlerdir. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri arasında; çocukların evde aileleri ile yapabilecekleri etkinliklere önem verilmelidir, şeklinde ifade yer almaktadır. Ömeroğlu ve Turla (2001)' da yer alan bu ifade, okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini desteklemektedir.

OBADER (2013)' de “Evdeki mukavva kutular, plastik şişeler, boş makaralar, şampuan kutuları, deterjan kutuları, kumaş parçaları, düğmeler, boncuklar, renkli ipler, fındık ceviz kabukları, renkli gazete dergi sayfaları ve bunun gibi artık materyaller evde toplanabilir. Bu materyallerden oyuncaklar yapılabilir. Evde bulunan çeşitli nesneler çocukların hayal gücü ile farklı şekillere girebilir. (Örneğin; tencere kapağını direksiyon, bir oklavayı at, büyük boş bir kutuyu roket, bir çorabı kukla vb. olarak düşünebilir ve oynayabilirler.)” şeklinde ifade yer almaktadır. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri arasında; sanat etkinliklerine yer vermek ve standart etkinliklerin dışına çıkmak, farklı materyallerle çocukların özgün ürünler üretmelerini sağlamak, yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış etkinliklere yer vermek, şeklinde ifade yer almaktadır. OBADER (2013)' de yer alan bu ifade, okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini desteklemektedir.

Ömeroğlu ve Turla (2001)' ya göre; “Aile dışardan satın aldığı oyuncakları ya da diğer materyalleri çocuğa sunmanın yanı sıra evdeki ve çevresindeki malzemeleri de kullanarak yeni ürünler yaratmaya çocuğunu teşvik etmelidir. Bunun için evde artık olarak nitelendirilecek plastik kutular ve şişeler, kapaklar, tuvalet kağıdı ruloları, renkli dergi sayfaları, artık kumaş ve yün parçaları, eski giysiler, kuruyemiş kabukları, büyük boy boncuklar, düğmeler vb. gibi malzemeler içindeki atıklar temizlenerek sağlıklı oyun malzemeleri hâlinde çocuğa sunulmalıdır.” şeklinde yer almakta olup çocuğa yapılandırılmamış etkinlikler vermenin önemine dikkat çekmektedir. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri arasında; sanat etkinliklerine yer vermek ve standart etkinliklerin dışına çıkmak, farklı materyallerle çocukların özgün ürünler üretmelerini sağlamak, yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış etkinliklere yer vermek, şeklinde ifade yer almaktadır. Ömeroğlu ve Turla (2001)' nın çalışmasında yer alan bu ifade, okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini desteklemektedir.

OBADER (2013)' de “Çocukla kurulan etkili iletişim, onun kendine güveni ve çevresine saygısının gelişimi için en önemli kaynaklardan biridir. Etkin dinleme

kullanıldığında çocuk iç dünyasını ve duygularını serbestçe ifade edebilecek, kendisinin değerli olduğunu hissedecektir Etkin dinleme, çocuğun sorunları üzerinde yoğunlaşmasına ve kendisinin çözümlemesine imkân sağlar. Çocuğun duyguları, ebeveynden çok farklı olsa da sabırla dinlemeli ve çocuk yargılamamalıdır. Anne ve babası tarafından dinlenildiğini gören çocuk, kendisine değer verildiğini, onaylandığını ve sevildiğini düşünür. Çocuk, duygularını ifade etme olanağı bulduğundan anlaşıldığını hisseder. Böyle bir durumda da benlik saygısı ve öz güveni artar.” şeklinde yer almaktadır. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri arasında; çocuklara açık uçlu sorular sorarak çocuğun kendi ifade etmesini sağlamak, Türkçe etkinliklerinde çocukların duygu ve düşüncelerini özgün bir şekilde ifade edebilmesini sağlamak, şeklinde ifade yer almaktadır. OBADER (2013)' de yer alan bu ifade, okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini desteklemektedir.

Tema 4. 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın Çocukların Yaratıcılıklarına ve Yaratıcı Düşüncelerinin Gelişimine Etkisi/Katkısı

Okul öncesi öğretmenlerin, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın çocukların yaratıcılıklarına ve yaratıcı düşüncelerinin gelişimine etkisi/katkısı nasıl olduğuna yönelik bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden, konu ile ilgili olarak öğretmen 1 “Çocuk merkezli olan program, çocuğun oyun yoluyla, keşfederek öğrenmesini ve yaratıcılığını geliştirilmesini ön plana almaktadır. Yaratıcılık ve yaratıcı düşünce için kazanım ve göstergelerin sabit olmasının engel olduğunu ve kazanım ve göstergelerin yetersiz olduğunu düşünmekteyim.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 2 “Çocuk odaklıdır. Çocuklar deneyerek, yaşayarak ezbere dayalı öğrenme yerine çocuklarda anlamlı bir öğrenme gerçekleştirir. Bu sayede yaratıcılık hep aktiftir. Programın esnek olması ortaya çıkabilecek günlük ve anlık değişimlere göre eğitim sürecinde gerekli düzenlemeler yapabilmesine fırsat vermektedir. Bireysellik ön planda olduğu için ihtiyaçlarına uygun bir şekilde bireysel farklılıkları göz önüne alarak program oluşturulur. Bu sayede her çocuğun farklı yönleri, yaratıcılıkları, ilgi ve ihtiyaçları çocukların her birini biricik kılar.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 3 “Eski etkinlik kalıpları giderek yerine yaratıcı, yaparak yaşayarak öğrenme modeline doğru gelişme yönünde adımlar atılmıştır. Teknolojinin de gelişmesiyle daha güncel içerikler yaratıcı çalışmalar geliştirilerek verimli bir döneme geçildiğini düşünüyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 4 “Çocuklara daha yaratıcı, hayal güçlerinin gelişmesine katkı sağlamıştır.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 5 “Yaratıcılığı destekleyici yönde olumlu etkisi olduğunu düşünüyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 6 “Program temelde yaratıcılığı destekleyen ve güçlendirmeyi amaçlayan bir yapıya sahip. Ancak uygulama kısmındaki yetersizlikler (fiziksel yetersizlikler, öğretmenlerin tutumu, okul idaresi ve ailelerin tutumları vb.) amaca ulaşılmasını engelliyor, zorlaştırıyor.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 8 “2013 programının yeterli düzeyde uygulandığını düşünmemekle birlikte eskiye nazaran esnek olduğu için daha etkili olduğunu düşünüyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 9 “Eğitim programının esnek olması ve günlük akışa oyun hareket zamanın eklenmesi merkezlerin daha düzenli ve aktif bir şekilde sınıflara yerleştirilmesi çocukların yaratıcılıklarını daha çok destekler niteliğe gelmiştir.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 10 “2013 de Okul öncesi Eğitim Programında bir düzenlemeye gidildi. Buna göre çocukların yaratıcılıklarını geliştirecek öğrenme merkezleri çeşitlendirildi ve güncellendi.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 12 “36-72 aylık olarak ayrıldığı için ve gelişimsel farklılık göz ardı edilmediği için çocuk için yararlı olmuştur. Çocuğun yaşına uygun etkinlikler yapıldığı için çocuk etkinlikten keyif alır ve yaratıcılığı desteklenir.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 13 “2013 eğitim programı ile birlikte geleneksel eğitim yerine çağdaş eğitim geldiği için artık öğretmen eğitimin merkezinde değil çocuk merkezde olduğu için eğitim esnek bir durumda artık öğrenciler öğretmenin öğrettiklerini sadece deftere yazmak ya da dinlemekten başka şeylerde yapmaya başladı öğrenci, aktif öğrenci konumuna geçti artık öğretmen rol model oldu çocuk kendi keşfederek öğrenmeye başladığı bir program olduğu için çocuk kendini daha iyi açıklamaya, fikirlerini çekinmeden paylaşmaya, dünyayı keşfetmeye başladığı için yaratıcı şeylerde düşünmeye hayal etmeye başladılar.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 14 “Günümüzde uygulanmakta olan 2013 okul öncesi eğitim programının hedefi okul öncesi dönem çocuklarının tüm gelişim alanlarını bütüncül bir şekilde destekleyerek sağlıklı bireyler olmalarını ve zengin öğrenme deneyimleri sunarak ilkökula hazır olmalarını sağlamaktır. Program çocuk merkezli bir program olup çocuğun oyun

yoluyla öğrenmesine ve yaratıcılığın ön planda tutulmasına vurgu yapmaktadır.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 16 “*Program, keşfederek öğrenmede çocuğun öğrenme sürecine etkin katılımını sağlamış ve sorular sormasını, araştırmasını, keşfetmesini ve oynayarak öğrenmesini teşvik etmiştir. Çocukların öğrenme gereksinimleri ve öğrenme stillerine uygun ortamlarda kendilerini farklı yollarla ve özgün bir biçimde ifade etmeleri için gerekli olan fırsatların yaratılmasını sağlamıştır. Bu amaçla programda yaratıcılık, ayrı bir alan olarak ele alınmamıştır fakat kazanım ve göstergelerde vurgulanmıştır.*” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 17 “*Daha etkili bir plan ve yol gösterici olmuştur.*” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 18 “*Her alanda etkisi var. Ama mutlaka müfredata eklenecek farklı bakış açıları gereklidir.*” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 23 “*2013 Okul Öncesi Programı çocukların yaratıcılıklarına ve yaratıcı düşüncelerinin gelişimine katkısı çok büyüktür. Esnek bir program olduğu için öğretmenlerin öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine, çevrenin kültürel özelliklerine sınıf iklimine göre ve öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerine göre planlamasına fırsat vermektedir.*” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 24 “*Okul öncesi eğitim programı esnek ve çocuk merkezli bir programdır. Çocuklarda yaratıcılığın gelişmesine katkı sağlar.*” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen 25 “*Çocukların hayal güçlerini, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışlarını geliştirmektedir.*” şeklinde ifade etmiştir.

Bu tema kapsamında Dikici (2001)’ ye göre; “Çocuğun yapısı, değerleri ve özelliklerine uygun bir eğitim, onun doğuştan getirdiği yetenekleri köreltmekten ya da tamamen yok etmekten kurtaracaktır. Programlar bireyin yaratıcılığını ortaya çıkaracak ve geliştirecek tarzda olmalıdır. Müfredat ve içerik de bu yönde doldurulmalıdır.” şeklinde ifade yer almaktadır.

Dikici (2001); “Eğitim sistemimizde, programlarda yaratıcılığın geliştirilmesine yönelik ifadeler yer almasına karşılık, öğretmen merkezli bir sistemin var olması yaratıcılığın gelişmesine bir engeldir.” şeklinde vurgu yapmıştır.

4.2. Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adaylarına İlişkin Bulgular

Tema 1. Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşüncenin Önemi

Birinci tema olan “Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşüncenin Önemi” başlıklı temaya ait öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda elde edilen alt temalar; *çocukların farklı bakış açısı geliştirmesini sağlar, çocuğun kendisini keşfetmesini ve tanımasını sağlar, çocuğun problem çözme becerilerini geliştirir, çocuğun yaşamını etkiler, çocuğun hayal gücünü geliştirir, çocuğun gelişim alanlarına katkı sağlar, 0-6 yaş döneminde yaratıcılık yaratıcı düşünce çok önemlidir, yaratıcılık çocuğun öğrenmesine katkı sağlar, çocukları anlamamıza yardımcı olur, çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade etmesini sağlar,* şeklinde tablo 4. 4.' te sırayla sunulmuştur.

Tablo 4. 4. *Okul öncesi öğretmen adaylarının okul öncesi eğitimde çocukların yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemine yönelik görüşlerin dağılımı*

Tema 1: Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşüncenin Önemi	f	%
Alt Temalar		
Çocuğun farklı bakış açısı geliştirmesini sağlar.	4	16
Çocuğun kendisini keşfetmesini ve tanımasını sağlar.	3	12
Çocuğun problem çözme becerilerini geliştirir.	7	28
Çocuğun yaşamını etkiler.	4	16
Çocuğun hayal gücünü geliştirir.	4	16
Çocuğun gelişim alanlarına katkı sağlar.	3	12
0-6 yaş döneminde yaratıcılık yaratıcı düşünce çok önemlidir.	9	36
Yaratıcılık çocuğun öğrenmesine katkı sağlar.	2	8
Çocuğu anlamamıza yardımcı olur.	2	8
Çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade etmesini sağlar.	3	12

Tablo 4. 4. incelendiğinde, görüşleri alınan okul öncesi öğretmen adaylarının, okul öncesi eğitimde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemine yönelik görüşleri arasından en çok; *çocuğun farklı bakış açısı geliştirmesini sağlar, çocuğun problem çözme becerilerini geliştirir, çocuğun yaşamını etkiler, çocuğun hayal gücünü geliştirir, 0-6 yaş döneminde yaratıcılık yaratıcı düşünce çok önemlidir,* şeklinde kategorilere değindikleri söylenebilir.

Tablo 4. 4. incelendiğinde, görüşleri alınan okul öncesi öğretmen adaylarının, okul öncesi eğitimde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemine yönelik görüşleri arasından en az; *çocuğun kendisini keşfetmesini ve tanımasını sağlar, çocuğun gelişim alanlarına katkı sağlar,*

yaratıcılık çocuğun öğrenmesine katkı sağlar, çocuğu anlamamıza yardımcı olur, çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade etmesini sağlar, şeklinde kategorilere değindikleri söylenebilir.

Birinci Temaya İlişkin Alt Temalar

- **Çocuğun farklı bakış açısı geliştirmesini sağlar**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 1, öğretmen adayı 4, öğretmen adayı 18 ve öğretmen adayı 23 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemini çocuğun farklı bakış açısı geliştirmesini sağlar şeklinde belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 1 konu ile ilgili olarak *“Bu dönemde çocukta gerçekleşecek şemalar çocuğun gelecekte daha yaratıcı olmasına katkı sağlar.”* şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 4 *“Bu dönemde yaratıcılıklarını keşfedip geliştirebilmeleri ne sağlayabilirsek ileride yaşayabileceği durumlara daha pratik çözümler üretebilir daha farklı içerikler ortaya çıkabilir.”* demiştir. Öğretmen adayı 18 *“Çocukların yaratıcılıklarını destekleme, geliştirme ve ortaya çıkarma açısından çok önemlidir. Her çocuğun fikirlerini özgürce farklı yollarla ifade etmesine olanak sağlar.”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 23 *“Zihnin farklı boyutlarını hedef kitlesine göre esneklik kazanmasını sağlar, yaratıcı düşünme.”* demiştir.

- **Çocuğun kendisini keşfetmesini ve tanımasını sağlar**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 2, öğretmen adayı 9 ve öğretmen adayı 15 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemini çocuğun kendisini keşfetmesini ve tanımasını sağlar şeklinde belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 2 konu ile ilgili olarak *“Yaratıcı düşünce sayesinde çocuk kendini keşfeder, kendini tanımaya başlar.”* şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 9 *“Kendisini tanıyıp farklı düşünerek kendisini keşfedebilir.”* demiştir. Öğretmen adayı 15 *“Okul öncesi çocuğun özgür düşünceleri desteklenmek yerine ket vurulursa ve engellenmeye çalışılırsa bu durum çocuğun kendini bulmasının zorlaştıracaktır. Çocuğun sorunsuz şekilde kendi kişiliğini oluşturabilmesi için yaratmasına, özgün olmasına okul öncesinde daha fazla önem verilmelidir.”* şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocuğun, problem çözme becerilerini geliştirir**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 2, öğretmen adayı 3, öğretmen adayı 4, öğretmen adayı 5, öğretmen adayı 6 öğretmen adayı 13 ve öğretmen adayı 17 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemini çocuğun problem çözme becerilerini geliştirir, şeklinde belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 2 “*Sosyal hayatında karşılaşacağı problemlerin üstesinden gelebilmek için yaratıcı düşünce biçiminin geliştirilmesi gerekir.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 3 “*Herhangi bir sorun karşısında, yaratıcı düşünerek bir çözüm bulmaktadır.*” şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 4 “*İleride yaşayabileceği durumlara daha pratik çözüm üretir.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 5 “*İleride karşılaşacağı problemlere çözüm bulmasına önemli katkı sağlar.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 6 “*Birey bir problemle karşılaştığında yaratıcılığını kullanarak, çözüm önerisi sunar.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 13 “*Sorulara çözüm bulmak için önemlidir.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 17 “*Çocukların yaşamları boyunca karşılaşılabilecekleri sorunlara farklı ve özgün çözüm yolları bulabilmeleri açısından önemlidir.*” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocuğun yaşamını etkiler**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 1, öğretmen adayı 2, öğretmen adayı 11 ve öğretmen adayı 12 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemini çocuğun yaşamını etkiler, şeklinde belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 1 konu ile ilgili olarak “*Çocukların gelecekte yaratıcı düşünme bilmeleri için bu dönemde doğru bir şekilde desteklenmeleri ve yönlendirmeleri gerekmektedir. Bu dönemde çocukta gerçekleşecek şemalar çocuğun gelecekte daha yaratıcı olmasına katkı sağlar.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 2 konu ile ilgili olarak “*Bireyin sosyal, kültürel yaşamını etkilemektedir. Yaşamını kolaylaştırmaktadır.*” şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 11 “*Çocuğun bilişsel, sosyal duyuşsal, psikomotor gelişimi açısından yararlıdır. İlerideki yaşamında destekleyecektir.*” demiştir. Öğretmen adayı 12 “*Bu dönemde yapılacak olan faaliyetler ileriki yıllarda çocuğun yaratıcılık düzeyini etkiler.*” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocuğun hayal gücünü geliştirir**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 5, öğretmen adayı 8, öğretmen adayı 9 ve öğretmen adayı 25 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemini çocuğun hayal gücünü geliştirir, şeklinde belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 5 konu ile ilgili olarak “*Okul öncesi dönem bir bireyin hayatındaki en önemli dönemdir. Bu dönemde yaratıcılık çocuğun hayal gücünü ve ufkunu geliştirir.*” şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 8 “*3-6 yaş arası çocuklarda sınırsız bir hayal dünyası olduğu için yaratıcılık önemlidir ve hayal dünyasını geliştirir. Her*

çocuk özeldir ve her çocuğun farklı bir yaratıcılığı ve hayal dünyası vardır.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 9 “0-6 yaş arasında sınırsız bir hayal dünyası olduğu için önemlidir.” demiştir. Öğretmen adayı 25 “Yaratıcılık çocukların hayal güçlerini ve fikirlerini geliştirir. Hayal gücü ve fikirleri gelişmiş çocuklar da hem çevreye hem de kendine büyük yarar sağlar” demiştir.

- **Çocuğun gelişim alanlarına katkı sağlar**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 7, öğretmen adayı 11 ve öğretmen adayı 14 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemini çocuğun gelişim alanlarına katkı sağlar, şeklinde belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 7 konu ile ilgili olarak “Çocuklara sağlanacak kaynak ve eğitimin onların yaratıcılıklarına ket vurmuyacak daha çok onların düşünmelerini, yaratıcı etkinlikler sayesinde beyin gelişimini olumlu yönde etkileyebilmek için çok önemlidir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 11 konu ile ilgili olarak “Çocuğun bilişsel, sosyal, duyuşsal, psikomotor gelişimi açısından yararlıdır. İleriki yaşamında destekleyecektir.” şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 14 “Çocuğun alacağı eğitimi etkinlikleri yaratıcılıkla harmanlamak onun zihinsel gelişimini olumlu etkiler.” demiştir.

- **0-6 yaş döneminde yaratıcılık yaratıcı düşünce çok önemlidir**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 4, öğretmen adayı 5, öğretmen adaylarından 7, öğretmen adayı 8, öğretmen adayı 9, öğretmen adaylarından 12, öğretmen adayı 14, öğretmen adayı 18 ve öğretmen adayı 22 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemini 0-6 yaş döneminde yaratıcılık yaratıcı düşünce çok önemlidir, şeklinde belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 4 konu ile ilgili olarak “Okul öncesi dönem çocuklarının zekaları en yaratıcı kullanabileceği bir dönemdir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 5 konu ile ilgili olarak “Okul öncesi dönem bir bireyin hayatındaki en önemli dönemdir ve bu dönemde çocuğun hayal gücü ve yaratıcılık ufku çok geniştir.” şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 7 “Yaratıcılık 0-6 yaş dönemi için neredeyse en hızlı olduğu dönem diyebiliriz.” demiştir. Öğretmen adayı 8 konu ile ilgili olarak “3-6 yaş arası çocuklarda sınırsız bir hayal dünyası olduğu için yaratıcılık önemlidir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 9 konu ile ilgili olarak “0- 6 yaş arasında sınırsız bir hayal dünyası olduğu için önemlidir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 12 konu ile ilgili olarak “Okul öncesi dönem çocuklarının zekaları en yaratıcı kullanabileceği bir dönemdir.” şeklinde ifade

etmiştir. Öğretmen adayı 14 konu ile ilgili olarak “*Yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin gelişiminde 4-6 yaş arası önemli bir dönemdir.*” şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 18 “*Çocukların yaratıcılıklarını destekleme geliştirme ve ortaya çıkarma açısından çok önemlidir.*” demiştir. Öğretmen adayı 22 konu ile ilgili olarak “*Okul öncesi eğitim çocukların eğitime başladığı ve kişiliklerinin şekillenmeye başladığı ilk yer olduğu için çocukların sonraki yaşamlarında yaratıcı insanlar olmasına katkıda bulunur bu yüzden önemlidir.*” şeklinde ifade etmiştir.

- **Yaratıcılık çocuğun öğrenmesine katkı sağlar**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 10 ve öğretmen adayı 24 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemini yaratıcılık çocuğun öğrenmesine katkı sağlar, şeklinde belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 10 konu ile ilgili olarak “*Çocukların daha farklı, daha geniş çaplı öğrenmeleri öğrenmelerinin kalıcılığı ve çeşitliliği, dikkat çekiciliği için önemlidir.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 24 konu ile ilgili olarak “*Yaratıcılık öğrenmenin üzerinde oldukça etkilidir. Yaratıcılık duygusu gelişmeyen bir çocuğun aslında merak duygusu da gelişmemiş demektir. Öğrenmenin başında ise merak etmek gelir. Bu anlamda okul öncesi eğitimde yaratıcılık oldukça önemlidir.*” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocuğu anlamamıza yardımcı olur**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 13 ve öğretmen adayı 16 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemini yaratıcılık çocuğu anlamamıza yardımcı olur, şeklinde belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 13 konu ile ilgili olarak “*Çocukları anlamak için önemlidir.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 16 konu ile ilgili olarak “*Çocuğun iç dünyasını ilgi ve ihtiyaçlarını yeteneklerini anlamak için önemlidir.*” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade etmesini sağlar**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 16, öğretmen adayı 18, öğretmen adayı 19 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin önemini çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade etmesini sağlar, şeklinde belirtmişlerdir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 16 “*Kendi yaratıcı dünyasını kullandığında ifade etme gücü gelişir.*” demiştir. Öğretmen adayı 18 “*Her çocuğun fikirlerini özgürce, farklı yollarla ifade etmesine olanak sağlar.*” demiştir. Öğretmen adayı 19 “*Çocuğun düşüncelerini daha iyi ifade edebilmesini sağlar.*” şeklinde ifade etmiştir.

Bu temayla ilgili MEB'in 2019-2023 Stratejik Planı'nın amaç ve hedeflerine ilişkin genel görünümü içerisinde yer alan üçüncü amaçta; “Okul öncesi eğitim ve temel eğitimde öğrencilerimizin bilişsel, duygusal ve fiziksel olarak çok boyutlu gelişimleri sağlanacaktır.” maddesi dikkat çekmektedir. Bu madde kapsamında hedef 2 de “Öğrencilerimizin bilişsel, duygusal ve fiziksel olarak çok boyutlu gelişimini önemseyen, bilimsel düşünme, tutum ve değerleri içselleştirebilecekleri bir temel eğitim yapısına geçilerek okullaşma oranı artırılabacaktır.” ve hedef 3’ te “Temel eğitimde okulların niteliğini artıracak yenilikçi uygulamalara yer verilecektir.” şeklinde hedefle yer verilmiştir. Bu hedef kapsamında ihtiyaçlar içerisinde; “Okul bahçelerinin öğrencilerin çok yönlü gelişimini destekleyecek şekilde tasarlanması ve dersler ile ders dışı etkinliklerin kültürel kazanımlarla desteklenmesi” yer almaktadır. Bu hedef ve yer verilen ihtiyaç yaratıcılığın önemi ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri arasında da en çok; çocuğun farklı bakış açısı geliştirmesini sağlar, çocuğun problem çözme becerilerini geliştirir, çocuğun yaşamını etkiler, çocuğun hayal gücünü geliştirir, şeklinde ifadeler yer almıştır. MEB'in 2019-2023 Stratejik Planı'nda yer verilen bu amaç ve hedefler, okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerini desteklemektedir.

Dikici (2001); “Yaratıcılık insanların sürekli yararlandığı bir şeydir, günlük hayatımızın vazgeçilmez bir parçasıdır. Hayatın karmaşık sorunlarıyla başa çıkmak, toplumun yeni buluş ve icatlarla ilerlemesini sağlamak için yaratıcı bireylere ihtiyaç vardır.” şeklinde yaratıcılığın ve yaratıcı düşüncenin önemine vurgu yapmıştır. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri arasında da en çok çocuğun farklı bakış açısı geliştirmesini sağlar, çocuğun yaşamını etkiler, çocuğun problem çözme becerilerini geliştirmesini sağlar, şeklinde ifadeler yer almıştır. Dikici (2001)'nin bu çalışması, okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerini desteklemektedir.

Tema 2. Okul Öncesi Dönemde Çocukların Yaratıcılıklarını ve Yaratıcı Düşüncelerini Geliştirmek İçin Yapılması Gerekenler

İkinci tema olan “Okul Öncesi Dönemde Çocukların Yaratıcılıklarını ve Yaratıcı Düşüncelerini Geliştirmek İçin Yapılması Gerekenler” başlıklı temaya ait öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda elde edilen alt temalar; *çocukları özgür bırakmalıyız, çocuklara farklı materyaller ve ortamlar sunmalıyız, çocukların problemlerini kendilerinin çözmesini sağlamalıyız, çocukların kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini*

sağlamalıyız, çocuklara ıraksak sorular sorarak düşünmeyi teşvik edip hayal güçlerini geliştirmeliyiz, çocukların özgün kendilerinin yapabilecekleri farklı etkinlikler hazırlamalıyız, yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamalıyız, çocukları yargılamamalıyız, çocukların ilgi alanlarına göre etkinlikler planlamalıyız, bireysel farklılıklara yönelik etkinlikler hazırlamalıyız, şeklinde tablo 4. 5.' te sırayla sunulmuştur.

Tablo 4. 5. Okul öncesi öğretmen adaylarının okul öncesi dönemde çocukların yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmek için yapılması gerekenlere yönelik görüşlerin dağılımı

Tema 2: Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşüncenin Geliştirilmesi	f	%
Alt Temalar		
Çocukları özgür bırakmalıyız.	8	32
Çocuklara farklı materyaller ve ortamlar sunmalıyız.	7	28
Çocukların problemlerini kendilerinin çözmesini sağlamalıyız.	2	8
Çocukların kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini sağlamalıyız.	2	8
Çocuklara ıraksak sorular sorarak düşünmeyi teşvik edip hayal güçlerini geliştirmeliyiz.	3	12
Çocukların özgün kendilerinin yapabilecekleri farklı etkinlikler hazırlamalıyız.	8	32
Çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamalıyız.	4	16
Çocukları yargılamamalıyız.	3	12
Çocukların ilgi alanlarına göre etkinlikler planlamalıyız.	1	4
Bireysel farklılıklara yönelik etkinlikler hazırlamalıyız.	1	4

Tablo 4. 5. incelendiğinde, görüşleri alınan okul öncesi öğretmen adayları içerisinde okul öncesi eğitimde çocukların yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmek için yapılması gerekenlere yönelik okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri arasında en çok; çocukları özgür bırakmalıyız, çocuklara farklı materyaller ve ortamlar sunmalıyız, çocukların özgün kendilerinin yapabilecekleri farklı etkinlikler hazırlamalıyız, çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamalıyız, şeklinde kategorilere değindikleri söylenebilir.

Tablo 4. 5. incelendiğinde, görüşleri alınan okul öncesi öğretmen adayları içerisinde okul öncesi eğitimde çocukların yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmek için yapılması gerekenlere yönelik okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri arasında en az; çocukların problemlerini kendilerinin çözmesini sağlamalıyız, çocukların kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini sağlamalıyız, çocuklara ıraksak sorular sorarak düşünmeyi teşvik edip hayal güçlerini geliştirmeliyiz, çocukları yargılamamalıyız, çocukların ilgi

alanlarına göre etkinlikler planlamalıyız, bireysel farklılıklara yönelik etkinlikler hazırlamalıyız, şeklinde kategorilere değindikleri söylenebilir.

İkinci Temaya İlişkin Alt Temalar

- **Çocukları özgür bırakmalıyız**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 1, öğretmen adayı 4, öğretmen adayı 6, öğretmen adayı 10, öğretmen adayı 11, öğretmen adayı 17, öğretmen adayı 23 ve öğretmen adayı 24 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocukları özgür bırakmak gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 1 konu ile ilgili olarak *“Bu dönemde çocuğu serbest bırakmalı yönlendirmeliyiz.”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 4 konu ile ilgili olarak *“Sınıfta çocukların hayal güçlerini kullanabilecekleri etkinlikler tasarlanıp, uygulanabilir. Etkinliklerde çocuklara karışılmamalı ve tamamen kendileri bir şeyler yapıp tasarlayabilirler.”* şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 6 *“Okul öncesi dönemde çocuklarının yaratıcılıkları üst düzeydedir. Biz yetişkinler (çocukların yaratıcılığını engelleyen yetişkinler) çocuklara müdahale etmeyerek onların yaratıcılıklarını keşfetmesine yardımcı olabiliriz.”* demiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 10 *“Onlara serbestlik tanıyıp bunu yap şunu yap diyerek dayatma dayatmak yerine kendi hallerine bırakmalıyız”* demiştir. Öğretmen adayı 11 *“Müdahalede bulunmadan keşfetmeleri için fırsat vermeliyiz yaşayarak öğrenmelerini sağlamalıyız.”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 17 *“Sınıf içerisinde yönlendirme yapmadan çocuklar gözlemlenebilir.”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 23 *“Onların sağlıklı düşünme ortamı yaratacak mekanlarda bulundurmamız. Doğru uyarıcı vererek kendilerini özgür ve güvende bırakmalıyız. İfade etmelerine olanak sağlamamız fikirlerini.”* demiştir. Öğretmen adayı 24 *“Yaratıcılığı keşfetmeleri için onların merak duygusunu harekete geçirebiliriz. Ona merak ettiği bir konu hakkında özgürce kısıtlamadan davranması gerektiğini öğretebiliriz.”* şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocuklara farklı materyaller ve ortamlar sunmalıyız**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 1, öğretmen adayı 2, öğretmen adayı 3, öğretmen adayı 8, öğretmen adayı 21, öğretmen adayı 22 ve öğretmen adayı 23 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocuklara farklı materyaller ve ortamlar sunmak gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 1 konu ile ilgili olarak *“Çocuğu güdüleyecek farklı farklı uyaranlarla karşılaştırmalıyız.”* şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 2

“Çocuklara fırsatlar sunmalıyız.” demiştir. Öğretmen adayı 3 “Uyarıcı etkinlik alanları, materyaller ve uygun bir ortam hazırlanmalı.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 8 “Çocuklara farklı tür etkinlikleri farklı materyallerle yaptırmak gerekebilir. Anaokullarında öğrenme merkezleri bu konu ile doğru orantılıdır.” demiştir. Öğretmen adayı 21 “Uygun ortamlar hazırlayıp kendilerini ve yaratıcılıklarını keşfetmeleri sağlanmalıdır.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 22 “Çocuklara çeşitli materyaller sunarak sanat konusundaki oyunlar ve diğer etkinliklerle diğer alanlardaki yaratıcılıklarını keşfedebiliriz.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 23 “Onların sağlıklı düşünme ortamı yaratacak mekanlarda bulundurmamız doğru uyarıcı verecek kendilerini özgür ve güvende bırakmalıyız.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocukların problemlerini kendilerinin çözmesini sağlamalıyız**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 2 ve öğretmen adayı 17 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocukların problemlerini kendilerinin çözmesini sağlamak gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 2 konu ile ilgili olarak “Karşılarına çıkan sorunları, kendi başlarına çözmeleri için fırsat vermeliyiz.” şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 17 “Onları çeşitli durumlarla karşı karşıya bırakabilir ve davranışları gözlemlenebilir.” demiştir.

- **Çocukların kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini sağlamalıyız**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 2 ve öğretmen adayı 23 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocukların kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini sağlamak gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 2 konu ile ilgili olarak “Çocukları dinlemeliyiz.” şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 23 “İfade etmelerine olanak sağlamalıyız fikirlerini.” demiştir.

- **Çocuklara ıraksak sorular sorarak düşünmeyi teşvik edip hayal güçlerini geliştirmeliyiz**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 7, öğretmen adayı 19 ve öğretmen adayı 20 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocuklara ıraksak sorular sorarak düşünmeyi teşvik edip hayal güçlerini geliştirmek gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen aday1 7 konu ile ilgili olarak “Çocuklara ıraksak sorular sorarak onları düşünmeye yaratıcılıklarını geliştirecek, hayal güçlerini geliştirecek sorular sorulabilir.” şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen aday1 19 “Sınıfımızda etkinlikler yapılırken daha çok yaratıcılıklarına yönelik sorular sormak.” demiştir. Öğretmen aday1 20 “Öğrenme esnasında direk bilgiyi vermek yerine onları düşünmeye yönelik sorular.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocukların özgün kendilerinin yapabilecekleri farklı etkinlikler hazırlamalıyız**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen aday1 4, öğretmen aday1 5, öğretmen aday1 9, öğretmen aday1 12, öğretmen aday1 13, öğretmen aday1 14, öğretmen aday1 18 ve öğretmen aday1 19 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocukların özgün, kendilerinin yapabilecekleri farklı etkinlikler hazırlamak gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen aday1 4 konu ile ilgili olarak “Sınıfta çocukların hayal güçlerini kullanabilecekleri etkinlikler tasarlanıp uygulanabilir. Etkinliklerde çocuklara karışılmamalı ve tamamen kendileri bir şeyler yapıp tasarlayabilirler.” şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen aday1 5 “Onlara yaratıcı oyun etkinlikleri oluşturabiliriz bu etkinlikler sayesinde çocuk kendi yaratıcı yönlerini keşfedecek.” demiştir. Öğretmen aday1 9 “Farklı etkinlikler yaratılabilir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen aday1 12 “Çocukları kullanacakları malzemeler hakkında sınırlamalar konulmamalıdır Her çocuğun istediği malzemeyi kullanmasına fırsat tanınmalıdır.” demiştir. Öğretmen aday1 13 “Yapmak istediklerini dikkate almalıyız.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen aday1 14 “Ders sırasında yapılacak oyun etkinliklerinde çocuğa hayal gücünü kullanabilecek fırsatlar verirse onun yaratıcılığını keşfedebileceği alanı yaratmış oluruz.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen aday1 18 “Hikaye tamamlama gibi testi etkinlikleri kullanarak çocukların zihinlerindeki yansımalarına olanak sağlamalıyız.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen aday1 19 “Serbest oyun zamanında yapılandırılmış değil, kendilerinin yaptıkları oyuncaklarla oynamalarını sağlamak.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamalıyız**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen aday1 11, öğretmen aday1 20, öğretmen aday1 21 ve öğretmen aday1 25 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamak gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 11 konu ile ilgili olarak *“Yaşayarak öğrenmelerini sağlamalıyız.”* şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 20 *“Onları deneyimlemeye yönetmeliyiz.”* demiştir. Öğretmen adayı 21 *“Uygun ortamlar hazırlayıp kendilerini ve yaratıcılıklarını keşfetmeleri sağlanmalıdır.”* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 25 *“Ve en önemlisi yaparak yaşayarak öğrenme ortamı sağlamak, çocuklara lisedeymiş gibi ders anlatmak yerine uygulamasına fırsat vermek.”* şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocukları yargılamamalıyız**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 11, öğretmen adayı 12 ve öğretmen adayı 13 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocukları yargılamamak gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 11 konu ile ilgili olarak *“Farklı düşünceleri yargılamamalıyız.”* şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 12 *“Çocukları küçük düşürüp güvenlerini kırarak yorumlar yapılmamalıdır.”* demiştir. Öğretmen adayı 13 *“Çocukların düşüncelerine saygı duymalı, fikirlerini önemsemeli, yapmak istediklerini dikkate almalıyız.”* şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocukların ilgi alanlarına göre etkinlikler planlamalıyız**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 15 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocukların ilgi alanlarına yönelik etkinlikler planlamak gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 15 konu ile ilgili olarak *“Çocuğun ilgi alanlarını gözlemleyip, o alanlara yönelik çalışmalar ve oyunlar tasarlayarak istekli oldukları konularda yaratıcılıklarını derinleştirmelerine olanak tanınabilir.”* şeklinde ifade etmiştir.

- **Bireysel farklılıklara yönelik etkinlikler hazırlamalıyız**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 25 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocukların bireysel farklılıklarına yönelik etkinlikler planlamak gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 25 konu ile ilgili olarak *“Sürekli aynı etkinlikleri veya müfredatta olan planlar yerine onların bireysel farklılıklarına yönelik etkinlikler planlanmalıdır.”* şeklinde ifade etmiştir.

Dikici (2001); “Resim eğitimi birçok insanın yorumladığı gibi bireylerin güzel resim yapması yoluyla onu ileride ressam yapmayı amaçlamaz. Bu eğitim çocukların yaratıcılık gücünü geliştirmeyi, karşılaştıkları sorunları yepyeni bir biçimde çözümlemeyi öğrenmelerini

amaçlar. Sanat eğitimi ile bireylerin tasarlayabilme yeteneğinin geliştirilmesi, yaratıcı, kendine güveni olan, estetik beğeni düzeyi yüksek gençler yetiştirmek eğitimin amacı olmalı, bu amaca ulaşıldığı zaman aynı niteliklere sahip uygar bir toplum da yaratılmış olacaktır. Yaratıcı bireylerin yetiştirilmesinde en büyük yükü, belki de sanat eğitimi dersleri yüklenecektir. Resim iş dersleri sadece öğrencinin hayal gücünü geliştirmez, aynı zamanda onların yaratıcılıklarını da geliştirir. Öğrencilerin kendilerini rahatça ifade edebildikleri bir resim dersi ortamı oluşturulmalıdır. Gördüğünü aynen resmeden değil, düşündüğünü resmeden bir resim eğitimi anlayışı yerleştirilmelidir. Derslerde hayal gücünün kullanımına yönelik konular işlenmeli, öğrenciler hayal etmeye ve düşünmeye yönlendirilmelidir.” şeklinde yaratıcılığı ve yaratıcı düşünceyi geliştirmek için neler yapılması gerektiğine yönelik vurgu yapmıştır. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri arasında; çocuklara farklı materyaller ve ortamlar sunmalıyız, çocukların özgün kendilerinin yapabilecekleri farklı etkinlikler hazırlamalıyız, çocukların problemlerini kendilerinin çözmesini sağlamalıyız, çocukların kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini sağlamalıyız, şeklinde ifadeler yer almıştır. Dikici (2001)' nin bu çalışması, okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerini desteklemektedir.

Bu tema kapsamında Ömeroğlu ve Turla (2001); “Değişik dokularda ve renklerde kumaş toplar, dolgu bebekler, mobiller hazırlanmalı bebek büyüdükçe ona ait eşya ve oyuncaklarının bulunduğu tehlikelerden uzak oynamaya ve yaratmaya elverişli bir fiziksel çevre düzenlenmelidir. Seçilecek oyuncaklar onun duyularına hitap ederken, yaş ve gelişim düzeyine uygun olmalı, yapılandırılmış oyuncaklar yerine kendi kendine yapıp bozarak, takarak, üst üste koyarak oynayabileceği ve yeni ürünler yaratabileceği nitelikte olmalıdır.” şeklinde vurgu yapmışlardır. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri arasında da en çok; çocukları özgür bırakmalıyız, çocuklara farklı materyaller ve ortamlar sunmalıyız, çocukların özgün kendilerinin yapabilecekleri farklı etkinlikler hazırlamalıyız, şeklinde ifadeler yer almıştır. Ömeroğlu ve Turla (2001)' nın bu çalışması, okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerini desteklemektedir.

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı' nda, yaratıcılık; programın genel özellikleri arasında “Yaratıcılığın Geliştirilmesi Ön Plandadır” şeklinde ifade edilmiştir. MEB (2013)' de “Çocukların öğrenme gereksinimleri ve öğrenme stillerine uygun ortamlarda kendilerini farklı yollarla ve özgün bir biçimde ifade etmeleri için gerekli olan fırsatlar yaratılmalıdır. Bu amaçla öğrenme sürecinde farklı materyaller, farklı yöntem ve tekniklerle çocukların bireysel

farklılıkları desteklenmelidir.” şeklinde ifade edilerek yaratıcılığın geliştirilmesi için nelerin önemli olduğu vurgulanmıştır. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri arasında da en çok; çocukları özgür bırakmalıyız, çocuklara farklı materyaller ve ortamlar sunmalıyız, çocukların özgün kendilerinin yapabilecekleri farklı etkinlikler hazırlamalıyız, çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamalıyız, şeklinde ifadeler yer almıştır. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı' nda yer alan bu ifade, okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerini desteklemektedir.

Bu tema kapsamında OBADER (2013)' de; “Oyuncaklar çocukların yaşına uygun olmalıdır. Pahalı ve elektronik oyuncaklardan ziyade çocukların yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini geliştirici oyuncaklar tercih edilmelidir.” şeklinde ifade yer almaktadır. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri arasında; çocuklara farklı materyaller ve ortamlar sunmalıyız, çocukların özgün kendilerinin yapabilecekleri farklı etkinlikler hazırlamalıyız, çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamalıyız, şeklinde ifadeler yer almıştır. OBADER (2013)' de yer alan bu ifade, okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerini desteklemektedir.

OBADER (2013)' de “Çocukların oynama, eğlenme, görme, duyma, dokunma yoluyla tanıma ve keşfetme gereksinimlerini karşılar. Duygu ve düşünce dünyalarını besler, yaratıcılık ve hayal dünyalarını geliştirir.” şeklinde ifade yer almaktadır. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri arasında; çocukları özgür bırakmalıyız, çocuklara farklı materyaller ve ortamlar sunmalıyız, çocukların özgün kendilerinin yapabilecekleri farklı etkinlikler hazırlamalıyız, çocukların kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini sağlamalıyız, şeklinde ifadeler yer almaktadır. OBADER (2013)' de yer alan bu ifade, okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerini desteklemektedir.

OBADER (2013)' de “Resimli çocuk kitapları; çocukların hayal güçlerini geliştirir.” şeklinde yer almaktadır. Çocukların kendileri ve çevrelerinde olup bitenleri fark etmelerini sağlar. Gözlem yeteneklerini geliştirerek keşfetme olanağı sunar. Çocukların dil, bilişsel ve sosyal-duygusal gelişimlerine katkıda bulunur.” şeklinde ifade yer almaktadır. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri arasında; çocuklara farklı materyaller ve ortamlar sunmalıyız, çocukların kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini sağlamalıyız, çocuklara ıraksak sorular sorarak düşünmeyi teşvik edip hayal

güçlerini geliştirmeliyiz, şeklinde ifadeler yer almaktadır. OBADER (2013)' de yer alan bu ifade, okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerini desteklemektedir.

Tema 3. Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşüncenin Geliştirilmesi İçin Sınıf İçinde ve Sınıf Dışında Yapılan Etkinlikler

Üçüncü tema olan “Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşüncenin Geliştirilmesi İçin Sınıf İçinde ve Sınıf Dışında Yapılan Etkinlikler” başlıklı temaya ait öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda elde edilen alt temalar; *çocukları geziye götürmek, sanat etkinliği yapmak, drama etkinlikleri yapmak, Türkçe etkinlikleri yapmak, matematik ve fen etkinlikleri yapmak, yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamak, çocukların etraflarını keşfetmelerine yardımcı etkinlikler hazırlamak, etkinlikler sırasında çocuklara müdahale edilmemelidir, iraksak sorularla bütünleşen etkinlikler yapmak, nesnelerden farklı nesneler yaratmak farklı ilgi alanları konusunda farkındalık kazandırmak, yapılandırılmamış materyallerle serbest oyunlar oynamalarına fırsat verilmelidir, soru sormaya teşvik edilmelidir, çocukların evde aileleri ile yapabilecekleri etkinliklere önem verilmelidir*, şeklinde tablo 4. 6.' da sırayla sunulmuştur.

Tablo 4. 6. *Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşüncenin Geliştirilmesi İçin Sınıf İçinde ve Sınıf Dışında Yapılan Etkinliklere Yönelik Görüşlerin Dağılımı*

Tema 3: Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşüncenin Geliştirilmesi İçin Sınıf İçinde ve Sınıf Dışında Yapılan Etkinlikler	f	%
Alt Temalar		
Çocukları geziye götürmek.	10	40
Sanat etkinliği yapmak.	8	32
Drama etkinlikleri yapmak.	6	24
Türkçe etkinlikleri yapmak.	4	16
Matematik ve fen etkinlikleri yapmak.	6	24
Yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamak.	2	8
Çocukların etraflarını keşfetmelerine yardımcı etkinlikler hazırlamak.	2	8
Etkinlikler sırasında çocuklara müdahale edilmemelidir.	1	4
Iraksak sorularla bütünleşen etkinlikler yapmak.	1	4
Nesnelerden farklı nesneler yaratmak.	2	8
Farklı ilgi alanları konusunda farkındalık kazandırmak.	1	4
Yapılandırılmamış materyallerle serbest oyunlar oynamalarına fırsat verilmelidir.	1	4
Soru sormaya teşvik edilmelidir.	1	4
Çocukların evde aileleri ile yapabilecekleri etkinliklere önem verilmelidir.	24	96

Tablo 4. 6. incelendiğinde, görüşleri alınan okul öncesi öğretmen adaylarının içerisinde okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinliklerden en çok; çocukları geziye götürmek, sanat etkinliği yapmak, drama etkinlikleri yapmak, Türkçe etkinlikleri yapmak, matematik ve fen etkinlikleri yapmak, çocukların evde aileleri ile yapabilecekleri etkinliklere önem verilmelidir, şeklinde kategorilere değindikleri söylenebilir.

Tablo 4. 6. incelendiğinde, görüşleri alınan okul öncesi öğretmen adaylarının içerisinde okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinliklerden en az; yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamak, çocukların etraflarını keşfetmelerine yardımcı etkinlikler hazırlamak, etkinlikler sırasında çocuklara müdahale edilmemelidir, ırsak sorularla bütünleşen etkinlikler yapmak, nesnelerden farklı nesneler yaratmak, farklı ilgi alanları konusunda farkındalık kazandırmak, yapılandırılmamış materyallerle serbest oyunlar oynamalarına fırsat verilmelidir, soru sormaya teşvik edilmelidir, şeklinde kategorilere değindikleri söylenebilir.

Üçüncü Temaya İlişkin Alt Temalar

- **Çocukları geziye götürmek**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından, öğretmen adayı 1, öğretmen adayı 4 öğretmen adayı 10, öğretmen adayı 12, öğretmen adayı 13 ve öğretmen adayı 14 öğretmen adayı 15, öğretmen adayı 19, öğretmen adayı 21 ve öğretmen adayı 25 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak çocukları geziye götürmek gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 1 konu ile ilgili olarak “Çocukları sanat galerisine götürmek.” şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 4 “Sınıf dışında ise müze, sanat galerisine gidilebilir.” demiştir. Öğretmen adayı 10 “Çevre gezileri.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 12 “Sınıf dışında ise çeşitli yerlere geziler düzenlenerek çocukların dikkati çekilebilir (Müze, fuar, sergiler vs.).” demiştir. Öğretmen adayı 13 “Sınıf dışında da müze gezisi, tiyatro gezisi, sanat galerisi gezisi yapılabilir. Böylelikle çocuklar fikirlerini dile getirirken aynı zamanda yaratıcılıklarını da geliştirir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 14 “Çocuklara müzelere, sanat gezilerine götürülebilir bu tarz etkinliklerle ilgilerini çekebiliriz.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 15 “Sınıf dışında müze ya da doğa gezileri, görecekleri farklı deneyimler onlarda yeni ufuklar açacak ve yaratıcılıklarına fayda sağlayacaktır.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 19 “Sınıf dışında doğa yürüyüşleri

yapılabilir. Doğada buldukları maddeleri hangi şekilde kullanabilecekleri hakkında sohbet edilebilir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 21 “Çocukları müzelere, tiyatroya vb. onlara götürmek sınıf dışında yaratıcılıklarını geliştirmeye yardımcı olur.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 25 “Çocukların dünyayı tanıyabilmeleri için gezi planları arttırılmalı. Örneğin çocuk hammaddenin nasıl besine dönüştüğünü kendi gözleriyle gözlemleyebilmeli.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Sanat etkinliği yapmak**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından, öğretmen adayı 1, öğretmen adayı 3, öğretmen adayı 4, öğretmen adayı 7, öğretmen adayı 13, öğretmen adayı 21, öğretmen adayı 23 ve öğretmen adayı 24 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak sanat etkinliği yapmak gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 1 konu ile ilgili olarak “Bir tabloyu veya tabloları sınıfa getirerek çocuğun bunları görerek resim farkındalıklarının oluşmasını sağlamak.” şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 3 “Sanat ve müzik etkinlikleri yaratıcılığı geliştiren etkinliklerdir.” demiştir. Öğretmen adayı 4 “Sınıf içi etkinlikler için sınıfa ressamların çizdiği (sadece çizgilerden oluşan vs.) Burada neler çizilmiş? Bu resimde ne görüyorsun? tarzı sorular sorulup, o eserdeki anlatı çocuğun hayal dünyasına bırakılabilir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 7 “Sanat etkinliği yapabilirler.” demiştir. Öğretmen adayı 13 “Sınıf içinde çocuklara boyalarla istediklerini yapma boyama özgürlüğü verilebilir kendini hayal ettikleri şekilde açıklamaları sağlanır.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 21 “Çeşitli sanat etkinlikleri ile sınıf içinde yaratıcılık geliştiren çalışmalar yapılabilir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 23 “Sınıf içi etkinliklerde sanat eğitimi etkinlikleri ya da materyal etkinlikleri olabilir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 24 “Başta sesli hikayeler ve resim gelebilir. Çocuklar sesli dinledikleri hikayeleri hayal gücünü kullanarak yaratırlar. Bu da yaratıcılık ve özgürlük için önemlidir. Resim de öyle çocuk istediği araçlarla aklındakine resmetmeli.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Drama etkinlikleri yapmak**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından, öğretmen adayı 1, öğretmen adayı 3, öğretmen adayı 7, öğretmen adayı 9, öğretmen adayı 11 ve öğretmen adayı 15 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak drama etkinliği yapmak gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen aday1 1 konu ile ilgili olarak “Çocuğa belli başlığım bilgileri verdikten sonra ondan bunları kullanarak bir yapıt veya dramatik bir oyun sahne oluşturmalarını istemek.” şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen aday1 3 “Drama etkinlikleri çocukların yaratıcı düşüncelerini sağlayacak etkinliklerdendir. Çocukları doğaçlamaya ve düşünmeye yönlendirerek düşüncelerini geliştirir.” demiştir. Öğretmen aday1 7 “Drama etkinlikleriyle belli bir konu üzerine doğaçlama şeklinde etkinlik planlanıp uygulamaya koyulabilir.” demiştir. Öğretmen aday1 9 “Sınıf içinde materyallerle desteklenerek drama etkinlikleri yapılabilir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen aday1 11 “Yaratıcı oyunlar drama etkinlikleri çocukların hem sınıf hem sınıf dışı bilişsel gelişimini destekleyen ve yaratıcılıklarını geliştiren önemli etkinliklerdir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen aday1 15 “Sınıf içinde drama etkinlikleri ile doğaçlamalar yaptırmak onlara yaratıcı düşünme fırsatı sağlayacaktır.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Türkçe etkinlikleri yapmak**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen aday1 14, öğretmen aday1 18, öğretmen aday1 22 ve öğretmen aday1 24 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak Türkçe etkinliği yapmak gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen aday1 14 konu ile ilgili olarak “Sınıf içi etkinlikler de çocuklara hikayeler anlatılabilir bunları tamamlamalarını isteyebiliriz.” şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen aday1 18 “Hikaye tamamlama çalışmaları yapma.” demiştir. Öğretmen aday1 22 “Çocuklara kelimeler verilip bu kelimelerle hikaye yaratıp anlatmaları istenebilir sınıf içi.” demiştir. Öğretmen aday1 24 “Başta sesi hikayeler gelebilir çocuklar sesli dinledikleri hikayeleri hayal gücünü kullanarak yaratırlar bu da yaratıcılık ve özgürlük için önemlidir.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Matematik ve fen etkinlikleri yapmak**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen aday1 5, öğretmen aday1 7, öğretmen aday1 9, öğretmen aday1 20, öğretmen aday1 22 ve öğretmen aday1 23 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak matematik ve fen etkinlikleri yapmak gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen aday1 5 konu ile ilgili olarak “Sınıf dışı etkinliklerde ise dışarıda çocuklarla beraber bulutlar izlenebilir ve bu bulutların benzediği şekiller söylenebilir.” şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen aday1 7 “Doğadan toplanan yapraklarla toplama

işlemi çocuklara verilebilir.” demiştir. Öğretmen adayı 9 “Sınıf dışında ise doğa ve fen etkinlikleri yapılabilir.” demiştir. Öğretmen adayı 20 “Kısa zaman değil de uzun vakit gerektiren sonucunu hayal edebilecekleri etkinlikler düzenlenebilir mesela sınıf dışı ağaç ekme vb. Sonucu hayal edilebilir.” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 22 “Sınıf dışı olarak da okul bahçesindeki ya da dışarıdaki taş toprak vb. materyallerle bir şeyler yapmaları istenebilir.” demiştir. Öğretmen adayı 23 “Sınıf dışında ise doğa etkinlikleri fen etkinlikleri yapılabilir.” şeklinde ifade etmiştir.

- **Yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamak**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 12 ve öğretmen adayı 17 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak yaparak yaşayarak öğrenmeleri sağlamak gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 12 konu ile ilgili olarak *“Çocukların farklı konulara ilgi duyması için teşvik edilmelidir. Sınıflarda çevrimiçi şekilde çeşitli etkinliklere katılmalarına yardımcı.”* şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 17 *“Çeşitli yapılandırılmamış materyallerle serbest oyunlar oynamalarına fırsat verilebilir.”* demiştir.

- **Çocukların etraflarını keşfetmelerine yardımcı etkinlikler hazırlamak**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 7 ve öğretmen adayı 17 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak çocukların etraflarını keşfetmelerine yardımcı etkinlikler hazırlamak gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 7 konu ile ilgili olarak *“Sınıf dışında etraflarını keşfedebilecekleri, buldukları nesnelerle nasıl etkinlikler yapılabilir. Çocuklarla konuşarak sanat etkinliği matematik müzik vs. etkinlikleri.”* şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 17 *“Gözlem yapmalarına fırsat verilebilir.”* demiştir.

- **Etkinlikler sırasında çocuklara müdahale edilmemelidir**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 6 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlikler sırasında çocuklara müdahale edilmemesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 6 konu ile ilgili olarak *“Tüm etkinlikler yaratıcılığı etkiler. Tabii ki bu etkinlikler sırasında çocuklara müdahale edilmemelidir.”* şeklinde ifade etmiştir.

- **İraksak sorularla bütünleşen etkinlikler yapmak**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 6 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlikler sırasında ıraksak sorularla bütünleşen etkinlikler yapmak gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 6 konu ile ilgili olarak “*Planlanan etkinliğe bağlı olarak çocuğun yaratıcılığı etkilenir. İraksak sorularla çocukların yaratıcılığı olumlu anlamda etkilenir diye düşünüyorum.*” şeklinde ifade etmiştir.

- **Nesnelerden farklı nesneler yaratmak**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 5 ve öğretmen adayı 19 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlikler sırasında nesnelerden farklı nesneler yaratmak gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 5 konu ile ilgili olarak “*Öğretmen sınıfa bir nesne getirir ve bu nesnenin çocuklar tarafından kendine özgü bir şekilde yeniden yapılanmasını isteyebilir.*” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmen adayı 19 konu ile ilgili olarak “*Sınıf içinde oyuncakları belirleyip bunları hangi şekilde kullanabileceğimiz sorulabilir. Doğada buldukları maddeleri hangi şekilde kullanabilecekleri hakkında sohbet edilebilir.*” şeklinde ifade etmiştir

- **Farklı ilgi alanları konusunda farkındalık kazandırmak**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 12 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlikler sırasında farklı ilgi alanları konusunda farkındalık kazandırmak gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 12 konu ile ilgili olarak “*Çocukların farklı konulara ilgi duyması için teşvik edilmelidir. Sınıflarda çevrimiçi şekilde çeşitli etkinliklere katılmalarını yardımcı olunabilir. Sınıf dışında ise çeşitli yerlere geziler düzenlenerek çocukların dikkati çekilebilir.*” şeklinde ifade etmiştir.

- **Yapılandırılmamış materyallerle serbest oyunlar oynamalarına fırsat verilmelidir**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 17 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan

etkinlikler sırasında yapılandırılmamış materyallerle serbest oyunlar oynamalarına fırsat verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 17 konu ile ilgili olarak “*Çeşitli yapılandırılmamış materyallerle serbest oyunlar oynamalarına fırsat verilebilir.*” şeklinde ifade etmiştir.

- **Soru sormaya teşvik edilmelidir**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 18 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlikler sırasında soru sormaya teşvik edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 18 konu ile ilgili olarak “*Soru sormaya teşvik etme ve cevabını çocuktan bekleme gerçekleştirilmelidir.*” şeklinde ifade etmiştir.

- **Çocukların evde aileleri ile yapabilecekleri etkinliklere önem verilmelidir**

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 1, öğretmen adayı 2, öğretmen adayı 3, öğretmen adayı 4, öğretmen adayı 5, öğretmen adayı 6, öğretmen adayı 7, öğretmen adayı 8, öğretmen adayı 9, öğretmen adayı 11, öğretmen adayı 12, öğretmen adayı 13, öğretmen adayı 14, öğretmen adayı 15, öğretmen adayı 16, öğretmen adayı 17, öğretmen adayı 18, öğretmen adayı 19, öğretmen adayı 20, öğretmen adayı 21, öğretmen adayı 22, öğretmen adayı 23, öğretmen adayı 24 ve öğretmen adayı 25 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak çocukların evde aileleri ile yapabilecekleri etkinliklere önem vermesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adayı 1 konu ile ilgili olarak “*İlk önce aileleri yaratıcılığın ne olup ne olmadığını öğretmeliyiz. Böylece aile doğru yapayım derken hata yapmaz. Yaratıcılığın ne olduğunu anlattığımız ailelere; ‘İşte bunları yapacaksın.’ diye bir liste vermemiz gerekmez. Evde ailelerin önem vermesi gereken çocuklarını baskılamamaları ve yönlendirmeleri gerektiğidir. Çocuk evde önüne çıkan fırsatlarla yaratıcılığını geliştirebilir.*” şeklinde ifade etmiştir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 2 “*Evde ailelerin çocuklara özgür bir ortam sunması gerekir. Özgür bir ortamda çocuk kendi alanında kendini bulur, keşfeder.*” demiştir.

Öğretmen adayı 3 “*Sanat ve müzik etkinlikleri evde ve ailelerle yapılabilecek etkinliklerdir. Resim çizmek veya doğaçlama bir şekilde dans etmek evde yapılabilecek en basit etkinliklerdir.*” demiştir.

Öğretmen adayı 4 “Aileler, evde çocukların okuduğu hikaye kitaplarını belli bir yere kadar okuyup, sonrasında çocuğa; “Sence hikayenin devamında ne olabilir?” diye sorabilir veya belli bir resim göstererek, (örneğin at üzerinde giden bir prenses) resmin öncesinde veya sonrasında ne olup ne olabileceği sorulabilir.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen adayı 5 “Evde olan eşyalardan mutfak malzemelerinden çocukların ilgisini çeken ve onların yaratıcı yönünü geliştirecek oyunlar tasarlanabilir veya ebeveynler çocuklarla beraber farklı şekillerden oluşan kurabiyeler yapabilir.” demiştir.

Öğretmen adayı 6 “Etkinlikler yapılırken çocuğa müdahale edilmemeli, şuna dokunma kırılır, diye uyarılardan uzak durulmalıdır. Evde, ebeveyn çocuğa hikaye okuduktan sonra hikaye ile ilgili yorumlar yapılabilir ya da hikaye canlandırılabilir en basitinden evcilik oyunları yaratıcılığı olumlu yönde etkiler.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen adayı 7 konu ile ilgili olarak “Türkçe dil etkinliği verilebilir. Daha çok ebeveynleriyle zaman geçirebilecekleri çocuklara hikaye okuyarak, onların hayal güçlerini geliştirecek, hikayelerle ilgili sorular sorarak hikayenin daha farklı nasıl olurdu ya da kahramanın yerinde olsan neler yapardın gibi ebeveynleriyle vakit geçirebileceği yaratıcı etkinliklere önem verilebilir.” şeklinde ifade etmiştir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 8 “Evde daha çok doğallığa önem verilmelidir. Doğallıkla yaratıcı düşünce doğru orantılıdır. Doğallığa evde önem verilirse, yaratıcı düşüncede gelişir.” demiştir.

Öğretmen adayı 9 “Daha çok ailelerin resim boyama yoluyla çocukların düşünceleri ve onlar hakkında fikir sahibi olabilirler (özellikle sanat ve fen etkinlikleri).” demiştir.

Öğretmen adayı 11 “Psikomotor gelişim oyunlarında ailenin değil çocuğun ön planda olacağı etkinlikler olmalıdır.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen adayı 12 “Öncelikle aileleri çocukları yargılamaları gerektiği söylenmeli. (Örneğin "Bu nasıl resim böyle!" şeklinde yorumlar yapılmamalı. Evde aile ile yapılacak sanat ve drama etkinlikleri yaratıcı düşüncelerin gelişmesine katkı sağlayabilir.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen adayı 13 “Daha çok çocukların seçimine önem verilen etkinlikler yapılmalıdır. Aileler evde hikaye kitaplarının çocukları ile beraber okumalı ve bir noktada hikayenin devamını çocuklardan isteyebilir ya da hikayenin sonunu değiştirmelerini isteyebilir. Resim yapılabilir, oyuncaklarla kuleler yapılabilir.” demiştir.

Öğretmen adayı 14 “Aileler, çocuklarla vakit geçirirken onlara hayal güçlerini kullanmalarına neden olacak etkinlikler yaptırmalıdır. Resim yapma, hikaye okuma gibi etkinlikler çocuğa yardımcı olur.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen adayı 15 konu ile ilgili olarak “Evde hangi etkinlik olursa olsun çocuğun fikirleri sorulmalı ve bu fikirlere değer verildiği hissettirilmelidir. Çocuk kalıplara sokmadan çalışma yaptırılmalı.” şeklinde ifade etmiştir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 16 “Okul ve ev birbiriyle bağlantılı olmalıdır. Okulda yaptığı bir şeyi evde de uygulama veya görebilme şansı olmalıdır. Çocuğun olağan hayat akışında çok baskın olmayacak şekilde küçük detaylar sunulmalıdır.” demiştir.

Öğretmen adayı 17 “Evde bulunan çeşitli materyallerle (mutfak gereçleri olabilir) canlandırma oyunu oynanabilir. "Bu materyali amacı dışında başka ne şekilde kullanabiliriz?" sorusu ile tahminler yürütülebilir.” demiştir.

Öğretmen adayı 18 “Ailenin çocuğun düşüncelerini ifade etmesi için fırsat vermesi. Evde çocuğa serbest zaman tanınması.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen adayı 19 “Yapılandırılmamış oyuncaklarla oynamaları önerilebilir. Bloklar tahta parçaları daha sonra kraft kağıtlara dondurulmuş ve buz şekline getirilmiş boyalarla resim yaptırılması önerilebilir. Bunları yaparken çocuklara yardımcı olunmaması ve düzeltme yapılmaması önerilir.” demiştir.

Öğretmen adayı 20 “Çocuğun her anını planlamak yerine, onun düşüncelerini önem verilebilir. Oyun kurmasına olanak sağlanabilir. Anneye ve babaya çocuğun isteği doğrultuda yardım etmesine müsaade edilebilir.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen adayı 21 “Sanat ve türkçe etkinliklerine önem verilmelidir. Doğru kullanılan türkçe iyi bir sanat ve yaratıcılık gerektirir.” demiştir.

Öğretmen adayı 22 konu ile ilgili olarak “Sanatsal etkinliklere önem verilebilir. Örneğin, görsel sanatlar alanında çocuğa tuval ya da kağıt ve boyalar verilip yaratıcı resimler çizmesi sağlanır.” şeklinde ifade etmiştir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 23 “Müzik, resim gibi sanat etkinliklerine evde de devam edilebilir.” demiştir.

Öğretmen adayı 24 “Çocuk kısıtlanmadığı, belirli kurallarla, çok belirgin çizgilerin olmadığı oyunlar oynamalıdır. Yine aile de merak duygusunu tatmin edici cevaplarla çocuğu doyurmalıdır.” demiştir.

Öğretmen adayı 25 konu ile ilgili olarak “*Ailelere çocukların fikirlerinin ne kadar önemli olduğu anlatılmalı ki aileler çocuk bir fikir öne sürdüğünde sus sen anlamazsın, sen çocuğun demeyi bıraksın ve fikirlerini dinleyip gerekirse evde imkanlara bağlı olarak gerçekleştirebilsin.*” şeklinde ifade etmiştir.

Bu tema kapsamında OBADER (2013)' de; “Çocuğun eğitimi, kurum ve aile arasında paylaşılan bir sorumluluktur. Anne babalar çocuğun eğitimine ne kadar erken katılırlarsa çocuğun kazanımları da o oranda artacaktır. Anne babaların eğitime katılımı, kurum ve ev arasındaki devamlılığı da sağlayarak kazanılan bilgi ve becerilerin pekiştirilmesinde ve eğitimde sürekliliğin sağlanması sonucunda başarının artmasında etkilidir.” şeklinde yer alan ifadede çocukların aile bireyleriyle etkinlikler yapmalarının önemine yer verilmiştir. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri arasında; çocukların evde aileleri ile yapabilecekleri etkinliklere önem verilmelidir, şeklinde ifade yer almaktadır. OBADER (2013)' de yer alan bu ifade, okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerini desteklemektedir.

Ömeroğlu ve Turla (2001); “Aile ile birlikte yürütülen yaratıcı okulöncesi eğitim programı; çocuğun daha yaratıcı, ileriye görebilen, yeni ürünler yaratabilen ve çevresini kendi amaçları için yönlendirebilen özerk bir birey olarak yetişmesine katkı sağlayacaktır.” şeklinde belirtmişlerdir. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri arasında; çocukların evde aileleri ile yapabilecekleri etkinliklere önem verilmelidir, şeklinde ifade yer almaktadır. Ömeroğlu ve Turla (2001)' nın çalışmalarında yer alan bu ifade, okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerini desteklemektedir.

OBADER (2013)' de “Evdeki mukavva kutular, plastik şişeler, boş makaralar, şampuan kutuları, deterjan kutuları, kumaş parçaları, düğmeler, boncuklar, renkli ipler, fındık ceviz kabukları, renkli gazete dergi sayfaları ve bunun gibi artık materyaller evde toplanabilir. Bu materyallerden oyuncaklar yapılabilir. Evde bulunan çeşitli nesneler çocukların hayal gücü ile farklı şekillere girebilir. (Örneğin; tencere kapağını direksiyon, bir oklavayı at, büyük boş bir kutuyu roket, bir çorabı kukla vb. olarak düşünebilir ve oynayabilirler.)” şeklinde ifade yer almaktadır. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri arasında; sanat etkinliği yapmak, etkinlikler sırasında çocuklara müdahale edilmemelidir, nesnelerden farklı nesneler yaratmak, yapılandırılmamış materyallerle serbest oyunlar oynamalarına fırsat verilmelidir, şeklinde ifadeler yer almaktadır. OBADER (2013)' de yer alan bu ifade, okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerini desteklemektedir.

Ömeroğlu ve Turla (2001)' ya göre; “Aile dışardan satın aldığı oyuncakları ya da diğer materyalleri çocuğa sunmanın yanı sıra evdeki ve çevresindeki malzemeleri de kullanarak yeni ürünler yaratmaya çocuğunu teşvik etmelidir. Bunun için evde artık olarak nitelendirilecek plastik kutular ve şişeler, kapaklar, tuvalet kağıdı ruloları, renkli dergi sayfaları, artık kumaş ve yün parçaları, eski giysiler, kuruyemiş kabukları, büyük boy boncuklar, düğmeler vb. gibi malzemeler içindeki atıklar temizlenerek sağlıklı oyun malzemeleri hâlinde çocuğa sunulmalıdır.” şeklinde ifade edilmiş olup çocuğa yapılandırılmamış etkinlikler vermenin önemine dikkat çekmektedir. Bu tema kapsamında görüşleri alınan okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri arasında; sanat etkinliği yapmak, etkinlikler sırasında çocuklara müdahale edilmemelidir, nesnelerden farklı nesneler yaratmak, yapılandırılmamış materyallerle serbest oyunlar oynamalarına fırsat verilmelidir, şeklinde ifade yer almaktadır. Ömeroğlu ve Turla (2001)' nın çalışmasında yer alan bu ifade, okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerini desteklemektedir.

Tema 4. 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı’nın Çocukların Yaratıcılıklarına ve Yaratıcı Düşüncelerinin Gelişimine Etkisi/Katkısı

Okul öncesi öğretmen adaylarının, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı’nın çocukların yaratıcılıklarına ve yaratıcı düşüncelerinin gelişimine etkisi/katkısı nasıl olduğuna yönelik bulgulara aşağıda yer verilmiştir

Öğretmen adayı 1 konu ile ilgili olarak “*Bu program öğretmenleri ve öğretmen adaylarının doğru bir şekilde yönlendirerek çocukların daha doğru bir eğitim almalarını sağlayarak aldıkları eğitim neticesinde yaratıcılıklarını gelişmesine katkıda bulunur.*” şeklinde ifade etmiştir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 2 “*Okul öncesi eğitim programının özellikleri çocuğun yaratıcı düşünce becerisini destekler. Hem öğretmen hem çocuğa fırsatlar sunar. Kendini keşfetmesini sağlar. Özgür bir alan bırakır.*” demiştir.

Öğretmen adayı 3 “*2013 okul öncesi eğitim programının çocukların yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşünmelerine katkısının yeterli olmadığını düşünmekteyim, geliştirilmeli.*” demiştir.

Öğretmen adayı 5 “*2013 okul öncesi eğitim programı çocukları her yönüyle ele alan ve çocukların gelişimini her yönden destekten bir program. Bu program öğrenci merkezli olduğu için çocukların kendini ifade etmesine ve var olan fikirlerini özgürce sunmasına olanak sağlar ve bu durum öğrencinin yaratıcılığını olumlu katkı sağlar.*” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen adayı 6 “Oyun temelli olması çocukların yaratıcılıklarını olumlu yönde etkiler keşfederek öğrenme temelde olduğundan dolayı yaratıcılığı olumlu anlamda etkiler.” demiştir.

Öğretmen adayı 7 “Bu programa göre okulda plan hazırlanıp uygulanmakta etkinlikler çocuk merkezde olarak programa uygun hazırlanıyor ve uygulamaya koyuluyor. Etkinlik öncesinde çocuklarla etkinlikler hakkında sohbet edilmesi etkinlik sonunda çocuklara açık uçlu sorular sorularak yaratıcılıkları hakkında nasıl gelişim gösterdikleri hakkında bir düşünceye varabiliriz.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen adayı 8 konu ile ilgili olarak “2013 programda, sözde yaratıcılıklarının gelişmesine katkısı var ama uygulamaya gelince bir türlü çocuğa aktarılmıyor bence. Son zamanlarda ortam orman okulları yaratıcı düşünce gelişimi ve doğallığa uygundur. 2013 programının sözde değil, özde uygulanması gerekir.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen adayı 9 “2013 MEB programı sözel olarak kazanım ve göstergeler ve notlarıyla açıklayıcı ve güzeldir. Ama uygulama konusunda zayıf kalmış biraz daha açıklayıcı ve etkinliklerinin uygulanması konusunda geniş olabilirdi.” demiştir.

Öğretmen adayı 11 “Çocuk merkezli bir program olması bakımından çocuklara fırsat tanınmıştır. Yapılandırmacı yaklaşımı da benimsediği için düşünme doğru ve yanlış ayırt edebilmek gibi kavramları öğrenirler.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen adayı 12 “2013 programı bütün gelişim özelliklerine katkı sunulacak şekilde çeşitli programlar incelenerek hazırlanmıştır. Çocuğun yaratıcı düşünmesine katkı sağlamak için çeşitli etkinlikler ve öğretmenlere tavsiyeler bulunmaktadır. Programı inceleyen öğretmenler daha bilinçli hale gelebilir.” demiştir.

Öğretmen adayı 13 “2013 okul öncesi eğitim programı çocukların kendilerini ifade etme olanağının olmasını, onları seçimlerinde zorlamaları gerektiği gelişimlerine uygun materyal desteği sağlaması vb. noktalar üzerinde durmuştur. Bu da beraberinde çocukların yaratıcılıklarını geliştirecek istediğini özgür bir şekilde ifade etme olanağı sunacaktır.” şeklinde ifade etmiştir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 14 “Çocuğa farklı gelişim alanlarında eğitim şansı verilmesine yardımcı olduğundan ve çocukların gelişimi için uygun koşullar araştırılması ile oluşturulduğundan program bu konuda olumlu etki etmiştir.” demiştir.

Öğretmen adayı 15 “2013 programı her çocuğun bireysel farklılıklarına saygı duyar. Bu nedenle onların farklarını gözeterek ihtiyaçlarına, ilgi, yeteneklerine uygun birçok farklı etkinliği savunur.” demiştir.

Öğretmen adayı 16 “Yaratıcılık çok vurgulanmamış diye düşünüyorum. Yaratıcılık olabildiğince çocuk merkezli olunca ortaya çıkar. Daha kapsamlı bir şekilde 2013 okul öncesi eğitim programına ile ilgili bir bölüm isterdim.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen adayı 17 “Program çocuk merkezli, eklektik ve esnek bir yapıda olduğu için yaratıcılığı olumlu yönde etkilemektedir.” demiştir.

Öğretmen adayı 19 “Öğretmenler etkinlikte serbest bırakılarak, çocuklarda istedikleri kavram ve etkinlikleri daha özgürce yapılması sağlanmıştır.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen adayı 20 konu ile ilgili olarak “Çocukların deneyimlerini olmak tanıması yaratıcı düşüncelerini olumlu katkı sağlamıştır. Oyun temelli oluşu öğrenme ve çocuğu merkezde olması önemlidir. Çocuk öğretmenin verdiği değil kendi düşüncelerine odaklanır.” şeklinde ifade etmiştir.

Konu ile ilgili olarak öğretmen adayı 21 “Belirli bir programa bağlı kalmak sınırlar içinde hareket etmek yaratıcılığı olumsuz etkileyen bir durumdur. Bu yüzden 2013 programı çocukların yaratıcılıklarına sınır getirir.” demiştir.

Öğretmen adayı 22 “Bu konuda bir bilgim ve yorumum yok.” demiştir.

Öğretmen adayı 23 “Bilişsel, duyuşsal, psikomotor gelişimleri ek olarak eklenen müzik resim görsel etkinlik gibi kavramlara hitap eden kazanımlar etkinlik planlama ve uygulama aşamasında öğretmenlere yardımcı olmuştur” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen adayı 24 “Bu program hakkında yeterli bilgiye sahip değilim.” demiştir.

Öğretmen adayı 25 “2013 Okul Öncesi Eğitim Programı çocukların aktif olması, merkeze alınması veya fikirler sunma konusunda iyi bir program olduğunu düşünüyorum. Ancak kimse programdaki gibi davranmıyor maalesef, bu yüzden öğretmenlerin devamlı teftiş edilip programdaki gibi çocuğu aktif kılıp kılmadığı denetlenmeli.” şeklinde ifade etmiştir.

Bu tema kapsamında Dikici (2001)’ ye göre; “Çocuğun yapısı, değerleri ve özelliklerine uygun bir eğitim, onun doğuştan getirdiği yetenekleri köreltmekten ya da tamamen yok etmekten kurtaracaktır. Programlar bireyin yaratıcılığını ortaya çıkaracak ve geliştirecek tarzda olmalıdır. Müfredat ve içerik de bu yönde doldurulmalıdır.” şeklinde ifade yer almaktadır.

Dikici (2001); “Eğitim sistemimizde, programlarda yaratıcılığın geliştirilmesine yönelik ifadeler yer almasına karşılık, öğretmen merkezli bir sistemin var olması yaratıcılığın gelişmesine bir engeldir.” şeklinde vurgu yapmıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmaya ilişkin bulgulara, ulaşılan sonuçların tartışılmasına ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu kısımda araştırma verilerinin betimsel analiz ve içerik analizi teknikleriyle analiz edilmesiyle ortaya çıkan temalara ilişkin sonuçlar açıklanmış ve bu sonuçlar literatürdeki çalışmalar eşliğinde tartışılmıştır.

Birinci Temaya İlişkin Sonuç ve Tartışma

Erken çocukluk döneminde yaratıcılığın ve yaratıcı düşüncenin önemine yönelik öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, yaratıcılığın en çok; hayal gücü ve yaratıcılık ilişkisi, çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade etmesini sağlar ve iletişim becerisi kazanmasına yardımcı olur, çocuğun, problem çözme becerilerini geliştirir ve neden sonuç ilişkisi kurmasına yardımcı olur, merak ve keşfetme duygusu kazandırır ve bilimsel çalışmaların önünü açar, çocuğun farklı bakış açısı geliştirmesini sağlar, çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlar, şeklinde vurgulamışlardır.

Yaratıcılık nedir? Sorusuna yönelik öğretmenlerin görüşlerinin incelendiği Özkan (2016), tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin büyük bir kısmının yaratıcılığı, çocuğun kendini özgün bir biçimde ifade etmesi, orijinal olanı yakalayabilmesi, orijinal bir ürün ortaya koyması olarak tanımladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Erken çocukluk döneminde yaratıcılığın ve yaratıcı düşüncenin önemine yönelik öğretmen adaylarının görüşleri incelendiğinde, yaratıcılığın en çok; çocuğun farklı bakış açısı geliştirmesini sağlar, çocuğun yaşamını etkiler, çocuğun problem çözme becerilerini geliştirir, çocuğun hayal gücünü geliştirir, 0-6 yaş döneminde yaratıcılık yaratıcı düşünce çok önemlidir, şeklinde vurgulamışlardır.

Okul öncesi dönemde öğretmenlerin, çocukların yaratıcılıklarını geliştirici bir yaklaşımla etkinliklerini organize etmeleri, çocukların gerek duygusal açıdan gerekse bilişsel açıdan güçlenmelerini de destekleyebilir.

Karadayı (2018) tarafından yapılan ve okul öncesi dönemde yaratıcılık eğitiminin zihinsel işlevler ve duygu düzenleme becerilerine etkisinin incelendiği çalışmada, çocuklara verilen yaratıcılık eğitiminin çocukların yaratıcılıklarını, bilişsel ve duygusal benlik düzenleme becerilerini arttırıcı bir nitelikte olduğu, okul öncesi dönemde yaratıcılığın hem kontrollü hem de esnek bilişsel becerilerle ilişkili olduğu saptanmıştır. Bu çalışma yaratıcılığın ve yaratıcı düşüncenin bilişsel ve duygusal gelişim açısından önemli olduğuna yönelik görüşleri desteklemektedir.

Erken çocukluk döneminde yaratıcılığın ve yaratıcı düşüncenin önemine yönelik öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının görüşleri karşılaştırıldığında; öğretmen ve öğretmen adayları çocukların problem çözme becerilerini geliştirir, çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade etmesini sağlar, çocukların farklı bakış açıları geliştirmesini sağlar, çocuğun kendini gerçekleştirmesini kendini tanımasını sağlar, şeklinde ortak kategorilere değindikleri görülmüştür.

Erken çocukluk döneminde yaratıcılığın ve yaratıcı düşüncenin önemine yönelik okul öncesi öğretmenleri, okul öncesi öğretmen adaylarından farklı olarak; hayal gücü ve yaratıcılık ilişkisi, kelime hazinelerini geliştirmelerini sağlar, her çocuğun özel olduğunu hissetmesini sağlar, çocuğa merak ve keşfetme duygusu kazandırır ve bilimsel çalışmaların önünü açar, çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlar, sosyal beceri gelişimine olumlu katkı sağlar şeklinde kategorilere değindikleri görülmüştür.

Erken çocukluk döneminde yaratıcılığın ve yaratıcı düşüncenin önemine yönelik okul öncesi öğretmen adayları, okul öncesi öğretmenlerinden farklı olarak; çocuğun hayal gücünü geliştirir, çocuğun gelişim alanlarına katkı sağlar, 0-6 yaş döneminde yaratıcılık yaratıcı düşünce çok önemlidir, Yaratıcılık çocuğun öğrenmesine katkı sağlar, çocuğu anlamamıza yardımcı olur, şeklinde kategorilere değindikleri görülmüştür.

İkinci Temaya İlişkin Sonuç ve Tartışma

Erken çocukluk döneminde çocukların yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmeye yönelik öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, yaratıcılığın ve yaratıcı düşüncenin en çok; çocuğun soru sorabileceği ve kendini ifade edebileceği ortamlar oluşturmamız, yaratıcı ortamlar sunulmalı ve yapılandırılmamış etkinliklere yer vermeliyiz, çocuklara açık uçlu sorular sorarak yaratıcı düşünmelerine sevk etmeliyiz, çocukların merak duygularını arttıracak farklı ortamlar, etkinlikler ve oyunlar tasarlamalıyız, farklı materyaller

sunmalıyız ve çocuklardan yeni bir şeyler üretmelerini istemeliyiz, çocukları belirli kalıplara sokmamalıyız, kendilerini ve çevrelerini keşfetmelerine olanak tanımalıyız, şeklinde geliştirilebileceğini belirtmişlerdir.

Okul öncesi dönemde çocukluktaki düşünme becerilerine yönelik öğretmen görüşlerinin ve bu beceriler üzerinde öğretmenin rolü hakkındaki görüşlerinin incelendiği Akbaba ve Kaya (2015), tarafından yapılan çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin düşünme becerilerini kazandırılmasında en sık yaparak yaşayarak, gösterip yaptırma, proje, oyun ve soru cevap yöntem ve tekniklerini kullandıklarını ifade ettikleri belirtilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara, Akbaba ve Kaya (2015)'nin yaptığı "Okul Öncesi Dönemde Düşünme Becerileri: Öğretmen Görüşleri" adlı çalışmada elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir.

Erken çocukluk döneminde çocukların yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmeye yönelik öğretmen adaylarının görüşleri incelendiğinde, yaratıcılığın ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesinde en çok; çocukları özgür bırakmalıyız, çocuklara farklı materyaller ve ortamlar sunmalıyız, çocukların özgün kendilerinin yapabilecekleri farklı etkinlikler hazırlamalıyız, çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamalıyız, şeklinde kategoriler vurgulanmıştır.

Okul öncesi dönemde çocukların, duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri sağlandığında çocuklarda yaratıcılıkları ve yaratıcı düşünceleri gelişebilir.

Yenilmez ve Yolcu (2007)'da çocuklara düşüncelerini söylemeleri için fırsat ve imkan verilmesi gerektiği, çocukların düşüncelerine saygı duyulması gerektiği ifade edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular da Yenilmez ve Yolcu (2007) 'nin yaptığı öğretmenlerin derslerdeki tutumunun öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkısı konulu çalışmada elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir.

Erken çocukluk döneminde çocukların yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmeye yönelik öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının görüşleri karşılaştırıldığında; kendini ifade edebileceği ortamlar oluşturmamız, yaratıcı ortamlar sunulmalı ve yapılandırılmamış etkinliklere yer vermeliyiz, çocuklara açık uçlu sorular sorarak yaratıcı düşüncelerine sevk etmeliyiz, farklı materyaller sunmalıyız ve çocuklardan yeni bir şeyler üretmelerini istemeliyiz, çocukların problem çözme yeteneklerini geliştirmeliyiz, çocukları belirli kalıplara sokmamalıyız, özgür bırakmalıyız, bireysel farklılıklara özen göstermeliyiz, şeklinde ortak kategorilere değindikleri görülmüştür.

Erken çocukluk döneminde çocukların yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmeye yönelik okul öncesi öğretmenleri, okul öncesi öğretmen adaylarından farklı olarak; çocuk tiyatrolarına ve yaratıcı drama etkinliklerine yer vermeliyiz, çocukların merak duygularını artıracak farklı ortamlar, etkinlikler ve oyunlar tasarlamalıyız, oyun yöntemi ile çocukların iç dünyalarına girip çocukların ihtiyaçlarını fark etmeliyiz, aile içerisinde çocuğa çeşitli sorumluluklar verilmelidir, çocukların kelime dağarcıklarını geliştirmeliyiz, oyun etkinliklerine yer vermeliyiz, dikkat ve kodlama çalışmalarına yer vermeliyiz, şeklinde kategorilere değindikleri görülmüştür.

Erken çocukluk döneminde çocukların yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmeye yönelik okul öncesi öğretmen adayları, okul öncesi öğretmenlerinden farklı olarak; çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamalıyız, çocukları yargılamamalıyız, çocukların ilgi alanlarına göre etkinlikler planlamalıyız, şeklinde kategorilere değindikleri görülmüştür.

Üçüncü Temaya İlişkin Sonuç ve Tartışma

Erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında çocuklarla yapılan etkinliklerden yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmeye yönelik öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, etkinliklerden en çok; çocuklara açık uçlu sorular sorarak çocuğun kendini ifade etmesini sağlamak, sanat etkinliklerine yer vermek ve standart etkinliklerin dışına çıkmak, farklı materyallerle çocukların özgün ürünler üretmelerini sağlamak, Türkçe etkinliklerinde çocukların duygu ve düşüncelerini özgün bir şekilde ifade edebilmesini sağlamak, yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış etkinliklere yer vermek, etkinliklerde farklı yöntem ve teknikler kullanmak, drama ve oyun etkinlikleriyle çocukların kendini ifade edebilmesini sağlamak, fen ve matematik etkinliklerine yer vermek, sınıf dışı etkinliklere yer vermek, çocukları oyun içerisinde veya dışarısında gözlemlemek, çocukların evde aileleri ile yapabilecekleri etkinliklere önem verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Özkan (2016) tarafından yapılan nitel bir çalışmada, sınıf içerisinde çocuklara demokratik bir tutum sergilemesi, kişilik ve karakteriyle çocuğa model olması ve günlük plan dâhilinde uyguladığı müzik, sanat, Türkçe dil, oyun vb. etkinliklerle birlikte çocuğun yaratıcılığını geliştirecek ve destekleyecek çalışmalara yer vermesinin gerekliliği tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular da Özkan'ın çalışmada elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir.

Erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında çocuklarla birlikte yapılan etkinliklere yönelik öğretmen adaylarının görüşleri incelendiğinde, etkinliklerden en çok; çocukları geziye götürmek, sanat etkinliği yapmak, drama etkinlikleri yapmak, Türkçe etkinlikleri yapmak, matematik ve fen etkinlikleri yapmak, çocukların evde aileleri ile yapabilecekleri etkinliklere önem verilmelidir, şeklinde vurgulamışlardır.

Mutlu ve Aktan (2011) okul öncesi eğitimde öğretmen, aile ve çocuklara yönelik birbirlerini destekleyerek ve tamamlayarak uygulamaya yönelik düşünme eğitimi programlarının hazırlanması gerektiğini belirtmiştir. Çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenleri de ailenin çocuklarla birlikte yapabilecekleri etkinliklerde yaratıcılığın ve yaratıcı düşünmenin önemli bir rol aldığını ve önemini belirtmişlerdir. Mutlu ve Aktan (2011)' ın yaptığı çalışma, çalışmada elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir.

Çocuğun bulunduğu çevre ve aile okul öncesi dönemde yaratıcılığı ve yaratıcı düşünceyi geliştirebilir.

Akbaba ve Kaya (2015) okul öncesi öğrencilerinin düşünme becerilerinin gelişmesine yönelik öğretmen görüşlerinin alınmasına yönelik yapılan çalışmada katılımcıların düşünme becerileri eğitimine erken yaşlarda başlanmasını destekledikleri ve birlikte düşünme becerilerinin öğretiminde aile ve çevrenin önemine dikkat çekmektedirler. Eğitimde çevre ve ailenin önemi yadsınamaz olduğunu vurgulamışlardır. Akbaba ve Kaya (2015)' nın yaptığı çalışma, çalışmada elde edilen bulgularla benzerlik göstermektedir.

Erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında çocuklarla yapılan etkinliklerden yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmeye yönelik öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının görüşleri karşılaştırıldığında; çocuğun kendi ifade etmesini sağlamak, Türkçe etkinlikleri yapmak, fen ve matematik etkinliklerine yer vermek, sanat etkinliklerine yer vermek, drama etkinlikleri yapmak, farklı materyallerle çocukların özgün ürünler üretmelerini sağlamak, açık uçlu sorular sormak, çocukların evde aileleri ile yapabilecekleri etkinliklere önem verilmesi gerektiği, şeklinde ortak kategorilere değindikleri görülmüştür.

Erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında çocuklarla yapılan etkinliklerden yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmeye yönelik okul öncesi öğretmenleri, okul öncesi öğretmen adaylarından farklı olarak; yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış etkinliklere yer vermek,

etkinliklerde farklı yöntem ve teknikler kullanmak, çocuk yogasına yer vermek, çocukların akran ve çevreleriyle iletişimini geliştiren oyun etkinlikleri hazırlamak, çocukların gelişim düzeylerine uygun akıl ve zeka oyunlarına yer vermek, çocukları oyun içerisinde veya dışarısında gözlemlemek, çocuklara rehber olmak ve çocukları bir kalıba sokmamak, çocukların farklı hobilerinin olmasını sağlamak, sınıfta kum havuzu etkinliğine yer vermek, müzik etkinliklerine yer vermek, şeklinde kategorilere değindikleri görülmüştür.

Erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında çocuklarla yapılan etkinliklerden yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmeye yönelik okul öncesi öğretmen adayları, okul öncesi öğretmenlerinden farklı olarak; yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamak, çocukların etraflarını keşfetmelerine yardımcı etkinlikler hazırlamak, etkinlikler sırasında çocuklara müdahale edilmemelidir, farklı ilgi alanları konusunda farkındalık kazandırmak, yapılandırılmamış materyallerle serbest oyunlar oynamalarına fırsat verilmelidir, soru sormaya teşvik edilmelidir, şeklinde kategorilere değindikleri görülmüştür.

Erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında çocuklarla yapılan etkinliklerden yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmeye yönelik öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının görüşleri karşılaştırıldığında; öğretmenlerin etkinliklere yönelik öneriler sundukları, öğretmen adaylarının daha fazla yaklaşımlara yönelik öneriler sundukları görülmüştür.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Benzer Alt Temalara Göre Görüşlerinin Karşılaştırılması;

Tablo 5. 1. *Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi dönemde çocukların yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmek için yapılması gerekenlere yönelik görüşlerin dağılımı*

Tema 2: Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşüncenin Geliştirilmesi

Çocuklara Açık Uçlu Sorular Sorarak Yaratıcı Düşüncelerine Sevk Etmeliyiz	Öğretmen 1, Öğretmen 2, Öğretmen 12, Öğretmen 13, Öğretmen 15, Öğretmen 18, Öğretmen 22
Farklı Materyaller Sunmalıyız ve Çocuklardan Yeni Bir Şeyler Üretmelerini İstemeliyiz	Öğretmen 2, Öğretmen 3, Öğretmen 5, Öğretmen 9, Öğretmen 15, Öğretmen 18, Öğretmen 19, Öğretmen 20, Öğretmen 23
Aile İçerisinde Çocuğa Çeşitli Sorumluluklar Verilmelidir	Öğretmen 12, Öğretmen 14
Çocukları Belirli Kalıplara Sokmamalıyız	Öğretmen 7, Öğretmen 12, Öğretmen 14, Öğretmen 15, Öğretmen 16 ve Öğretmen 21

Tablo 5. 2. *Okul Öncesi Öğretmenlerinin, Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşüncenin Geliştirilmesi İçin Sınıf İçinde ve Sınıf Dışında Yapılan Etkinliklere Yönelik Görüşlerin Dağılımı*

Tema 3: Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşüncenin Geliştirilmesi İçin Sınıf İçinde ve Sınıf Dışında Yapılan Etkinlikler

Çocuklara Açık Uçlu Sorular Sorarak Çocuğun Kendini İfade Etmesini Sağlamak	Öğretmen 1, Öğretmen 2, Öğretmen 8, Öğretmen 12, Öğretmen 15, Öğretmen 25
Farklı Materyallerle Çocukların Özgün Ürünler Üretmelerini Sağlamak	Öğretmen 1, Öğretmen 2, Öğretmen 3, Öğretmen 7, Öğretmen 13, Öğretmen 14, Öğretmen 15, Öğretmen 20, Öğretmen 21, Öğretmen 22
Çocukların Evde Aileleriyle Yapabilecekleri Etkinliklere Önem Verilmelidir	Öğretmen 1, Öğretmen 3, Öğretmen 4, Öğretmen 5, Öğretmen 6, Öğretmen 7, Öğretmen 8, Öğretmen 10, Öğretmen 11, Öğretmen 12, Öğretmen 13, Öğretmen 14, Öğretmen 15, Öğretmen 16, Öğretmen 17, Öğretmen 18, Öğretmen 19, Öğretmen 20, Öğretmen 21, Öğretmen 22, Öğretmen 23, Öğretmen 24, Öğretmen 25
Çocuklara Rehber Olmak ve Çocukları Bir Kalıba Sokmamak	Öğretmen 7, Öğretmen 17

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 2, öğretmen 12, öğretmen 13, öğretmen 15, öğretmen 18 ve öğretmen 22 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocuklara açık uçlu sorular sorarak yaratıcı düşüncelerine sevk etmeliyiz şeklinde belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 2, öğretmen 8, öğretmen 12, öğretmen 15 ve öğretmen 25 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak, çocuklara açık uçlu sorular sorarak çocuğun kendini ifade etmesini sağlamak gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 13, öğretmen 18, öğretmen 22 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocuklara açık uçlu sorular sorarak yaratıcı düşüncelerine sevk etmeliyiz şeklinde belirtmişler ancak okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlikler de çocuklara açık uçlu sorular sorarak yaratıcı düşüncelerine sevk etmeliyiz şeklinde belirtmedikleri görülmüştür.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 8 ve öğretmen 25 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinliklerde çocuklara açık uçlu sorular sorarak çocuğun kendini ifade etmesini sağlamak gerektiğini yer verdikleri halde okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocuklara açık uçlu sorular sorarak çocuğun kendini ifade etmesini sağlamak gerektiğini belirtmedikleri görülmüştür.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 2, öğretmen 3, öğretmen 5, öğretmen 9, öğretmen 15, öğretmen 18, öğretmen 19, öğretmen 20, öğretmen 23 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için farklı materyaller sunmalıyız ve çocuklardan yeni bir şeyler üretmelerini istemek gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 2, öğretmen 3, öğretmen 7, öğretmen 13, öğretmen 14, öğretmen 15, öğretmen 20, öğretmen 21 ve öğretmen 22 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak, farklı materyallerle çocukların özgün ürünler üretmelerini sağlamak gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 5, öğretmen 9, öğretmen 18, öğretmen 19 ve öğretmen 23 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için farklı materyaller sunmalıyız ve çocuklardan yeni bir şeyler üretmelerini istemek gerektiğini belirtirlerken, okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak, farklı materyaller sunmalıyız ve çocuklardan yeni bir şeyler üretmelerini istemek belirtmemişlerdir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 7, öğretmen 13, öğretmen 14, öğretmen 21 ve öğretmen 22 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak, farklı materyallerle çocukların özgün ürünler üretmelerini sağlamak gerektiğini belirtmişlerken, okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için farklı materyallerle çocukların özgün ürünler üretmelerini sağlamak gerektiğini belirtmemişlerdir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 12 ve öğretmen 14 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için aile içerisinde çocuğa çeşitli sorumluluklar verilmelidir şeklinde belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 3, öğretmen 4, öğretmen 5, öğretmen 6, öğretmen 7, öğretmen 8, öğretmen 10, öğretmen 11, öğretmen 12, öğretmen 13, öğretmen 14, öğretmen 15, öğretmen 16, öğretmen 17, öğretmen 18, öğretmen 19, öğretmen 20, öğretmen 21, öğretmen 22, öğretmen 23, öğretmen 24 ve öğretmen 25 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak, çocukların evde aileleri ile yapabilecekleri etkinliklere önem vermesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 1, öğretmen 3, öğretmen 4, öğretmen 5, öğretmen 6, öğretmen 7, öğretmen 8, öğretmen 10, öğretmen 11, öğretmen 12, öğretmen 13, öğretmen 14, öğretmen 15, öğretmen 16, öğretmen 17, öğretmen 18, öğretmen 19, öğretmen 20, öğretmen 21, öğretmen 22, öğretmen 23, öğretmen 24 ve öğretmen 25 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak, çocukların evde aileleriyle yapabilecekleri etkinliklere önem verilmesi gerektiğini belirtirlerken, öğretmen 1, öğretmen 3, öğretmen 4, öğretmen 5, öğretmen 6, öğretmen 7, öğretmen 8, öğretmen 10, öğretmen 11, öğretmen 13, öğretmen 15, öğretmen 16, öğretmen 17, öğretmen 18, öğretmen 19, öğretmen 20, öğretmen 21, öğretmen 22,

öğretmen 23, öğretmen 24 ve öğretmen 25 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocukların evde aileleriyle yapabilecekleri etkinliklere önem verilmesi gerektiğini belirtmemişlerdir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 7, öğretmen 12, öğretmen 14, öğretmen 15, öğretmen 16 ve öğretmen 21 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocukları belirli kalıba sokmamalıyız şeklinde belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 7 ve öğretmen 17 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinliklerde, çocuklara rehber olmak ve çocukları bir kalıba sokmamak gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 12, öğretmen 14, öğretmen 15, öğretmen 16 ve öğretmen 21 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocukları belirli kalıba sokmamak gerektiğini belirtirlerken, okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak, çocukları belirli kalıplara sokmamak gerektiğini belirtmemişlerdir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden öğretmen 17 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlikler de çocuklara rehber olmak ve çocukları bir kalıba sokmamak çocukları belirli kalıba sokmamak gerektiğini belirtmişlerken, okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocuklara rehber olmak ve çocukları bir kalıba sokmamak gerektiğini belirtmemişlerdir.

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Benzer Alt Temalara Göre Görüşlerinin Karşılaştırılması;

Tablo 5. 3. *Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Okul Öncesi Dönemde Çocukların Yaratıcılıklarını ve Yaratıcı Düşüncelerini Geliştirmek İçin Yapılması Gerekenlere Yönelik Görüşlerin Dağılımı*

Tema 2: Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşüncenin Geliştirilmesi

Çocuklara Iraksak Sorular Sorarak Düşünmeyi Teşvik Edip Hayal Güçlerini Geliştirmeliyiz	Öğretmen Adayı 7, Öğretmen Adayı 19, Öğretmen Adayı 20
Çocukları Özgür Bırakmalıyız	Öğretmen Adayı 1, Öğretmen Adayı 4, Öğretmen Adayı 6, Öğretmen Adayı 10, Öğretmen Adayı 11, Öğretmen Adayı 17, Öğretmen Adayı 23, Öğretmen Adayı 24
Çocukların Özgün Kendilerinin Yapabilecekleri Farklı Etkinlikler Hazırlamalıyız	Öğretmen Adayı 4, Öğretmen Adayı 5, Öğretmen Adayı 9, Öğretmen Adayı 12, Öğretmen Adayı 13, Öğretmen Adayı 14, Öğretmen Adayı 18, Öğretmen Adayı 19
Çocukların Yaparak Yaşayarak Öğrenmelerini Sağlamalıyız	Öğretmen Adayı 11, Öğretmen Adayı 20, Öğretmen Adayı 21, Öğretmen Adayı 25

Tablo 5. 4. *Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşüncenin Geliştirilmesi İçin Sınıf İçinde ve Sınıf Dışında Yapılan Etkinliklere Yönelik Görüşlerin Dağılımı*

Tema 3: Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşüncenin Geliştirilmesi İçin Sınıf İçinde ve Sınıf Dışında Yapılan Etkinlikler

Iraksak Sorularla Bütünleşen Etkinlikler Yapmak	Öğretmen Adayı 6
Etkinlikler Sırasında Çocuklara Müdahale Edilmemelidir	Öğretmen Adayı 6
Nesnelerden Farklı Nesneler Yaratmak	Öğretmen Adayı 5, Öğretmen Adayı 19
Yaparak Yaşayarak Öğrenmelerini Sağlamak	Öğretmen Adayı 12, Öğretmen Adayı 17

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 7, öğretmen adayı 19 ve öğretmen adayı 20 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocuklara ıraksak sorular sorarak düşünmeyi teşvik edip hayal güçlerini geliştirmek gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 6 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlikler sırasında ıraksak sorularla bütünleşen etkinlikler yapmak gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 7, öğretmen adayı 19 ve öğretmen adayı 20 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocuklara ıraksak sorular sorarak düşünmeyi teşvik edip hayal güçlerini geliştirmek gerektiğini belirtirlerken, okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlikler sırasında ıraksak sorular sorarak düşünmeyi teşvik edip hayal güçlerini geliştirmek gerektiğini belirtmedikleri görülmüştür.

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 6 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlikler sırasında ıraksak sorularla bütünleşen etkinlikler yapmak gerektiğini belirtirken, okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için ıraksak sorularla bütünleşen etkinlikler yapmak gerektiğini belirtmedikleri görülmüştür.

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 1, öğretmen adayı 4, öğretmen adayı 6, öğretmen adayı 10, öğretmen adayı 11, öğretmen adayı 17, öğretmen adayı 23 ve öğretmen adayı 24 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocukları özgür bırakmak gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 6 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlikler sırasında çocuklara müdahale edilmemesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 1, öğretmen adayı 4, öğretmen adayı 10, öğretmen adayı 11, öğretmen adayı 17, öğretmen adayı 23 ve öğretmen

adayı 24 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocukları özgür bırakmak gerektiğini belirtirlerken, okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinliklerde çocukları özgür bırakmak gerektiğini belirtmedikleri görülmüştür.

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 6, okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlikler sırasında çocuklara müdahale edilmemesi gerektiğini belirtirken okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocuklara müdahale edilmemesi gerektiğini belirttiği görülmüştür.

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 4, öğretmen adayı 5, öğretmen adayı 9, öğretmen adayı 12, öğretmen adayı 13, öğretmen adayı 14, öğretmen adayı 18 ve öğretmen adayı 19 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocukların özgün kendilerinin yapabilecekleri farklı etkinlikler hazırlamak gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 5 ve öğretmen adayı 19 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlikler sırasında nesnelerden farklı nesneler yaratmak gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 4, öğretmen adayı 9, öğretmen adayı 12, öğretmen adayı 13, öğretmen adayı 14 ve öğretmen adayı 18 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocukların özgün kendilerinin yapabilecekleri farklı etkinlikler hazırlamak gerektiğini belirtirlerken, okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlikler sırasında çocukların özgün kendilerinin yapabilecekleri farklı etkinlikler hazırlamak gerektiğini belirtmedikleri görülmüştür.

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 5 ve öğretmen adayı 19 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlikler sırasında nesnelerden farklı nesneler yaratmak gerektiğini belirtirlerken, okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için nesnelerden farklı nesneler yaratmak gerektiğini de belirttikleri görülmüştür.

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 11, öğretmen adayı 20, öğretmen adayı 21 ve öğretmen adayı 25 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamak gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 12 ve öğretmen adayı 17 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlik olarak yaparak yaşayarak öğrenmeleri sağlamak gerektiğini belirtmişlerdir.

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 11, öğretmen adayı 20, öğretmen adayı 21 ve öğretmen 25 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamak gerektiğini belirtirlerken, okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlikler sırasında çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamak gerektiğini belirtmedikleri görülmüştür.

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından öğretmen adayı 12 ve öğretmen adayı 17 okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sınıf içinde ve sınıf dışında yapılan etkinlikler sırasında çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamak gerektiğini belirtirken, okul öncesi dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamak gerektiğini belirtmedikleri görülmüştür.

Dördüncü Temaya İlişkin Sonuç ve Tartışma

Erken çocukluk dönemin de 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın çocukların yaratıcılıklarına ve yaratıcı düşüncelerine etkisi üzerine öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının görüşleri incelenmiştir, genel olarak, programın çocuk merkezli, eklektik ve esnek bir yapıda olduğu için yaratıcılığı olumlu yönde etkilediğine değinmişlerdir. 2013 okul öncesi eğitim programının hedefinin okul öncesi dönem çocuklarının tüm gelişim alanlarını bütüncül bir şekilde desteklediğini, çocuk merkezli bir program olduğunu, çocukların hayal güçlerini, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışlarını geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Programın temelde yaratıcılığı destekleyen ve güçlendirmeyi amaçlayan bir yapıya sahip olduğunu, ancak uygulama kısmındaki birtakım

yetersizliklerin (fiziksel yetersizlikler, öğretmenlerin tutumu, okul idaresi ve ailelerin tutumları vb.) amaca ulaşılmasını engellediğini ve zorlaştırdığını ifade etmişlerdir.

2013 okul öncesi eğitim programı, araştırma ve keşfetmeye önem veren, çocuklara çok fazla öğrenme çeşitliliği sunan çocuk merkezli ve esnek bir programdır. Program, yaratıcılığın ön planda tutulduğu, aile eğitimine ve aile katılımına önem veren, gelişimsel bir programdır (MEB, 2013). Araştırmadan elde edilen bulgularla 2013 MEB Okul Öncesi Eğitim Programı paralellik göstermektedir. Araştırmadan elde edilen bulguları desteklemektedir.

Bazı öğretmenler, programının yeterli düzeyde uygulandığını düşünmemekle birlikte eskiye nazaran esnek olduğu için daha etkili olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir.

2013 okul öncesi eğitim programının çocukların yaratıcılıklarını ve yaratıcı düşüncelerine katkısının yeterli olmadığını düşünen ve 2013 okul öncesi eğitim programı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirten öğretmenler ve öğretmen adayları da mevcuttur.

MEB 2013 okul öncesi eğitim programının 21. yüzyıl becerileri açısından analizinin yapıldığı Tuğluk ve Özkan (2019), tarafından yapılan çalışmada, uzmanların görüşlerine göre; bilişsel gelişim alanında yer alan toplam 21 kazanımdan 5 kazanımın ve toplam 113 göstergeden 18 göstergenin 21. Yüzyıl becerileri ile ilişkili olduğunu göstermekte olduğu vurgulanmıştır. Sosyal duygusal kazanımlarının 7' sinin bilişsel gelişim alan kazanımlarının 5'inin ve dil alanında ise 4'ünün 21. Yüzyıl becerilerine yönelik olduğu belirtilmiştir. 21.yy becerilerinin en çok bilişsel ve sosyal duygusal alanda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular da Tuğluk ve Özkan (2019)' ın yaptığı "MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından Analizi" adlı çalışmada elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir.

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın çocukların yaratıcılıklarına ve yaratıcı düşüncelerinin gelişimine etkisi, katkısı nasıl olduğuna yönelik öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının görüşleri incelendiğinde genel olarak; okul öncesi eğitim programının özellikleri çocuğun yaratıcı düşünce becerisini desteklediğine, öğrenci merkezli olduğuna, oyun temelli olması çocukların yaratıcılıklarını olumlu yönde etkilediğine, keşfederek öğrenmeyi sağladığına değindikleri görülmüştür.

Bazı okul öncesi öğretmenleri, okul öncesi öğretmen adaylarından farklı olarak; ezbere dayalı öğrenme yerine çocuklarda anlamlı bir öğrenme gerçekleştirdiğine, 36-72 aylık olarak ayrıldığı için ve gelişimsel farklılık göz ardı edilmediği için çocuk için yararlı

olduğuna, MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın yeterli düzeyde uygulandığını düşünmeyen ve eskiye nazaran esnek olduğu için daha etkili olduğuna, değindikleri görölmüştür.

Bazı okul öncesi öğretmen adayları, okul öncesi öğretmenlerinden farklı olarak; MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın sözde yaratıcılıklarının gelişmesine katkısının olduğunu ama uygulamaya gelince bir türlü çocuğa aktarılmadığını, MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın sözel olarak kazanım, göstergeler ve notlarıyla açıklayıcı, güzel olduğuna ama uygulama konusunda zayıf kaldığına biraz daha açıklayıcı ve etkinliklerinin uygulanması konusunda geniş olabileceğine, yaratıcılığın çok vurgulanmadığına ve MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı konusunda bilgilerinin olmadığına, değindikleri görölmüştür.

5.2.Öneriler

- Çocuklara ıraksak sorular sorarak düşünmeyi teşvik ederek çocukların hayal güçleri geliştirilmelidir.
- Çocukların problem çözme becerileri geliştirilmelidir.
- Çocukların bireysel farklılıklarına yönelik etkinlikler hazırlanmalıdır.
- Çocukların yaparak yaşayarak öğrenmeleri sağlanmalıdır.
- Çocukların yapılandırılmamış materyallerle serbest oyunlar oynamalarına fırsat verilmelidir.
- Etkinliklerde çocukların farklı materyalleri kullanarak özgün ürünler üretmeleri sağlanmalıdır.
- Türkçe etkinliklerinde, hikâye oluşturma ve hikaye tamamlama etkinliklerine yer verilmelidir.
- Çocukların evde aileleriyle birlikte yapabilecekleri etkinliklere önem verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akbaba, A. ve Kaya, B. (2015). Okul öncesi öğrencilerinin düşünme becerilerinin gelişmesine yönelik öğretmen görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (55), 148-160.
- Akçum, E. (2005). 5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık ve öğrenime hazır oluş düzeylerine okulöncesi eğitimin etkisinin incelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Aral, N., Kandır, A., Can Yaşar, M. (2002). *Okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitim programı*. İstanbul: YA-PA Yayınları
- Aslan, E. (2001). Torrance yaratıcı düşünce testi'nin Türkçe versiyonu. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14 (14), 19-40.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruaebed/issue/368/2523>
- Aslan, N. ve Arslan Cansever, B. (2009). Eğitimde yaratıcılığın kullanımına ilişkin öğretmen tutumları. *TÜBAV Bilim Dergisi*, 2 (3).
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tubav/issue/21516/614979>
- Ayvacioğlu, M. (2010). *Kurumlarda yaratıcılık*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bayındır, M. Ş. (2021). *Okul öncesi öğretmen adaylarının çoklu zekâ alanları ile yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bursa.
- Berg, B. L. (1998). *Qualitative research methods for the social sciences*. Boston: Allyn And Bacon
- Çakmak, A. (2005). *Anasınıfına devam eden altı yaşındaki köy ve kent çocuklarının yaratıcılıklarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi (Kırıkkale ili örneği)*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çakmak, G. (2010). *İlköğretim birinci kademe Türkçe öğretim programının öğrencilerin yaratıcı düşüncelerini geliştirmeye etkisine yönelik öğretmen görüşleri (Tokat ili örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.
- Çetin, Z., Üstündağ, A., Kerimoğlu, G. ve Beyazıt, U. (2015). Ülkemizde ve dünyada çocuklarda yaratıcılığın ölçülmesinde kullanılan testlerin incelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 2 (2), 31-49.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/husbfd/issue/7895/103864>

- Çetingöz, D. (2012). Ana sınıfı öğretmenlerinin yaratıcı etkinlikler planlamaya ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 1-10. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mersinefd/issue/17380/181413>
- Demirci, C. (2007). Fen bilgisi öğretiminde yaratıcılığın eriş ve tutuma etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32 (32), 65-75.
- Dikici (2001). Sanat eğitiminde yaratıcılık. *Milli Eğitim Dergisi*, 149.
- Dobbins, K. (2009). Teacher creativity within the current education system: a case study of the perceptions of primary teachers. *Education 3-13*, 37 (2), 95-104. <https://doi.org/10.1080/03004270802012632>
- Dursun, M. A. ve Ünüvar, P. (2011). Okulöncesi eğitim döneminde yaratıcılığı engelleyen durumlara ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (21), 110-133. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maeuefd/issue/19394/205979>
- Elmas, H. ve Kanmaz, A. (2015). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin fen eğitimine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4 (2), 35-45.
- Erdal, K. ve Erdal, G. (2003). Çocuk oyunlarında yaratıcılık. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (1), 37-46. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uefad/issue/16678/173292>
- Erdoğan, D. M. Y. (2006). Yaratıcılık ile öğretmen davranışları ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (17), 95-106. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esosder/issue/6131/82229>
- Fırat Durdukoca, Ş. ve Demir, M. (2012). İlköğretim öğretmenlerin bazı değişkenlere göre yansıtıcı düşünme düzeyleri ve düşüncelerindeki öğretmen niteliklerinin yansıtıcı öğretmen niteliklerine uygunluğu. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (20), 357-374. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/19549/208417>
- Flick, U. (2006). *An introduction to qualitative research (3th Edition)*. London: Sage
- Fryer, M. ve Collings, J. A. (1991). Teachers' views about creativity. *British Journal of Educational Psychology*, 61 (2), 207-219. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8279.1991.tb00976.x>

- Güven, Y. ve Karasulu Kavuncuoğlu, M. (2020). Okul öncesi dönem çocukların yaratıcılık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 37-53.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/akef/issue/55203/757636>
- İşler, A. Ş. ve Bilgin, A. (2002). Eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği adaylarının yaratıcılık hakkındaki düşünceleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (1).
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/uefad/issue/16677/173274>
- Kara, Ş. ve Şençiçek, S. (2015). Yaratıcı çocuk yetiştirmede problemler ve çözüm önerileri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 90-97.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/aduefebder/issue/33904/375316>
- Karadayı, Ş. İ. (2018). *Okul öncesi dönemde yaratıcılık eğitiminin yaratıcılık performansı, yönetici zihinsel işlevler ve duyu düzenleme becerilerine etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Karlıdağ, İ. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılık kavramına ilişkin görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(56), 562-569.
<http://dx.doi.org/10.17719/jisr.20185639030>
- Kaza, Ö. (2021). *Montessori eğitimi ile okul öncesi eğitim programı uygulanan okul öncesi öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2013). *Okul öncesi eğitim programı ile bütünleştirilmiş aile destek rehberi (OBADER)*. Ankara
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2013). *Okul öncesi eğitimi programı*. Ankara
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2019). *2019-2023 stratejik planı*. Ankara
- Michel, M., ve Dudek, S. Z. (1991). Mother-child relationships and creativity. *Creativity Research Journal*, 4 (3), 281-286.
- Mutlu, E. ve Aktan, E. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin düşünme eğitimi ile ilgili tutumlarının incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9 (4), 799-828.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26098/274987>
- Onur, D. (2018). Psikoloji kuramları ve yaratıcılık ilişkisi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (1), 145-156.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/kusbd/issue/35805/35162>

- Ölçer, S. ve Aşıkoğlu Özdemir, D. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcılık düzeyleri ile 60-72 aylık çocukların fen öğreniminin karşılaştırılması. *Journal of Awareness*, 3 (Special Issue), 837-856. DOI: 10.26809/joa.2018548696
- Ömeroğlu ve Turla (2001). Okulöncesi dönemde yaratıcılık eğitimi ve desteklenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 151.
- Özer, M. ve Yıldırım Polat, A. (2019). Okul öncesi dönemde yaratıcılığı geliştirmeye yönelik farklı sosyoekonomik düzeydeki ebeveyn deneyimlerinin incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7 (3), 1309-1327. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/enad/issue/48146/610341>
- Özerbaş, M. A. (2011). Yaratıcı düşünme öğrenme ortamının akademik başarı ve bilgilerin kalıcılığı etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (3), 675-705. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gefad/issue/6737/90564>
- Özkan, H. (2016). *Okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri ile öğretmenlerin yaratıcılık gelişimine ve okul öncesi eğitim programına yönelik görüşleri ve uygulamaları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Özmuş, M. (2012). Öğretmen eğitiminde yaratıcılık ve inovasyon. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3), 731-746. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefdergi/issue/48698/619561>
- San, İ. (1979). Yaratıcılık, iki düşünce biçimi ve çocuğun yaratıcı eğitimi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 12 (1), 177-190. DOI: 10.1501/Egifak_00000000618
- San, İ. (1985). Sanat ve yaratıcılık eğitimi olarak tiyatro. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 18 (1), 99-112. DOI: 10.1501/Egifak_00000001094
- Semerci, N. (1999). Öğretmenin görevi: düşünmeyi geliştirmek. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (1), 209-216.
- Senemoğlu, N. (1994). Okulöncesi eğitim programı hangi yeterlikleri kazandırmalıdır? *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (10) <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunefd/issue/7827/102906>
- Sungur, N. (1992). *Yaratıcı düşünce*. Özgür Yayınlar Dağıtım, İstanbul.
- Şahin, Ç. (2003). Değişen dünyada sınıf öğretmenlerinin değişen toplumsal ve yaratıcılık rolleri. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 1-9.

- Toprakçı, E. (2001). *Yaratıcı okul*. Sivas: Zara İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü.
<https://www.erdaltoprakci.com.tr/wp-content/uploads/2018/04/yaratici-okul.pdf>
Erisim Tarihi: 14.09.2021.
- Torrance, E. P. (1981). *Thinking creatively in action and movement*. Benesville, IL: Scholastic Testing Service.
- Tuğluk, M. N. ve Özkan, B. (2019). MEB 2013 okul öncesi eğitim programının 21. yüzyıl becerileri açısından analizi. *Temel Eğitim*, 1 (4), 29-38. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/temelegitim/issue/49907/634024>
- Tuğrul, B. ve Duran, E. (2003). Her çocuk başarılı olmak için bir şansa sahiptir: zekanın çok boyutluluğu çoklu zekâ kuramı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (24). Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunefd/issue/7812/102549>
- Türkmen, B. (2021). *Erken çocukluk eğitimi kurumlarında görev yapan öğretmenlerin görsel sanat ve yaratıcılık alanına yönelik görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uşak.
- Yaşar, M. C. ve Aral, N. (2010). The effects of early childhood education on creative thinking skills. *Journal of Theoretical Educational Science*, 3 (2), 201-209.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/akukeg/issue/29341/313988>
- Yenilmez, K. ve Yolcu, B. (2007). Öğretmen davranışlarının yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkısı. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (18), 95-105.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/manassosyal/issue/49947/640065>
- Yıldırım, A. (2014). *Okul öncesinde yaratıcı problem çözme etkinliklerinin yaratıcılığa etkisi (5 yaş örneği)*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, E. (2007). Bilgi çağında yaratıcılığın ve yaratıcılığı yönetmenin önemi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2007 (1), 109-120. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kmusekad/issue/10224/125706>
- Yıldız, C. ve Güney Karaman, N. (2017). Creativity and perspective taking in early childhood period. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 50 (2), 1-25. DOI: 10.1501/Egifak_0000001396
- Yin, R. K. (2017). *Durum çalışması araştırması uygulamaları* (Çev. I. Günbayı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Yuvacı, Z. (2017). *Okul öncesi eğitim alan 6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeylerinin öğretmenlerinin ve sınıf ortamlarının yaratıcılıklarına göre incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Yüksel, B.Y. (2018). *Okul öncesi çocuklarına uygulanan yaratıcılık eğitim programının çocukların yaratıcılık ve işitsel muhakeme becerilerine etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

Ek- 1. Bildirim Sayfası

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezim/Raporum sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir. Tezimin/Raporumun 2 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

[Tarih ve İmza]

[Yeşim YILMAZ]

Ek- 2 Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 27.01.2021-17986

T.C
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ : 22.01.2021
TOPLANTI SAYISI : 02
KARAR SAYISI : 27

Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü **Dr. Öğr. Üyesi Yakup YILDIRIM**'ın danışmanlığını, **Yeşim YILMAZ**'ın araştırmacılığını üstlendiği, "*Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılığın Önemi ve Yaratıcı Düşüncenin Geliştirilmesi*" konulu çalışmanın, fikri hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğun başvurucaya ait olmak üzere, proje süresince uygulanmasının etik olarak **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir. (2021G024)

Prof. Dr. Osman ERAVŞAR
Kurul Başkanı

Başkan
Prof. Dr.
Osman ERAVŞAR

Başkan Yrd.
Prof. Dr.
Bahattin ÖZDEMİR

Üye
Prof. Dr.
Hilmi DEMİRKAYA

Üye
Prof. Dr.
Mustafa ŞEKER

Üye
Prof. Dr.
Adnan DÖNMEZ

Üye
Prof. Dr.
Abdullah KARAÇAĞ

Üye
Prof. Dr.
Eyyup YARAŞ

Ek-3. İmza Onay Sayfası

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yeşim YILMAZ'ın bu çalışması 10.11.2021 tarihinde jürimiz tarafından **Temel Eğitim** Ana Bilim Dalı **Okul Öncesi Eğitimi** Tezli Yüksek Lisans Programında **Yüksek Lisans Tezi** olarak **oy birliği/oy çokluğu** ile kabul edilmiştir

İMZA

Başkan : Doç. Dr. Zeynep KURTULMUŞ

(Gazi Üniversitesi/Gazi Eğitim Fakültesi
Temel Eğitim Bölümü/Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Hale KOÇER

(Akdeniz Üniversitesi/Eğitim Fakültesi
Temel Eğitim Bölümü/Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı)

Üye (Danışman) : Dr. Öğr. Üyesi Yakup YILDIRIM

(Akdeniz Üniversitesi/Eğitim Fakültesi
Temel Eğitim Bölümü/Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı)

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI:

Okul Öncesi Öğretmenleri ve Öğretmen Adaylarının Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılığın Önemine ve Geliştirilmesine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun tarihli ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Cengiz TOKER

Enstitü Müdürü

Ek- 4. Özgeçmiş Sayfası

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Yeşim YILMAZ

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Ankara Üniversitesi- Okul Öncesi Öğretmenliği

Ankara Üniversitesi- Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (Çift
Anadal)

Yüksek Lisans Öğrenimi: Akdeniz Üniversitesi- Okul Öncesi Eğitimi Tezli
Yüksek Lisans

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

İş Deneyimi:

TED Alanya Koleji – Okul Öncesi Öğretmeni (2017-2020)

Tarih:

Ek- 5. İntihal Raporu

Turnitin Orijinallik Raporu

İşleme kodu: 16-Kas-2021 00:52 +03
NUMARA: 1703869511
Kalime Sayısı: 31965
Gönderildi: 1

Benzerlik Endeksi

%14

Kaynağa göre Benzerlik

İnternet Sources: %13
Yayımlar: %4
Öğrenci Ödevleri: %6

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİ VE ÖĞRETMEN ADAYLARININ OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE YARATICILIGIN ÖNEMINE VE GELİSTİRİLMESİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ Yeşim Yılmaz tarafından

1% match (23-May-2014 tarihli internet)
<http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/nbader.pdf>

1% match (28-Nis-2016 tarihli internet)
<http://docplayer.biz.tr/7873810-Demirci-egitim-fakultesi-topluma-hizmet-uygulamaları-dersi-grnye-kilavuzu.html>

1% match (12-Eki-2021 tarihli internet)
<http://acikerisim.nigde.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11480/7399/Okul%20%C3%B6ncesi%20e%C4%9Fitimde%20%C3%B6nse%20isAllowed-v%sequence=1>

1% match (20-Ağu-2021 tarihli internet)
<https://www.kafkas.edu.tr/dosyalar/egitimYeni/file/enokkonpres.pdf>

1% match (12-Mar-2021 tarihli internet)
<https://abainnolab.com/varaticilik-neden-onemli/>

< 1% match (19-Eyl-2021 tarihli internet)
<http://docplayer.biz.tr/116146154-Okuloncesi-donemde-varaticilik-egitimi-ve-desteklenmesi.html>

< 1% match (07-Eyl-2021 tarihli internet)
<http://docplayer.biz.tr/895440-T-c-milli-egitim-bakanligi-talim-ve-tecive-kurulu-baskanligi-koou-okul-oncesi-egitim-program%C4%B1.html>

< 1% match (20-Şub-2020 tarihli internet)
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/875766>

< 1% match (01-Tem-2019 tarihli internet)
<https://dergipark.org.tr/tpa/issue/43576/534988>

< 1% match (28-Oca-2021 tarihli internet)
<https://dergipark.org.tr/tr/download/issue-file/46411>

< 1% match (06-Oca-2021 tarihli internet)
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1167814>

< 1% match (12-Kas-2020 tarihli internet)
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/538563>

< 1% match (05-Oca-2021 tarihli internet)
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/temelegitim/issue/49907/634024>

< 1% match (16-Haz-2021 tarihli internet)
<https://dergipark.org.tr/tr/download/issue-file/50899>

< 1% match (12-Eki-2021 tarihli internet)
<http://acikerisim.nigde.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11480/7091/%C3%96%C4%9Fretmenlerin%20kulland%C4%B1klar%C4%B1%20isAllowed-v%sequence=1>

< 1% match (10-Kas-2020 tarihli internet)
https://kirkirelli.meb.gov.tr/meb_jvs_dosyalar/2019_12/18122312_KYKirelli_YI_Milli_EYitim_MuduruYu_2019_2023_Stratejik_PlanY.pdf

< 1% match (06-May-2020 tarihli internet)
<https://www.yumpu.com/tr/document/view/19403930/İlçelerde-gorev-vacan-resim-ogretmenlerinin-frat-universitesi>

< 1% match (14-May-2020 tarihli internet)
<https://www.yumpu.com/xx/document/view/56725219/hildiri-kitabi>

< 1% match (15-Kas-2021 tarihli internet)
<https://www.umitkovkres.com/okul-oncesi-donemde-varaticilik/>

< 1% match (09-Mar-2021 tarihli öğrenci ödevleri)
<Submitted to Konya Necmettin Erbakan University on 2021-03-09>

< 1% match (25-May-2021 tarihli öğrenci ödevleri)
<Submitted to Konya Necmettin Erbakan University on 2021-05-25>

< 1% match (18-Nis-2021 tarihli öğrenci ödevleri)
<Submitted to Konya Necmettin Erbakan University on 2021-04-18>

< 1% match (09-Mar-2021 tarihli öğrenci ödevleri)
<Submitted to Konya Necmettin Erbakan University on 2021-03-09>

< 1% match (07-Eki-2021 tarihli internet)
<https://panel.kku.edu.tr/Content/turkceogt/BELGELER%20VE%20OKULMANIAB/THU-Proje%20Oneri%20Formu.docx>